

Täysistunto

Torstai 12.11.2020 klo 16.00—20.03

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.03.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (16.00—17.59 ja 19.56—20.03) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.59—19.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
puolustusministeri Antti Kaikkonen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
sisäministeri Maria Ohisalo

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys nuorisoväkivallasta (Juha Mäenpää ps)

Suullinen kysymys SKT 149/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Keskustelu

16.00 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Yhteiskuntamme talouden ja turvallisuuden kannalta haitallisesta maahanmuutosta johtuva nuoriso- ja jengiväkivalta yleistyy Suomessa. Näin on tapahtunut kaikissa maissa, joissa vastaavaa maahanmuuttopolitiikkaa harjoitetaan, esimerkiksi Ruotsissa. Helsingissä liikkuu viranomaislähteiden mukaan jopa 100–150 vaarallisen nuoren joukko. He ovat valmiita käyttämään raakaakin väkivaltaa sattumanvaraisesti. Näistä nuorista suuri osa on poliisin mukaan ulkomaalaistaustaisia henkilöitä Lähi-idästä ja Somaliasta. Arvoisa hallitus ja sisäministeri, olette selitelleet kehitystä syrjäytymisellä ja tarpeella kotouttaa paremmin ja jopa koronalla. Todistetusti tällainen paapominen vain pahentaa asiaa. Miten aiotte puuttua oikeaan ongelmaan, [Puhemies koputtaa] haittamaahanmuuttoon?

16.02 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä.

On aivan selvää, että joka ikinen väkivallanteko on vakava ja täysin tuomittava. Se on varmasti kaikille täällä yhdessä jaettu ajatus. No, poliisin mukaan — kun minä mielelläni työssäni kuuntelen asiantuntijoita, ajattelen, että tässä asiassa poliisi on varmasti suurin asiantuntija sieltä kentältä — täällä suurin syy on se, että ihmiset ovat jääneet ulkopuolelle, syrjäytyneet, eriarvoisuus on kasvanut, nuorilla on päihde- ja mielenterveysongelmia. Näin sanoo poliisi. Taas kerran toivon, että myös poliisia pidetään tässä keskustelussa auktoriteettina.

Isossa kuvassa on tietysti tärkeää huomata se, että rikollisuus on pidemmällä aikavälillä laskenut. Koronavuosi on tuottanut paitsi nuorissa myös laajemmin väestössä enemmän väkivallantekoja, erittäin vakavia rikoksia. Tähän meidän täytyy yhdessä puuttua, ja me olemme jo puuttuneet. Me olemme lisänneet poliisin resursseja, me olemme lisänneet resursseja koulutukseen kaikille asteille, jotta jokainen nuori pysyisi kelkassa mukana. Me pidämme huolta siitä, että tehdään moniviranomaisyhteistyötä aivan kaikkialla. [Puhemies koputtaa] Tästä olen usein pitänyt konkreettisena esimerkkinä Ankkuri-työtä, johon varmasti voin kohta palata.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa haluan kertoa edustajille, että tästä samasta tematiikasta on tehty lukuisa joukko eri ryhmien kysymyksiä aiheilla jengiväkivalta, nuorisorikollisuus, lastensuojelu ja huostaanotot, joten tällä kyselytunnilla tullaan keskittymään hyvin pitkälle tähän aiheeseen.

Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tästä tematiikasta puheenvuoron, nousemaan omalla paikallaan ylös ja varaamaan V-painikkeella puheenvuoron.

Ja keskustelu jatkuu.

16.03 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on Ruotsin tiellä, ja kehitys noudattaa tuttua kaavaa. Vuosi vuodelta maahanmuuttajarikollisuus lisääntyy, ja joka kerta selitellään samat korulauseet ja toistetaan samat virheet. Seuraavana vuonna taas uusi kierros. Herätys, kello löi jo viisi.

Ministeri Ohisalo riensi päivittämään Facebookiin pitkät pätkät nuorten ongelmista, kun tiedot Helsingin väkivaltaisista jengeistä tulivat ilmi. Sanallakaan hän ei maininnut jengien koostuvan maahanmuuttajista. Ylen haastattelussa ministeri joutui eilen aamulla kui-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

tenkin myöntämään, että tilastoista näkee, että maahanmuuttajataustaiset ovat yleensä yliedustettuina tietyissä rikoksissa. Te siis tiedätte ja pakon edestä myönnätte maahanmuuton ongelman, mutta ette tee asialle mitään. Miksi ette? Miksi ette suostu puuttumaan haitalliseen [Puhemies koputtaa] maahanmuuttoon, joka on juurisyy?

16.04 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen keran kun perussuomalaiset ovat olleet hallituksessa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei! Vastatkaa!] niin teillähän oli tietyllä tavalla mahdollisuus puuttua siihen teidän kutsumaanne haitalliseen maahanmuuttoon. Rajat eivät menneet kiinni. Nyt rajat ovat enemmän kiinni [Välihuutoja oikealta] kuin ovat koskaan olleet sotien jälkeisessä Suomessa. Toisaalta Suomi ei irrotautunut kansainvälisistä sopimuksista. Se on se perussuomalaisten ratkaisu: irrotaudutaan kansainvälisistä velvoitteista, sopimuksista, ihmisoikeussopimuksista. Ja tämäkö on se ratkaisu? Hyvin harva valtio on tehnyt tällaista ratkaisua. [Oikealta: Eipä osaa hallitus vastata!] Suomeen ei tällä hetkellä juurikaan tule turvapaikanhakijoita verrattuna normaalivuosiin. Kiintiöpakolaisia olemme vastaanottaneet hallitusohjelman mukaisesti, ja kotouttaminen on aivan keskeistä, että jokainen saa kielitaidon, kodin, työtä ja integroituu tähän yhteiskuntaan.

16.05 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afrikasta ja Lähi-idästä tulleiden maahanmuuttajien integraatio on epäonnistunut kaikissa länsimaissa. Jengityminen, syrjäytyminen ja yliedustus rikostilastoissa ei ole uusi ilmiö eikä suomalainen erityisilmiö. Sisäministeri vakuuttelee, että tilanne on meillä parempi kuin Ruotsissa. Totta kai se on parempi, koska ongelmaryhmät ovat meillä pienempiä kuin Ruotsissa. Ne kuitenkin kasvavat koko ajan. Me olemme siellä, missä Ruotsi oli 15 vuotta sitten. Ruotsi on nyt siellä, missä me olemme 15 vuoden kuluttua. Meillä on vuosikymmeniä toisteltu sitä, että Ruotsin tekemät virheet pitää ja voidaan välttää kotouttamisella. Silti tulokset ovat meillä yhtä surkeita. Mitä ne korjaavat toimet ovat? Miksi niitä ei oteta käyttöön, tai jos ne ovat käytössä, miksi ne eivät tuota tulosta?

16.06 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä palaan siihen poliisin näkökulmaan, jota itse pidän asiantuntijan näkökulmana tässä keskustelussa, muun muassa. Poliisi sanoo, että täällä taustalla on syrjäytymistä ja eriarvoistumista, ja tämä usein johtaa rikollisuuteen. Tätä hallitus pyrkii kaikin keinoin kaikilla eri sektoreilla tätä estämään, niin että syrjäytyminen ei pääsisi lisääntymään tässä yhteiskunnassa.

Yksi keskeinen keino siihen, miten ennaltaehkäistään rikollisuutta ja ihmisten pahoinvointia, on se, että tehdään sekoittavaa asuntopolitiikkaa: rakennetaan asuntoja niin, että erilaisilla alueilla asuu erilaisia ihmisiä ja ihmiset kohtaavat päivittäin toisiaan. Perussuomalaiset viimeksi Helsingissä ovat vastustaneet tätä eivätkä lähteneet mukaan asumisen ja maankäytön ohjelmaan, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] jolla kaikista pienituloisimmille ihmisille rakennettaisiin lisää kohtuuhintaisia asuntoja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Ja pienituloisimmille ihmisille ehdotettiin koronalisää toimeentulotukeen. Perussuomalaiset vastustivat tätä. Se politiikka, mitä te olette tehneet, on johtanut syrjäytymiseen ja eriarvoistumiseen. [Puhemies koputtaa] Miksi ette halua puuttua niihin virheisiin?

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys lastensuojelulain puutteista (Marko Kilpi kok)

Suullinen kysymys SKT 150/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kilpi.

Keskustelu

16.08 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Lastensuojelussa muhii valtaisa kriisi. Lastensuojelulaki ei turvaa esimerkiksi väkivaltaisten nuorten auttamista koulukodeissa. Valillassa 16-vuotias koulukotikarkuri puukotti vastikään nuoren ihmisen hengiltä.

Lain tarkoituksena on suojata lapsia. Lapsen itsemääräämisoikeuden korostaminen yli muiden perusoikeuksien on kuitenkin lapsen edun näkökulmasta ristiriitaista. Tämä kehitys on jatkunut jo pitkään. Lapset tarvitsevat rajoja ja rakkautta, turvallisen kasvuympäristön. Ammattilaisilla ei ole käytännössä toimivaltaa asettaa huostaanotetuille lapsille rajoja tai sääntöjä. Sekään ei ole lapsen edun mukaista.

Karkaamiset ovat lisääntyneet huomattavasti, päihdeongelmat räjähtäneet käsiin, väkivaltaisuus ja muut ongelmat ovat kasvaneet merkittävästi. Kysynkin hallitukselta: oletteko tekemässä muutoksia lastensuojelulakiin näiden ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi ja lastensuojelun ammattilaisten työn tukemiseksi? — Kiitos.

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, meillä on aidosti lastensuojelun osalta vakavia ongelmia. Edustaja on ihan oikeassa siinä, että ei vain tällä hallituskaudella vaan jo edeltävällä hallituskaudella on herätty siihen, että lastensuojelun näkökulmasta meidän on pystyttävä muuttamaan lastensuojelun sisältöä ja myöskin sitä koskevia rakenteita.

Me joudumme huomaamaan myöskin sen tosiasian, että lastensuojelu on valunut myöskin näiden sijoituspaikkojen osalta osin vain ja ainoastaan markkinoiden hoidettavaksi. Kyllä me joudumme pitämään vastuullisuudesta kiinni myös tässä, ja siltä osin vaativan sijaishuollon kehittäminen on yksi keskeisimpiä tulevaisuuden onnistumiskeinoja. En osaa vielä sanoa, mitä kaikkea se sisältää, mutta työryhmä on tehnyt jo ehdotuksensa, ja tässä on pystyttävä myöskin näitä rakenteita liikuttamaan.

Edustaja viittaa siihen, että lasten osalta me olemme tehneet jo kauan aikaa sitten sen ratkaisun, että me hoidamme lapsia, jotka oireilevat, [Puhemies koputtaa] lastensuojelupuolella eikä vankiloissa, ja [Puhemies koputtaa] myös tämä on tietenkin iso, haastava kysymys, mitä tehdään alaikäisten rikollisten osalta.

16.10 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnalliset muutokset näkyvät aina ensimmäisenä lapsissa. Olen itse kokenut tämän lukemattomia kertoja poliisityössä ja olen aivan riittävän monta kertaa juoksennellut koulukotikarkureiden perässä.

Lastensuojelun ongelmista on puhuttu jo pitkään. Tämä ei ole pelkästään tämän hetken asia. Koronakriisin keskellä on vaarana, että tilanne heikkenee entisestään. Tänä vuonna alaikäiset ovat syyllistyneet poikkeuksellisen paljon vakaviin rikoksiin. Henkirikoksia on ollut tänä vuonna jo 43 tapausta, kun normaalisti niitä on 9—16 vuodessa. Myös kouluissa

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

on käynyt ilmi huomattavan paljon vakavia väkivallan tilanteita. Tilanne voi ajautua vielä paljon pahempaan. Kysynkin nyt hallitukselta: miten aiotte varmistaa, että koronakriisi ei entisestään pahenna jo valmiiksi vaikeaa tilannetta lastensuojelun palveluissa? — Kiitos.

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, on totta, että myöskin kodeissa alkaa näkyä pitkittynyt koronakriisi, ja siltä osin lastensuojeluilmoitusten kasvu selittyy osin sillä, mutta tosiasia on kyllä se, että kun katsomme tilastoja, niin viime vuoden osalta, vuoden 2019 osalta, muutos vuoteen 2018 oli 7 prosenttia lisäystä, eli siltä osin se ei selitä koko ongelmaa.

Koronakriisin johdosta ollaan lähdetty niihin toimiin, että budjetin yhteydessä osoitettiin nyt määräraha sekä palvelutarpeen eli palveluvelan että myöskin hoitovelan kitkemiselle. Tältä osin me usein ajattelemme, että se hoitovelka on erikoissairaanhoidossa leikkauksia ja toimenpiteitä, mutta se on kyllä myös perusterveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa sitä, että myöskin siellä olisi pitänyt pystyä parempaan, ja tämä palveluvaje näkyy myöskin lastensuojelun osalta. Minusta keskeisintä on se, [Puhemies koputtaa] mistä ammattilaiset puhuvat, eli myöskin osaamisvajetta on, ja sitäkin pitää korjata.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys nuorisorikollisuudesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 151/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Nuorten rikoksentekijöiden joukossa on huolestuttavan paljon mukana alle 15-vuotiaita, jotka eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, ja tätä rajaa jopa käytetään hyväksi niin, että vanhemmat nuoret saattavat houkutellessa näitä syyntakeettomiksi luettavia nuoria tekijöiksi. Esimerkiksi tässä Vallilan tapauksessa oli yksi 14-vuotias henkirikokseen osallistuja, ja poliisi kertoi, että häntä voitiin pitää maksimissaan 24 tuntia kuulusteltavana. Poliisi on myös antanut tällaisen kysymyksen, että voisi olla lainsäädännön pohdinnan paikka, pitäisikö tällaisissa vakavissa rikoksissa olla kovempia keinoja, joilla voitaisiin alaikäisiä jopa eristää ja totaalisesti katkaista se kierre. On tietysti myös lastensuojelun asia, millä tavalla voitaisiin kehittää niitä keinoja, joilla [Puhemies koputtaa] myös nämä alle 15-vuotiaat vakaviin rikoksiin syyllistyneet voitaisiin pitää turvassa.

16.13 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustellaan erittäin vakavasta ja tärkeästä aiheesta, ja on hyvä pitää mielessä, että silloin, kun lapsi ja nuori rupeaa tekemään rikoksia, ollaan myös epäonnistuttu tässä ennaltaehkäisevässä työssä. Se on se kysymys, mistä meidän todella pitäisi keskustella — miksi tämä tapahtuu, mitä on tapahtunut tämän lapsen ja nuoren elämässä ennen kuin hän on ryhtynyt näihin rikoksiin — ja sitten se pitää katkaista. Haluan tässä vaiheessa sanoa myös

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

sen, että meillä on oikeusministeriössä nyt käynnissä hallitusohjelman mukainen rikoksen ennaltaehkäisyhanke, jolla pyritään juuri siihen, että kokonaisvaltaisesti ja moniammatillisesti tuetaan sellaista nuorten toimintamallia, jossa yksilö voidaan nostaa tästä vaikeasta tilanteesta ylös. Näitä pilotointipaikkoja on nyt tällä hetkellä Oulussa, [Puhemies koputtaa] Rovaniemellä ja Vantaalla. Lapsen oikeuksien sopimus on [Puhemies koputtaa] asia, joka meidän pitää kaikessa lainsäädännössä koko ajan myös ottaa huomioon, ja sen takia alle 15-vuotiaita [Puhemies koputtaa] ei rangaista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan jälleen minuutin mittaisista puheenvuoroista.

16.15 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliisin mukaan näissä nuorten rikoksissa on myös se ilmiö, että ne ovat hyvin vahvasti kytkeytyneitä huumekauppaan ja huumeidenkäyttöön, ja nämä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen uusimmat jätevesitutkimuksetkin kertovat siitä, että huumeidenkäytön kasvu jatkuu. Esimerkiksi amfetamiinia käytetään nyt enemmän kuin koskaan aiemmin. Tässä huumeiden torjunnassa nimenomaan nuorten kohdalla on myös hyvin pitkälti kysymys asenteista, ja ajatellen, että tässä ei auta se, jos valtioneuvoston taholta nousee sellaisia viestejä, joissa jopa haluttaisiin laillistaa huumeiden hallussapito.

Kysynkin, millä tavalla te, arvoisa hallitus, aiotte nyt tähän vakavaan huumeongelmaan tarttua, koska se on myös tehokasta nuorisorikollisuuden ehkäisyä.

16.16 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskoisin, että tässä salissa suurin osa ihmisistä suhtautuu huumeisiin sillä tavalla, että me olemme kaikki hoitomyönteisiä. Me haluamme, että ihmiset pääsevät hoitoon, jos ihmiset käyttävät päihteitä. Eikö näin? Usein päihteiden käyttöön liittyvät myös vahvasti mielenterveysongelmat. Sen takia täytyisi olla mahdollisimman paljon ja laajalti yhteiskunnassa matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita tarjolla. Tähän hallitus tulee panostamaan.

Mitä tehdään sitten isosti rehottavalle isolle huumekaupalle? Mielenkiintoisesti tänä korona-aikana, kun ihmiset eivät ole liikkuneet rajojen yli, rahdin mukana on tullut entistä enemmän huumeita tähän maahan. Tässä pitää tehostaa poliisin, Tullin ja Rajan yhteistyötä. Tästä käymme keskustelua, kuinka entistä paremmin näiden viranomaisten yhteistyötä tiivistämällä ja resursseja parantamalla voisimme saada kiinni niitä isoja tekijöitä, jotka levittävät huumeita. Tämä yhdistelmä on se, jolla pääsemme tähän ilmiöön puuttumaan.

16.17 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, tämä nuorten jengiytyminen ja väkivalta on äärettömän vakava ilmiö, johon pitää puuttua. Ihmiset ovat huolissaan, heitä pelottaa Ruotsin esimerkki. Nyt jos määrätietoisesti puututaan, niin me voimme estää tämän tilanteen pahentumisen.

Mutta mitä sitten pitäisi tehdä? Se, mitä pitäisi tehdä, on se, että pitää asettaa rajoja, selkeitä rajoja, ja auttaa. Se, että lisätään poliisille resursseja, on erinomainen alku, mutta pitää olla työvälineitä, työvälineitä sekä rajojen asettamiseen että auttamiseen. Kokoomuksesta on esitetty niin sanotun arestin käyttöönottoa, eli ne alaikäiset nuoret, jotka ovat rikoskierteessä, voitaisiin ottaa arestin kaltaiseen huostaan, jossa heidät autettaisiin irti kiertästä, jolloin heille voitaisiin osoittaa henkilökohtaisesti apua siinä tilanteessa, missä he ovat, ja saada pysähtymään tämä rikollinen tie. [Puhemies koputtaa] Miltä tämä kuulostaa, hallitus?

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

16.18 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tästä asiasta keskustellaan ja esitellään erilaisia vaihtoehtoja toimenpiteiksi.

Haluaisin nostaa esille lastensuojelun merkityksen ja sen, että me saisimme vielä paremmin toimivan lastensuojelun.

Se, että lähdettäisiin tätä ongelmaa ratkaisemaan tavallaan tämän arestin kautta, saattaa kuulostaa hyvältä, mutta en ole vakuuttunut siitä, että se olisi myöskään Yhdistyneitten kansakuntien lasten oikeuksien sopimuksen mukainen toimenpide. Se on asia, mihin pitäisi paneutua. Tämä asia ei ole ollut nyt hallituksen keskustelussa esillä.

Sen sijaan meillä on ollut keskustelussa se, että tähän jengiytymiseen ja väkivaltaan suhtautaan erittäin, erittäin vakavasti ja tähän halutaan puuttua. Tähän tarvitaan monia toimenpiteitä ja tähän tarvitaan niin sosiaalityöntekijät kuin koulumaailma mukaan. [Puhemies koputtaa] Tähän tarvitaan parempaa yhteistyötä viranomaisten kanssa ja tarvitaan myös yksilön opastusta ja ohjausta, [Puhemies koputtaa] juuri sitä rakkautta ja rajoja.

16.19 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ilmiöön pitää suhtautua todella vakavasti. Me emme halua, että Suomessa on jengejä, että nuoret turvautuvat väkivallantekoihin, että on olemassa yhteiskunnassa ilmiöitä, että joudataan kokemaan turvattomuutta ja osa kokee, että katu ei ole turvallinen paikka meille kaikille. Ja meidän pitää kysyä, mikä aiheuttaa osattomuutta ja turtumista sillä tavalla, että se voi johtaa jopa järkyttäviin väkivallantekoihin, joita me olemme nyt nähneet ja joista me olemme lukeet.

Nuoret tarvitsevat turvallisen kodin. He tarvitsevat koulutusta ja mahdollisuuksia, ja he tarvitsevat tervettä tekemistä, esimerkiksi harrastuksia ja niiden mukanaan tuomia ystävyyssuhteita — siis tervettä tekemistä, joka on pois epäterveestä tekemisestä. Nuoret ja perheet tarvitsevat myös apua silloin, kun apua tarvitaan, ja sitä apua tarjotaan ajoissa niin, että ongelmat eivät kärjisty. [Puhemies koputtaa] Meidän pitää myös kitkeä huumeidenkäyttöä, [Puhemies koputtaa] meidän pitää saada apua mielenterveyden ongelmiin, jotka ovat kasvaneet yhteiskunnassa jo pitkän aikaa. [Ben Zyskowitz: Missä viipyy terapiatakkoo?]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys maahanmuuttajalasten ja -nuorten sopeutumisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 152/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.21 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Ilman kielitaitoa on toivontonta käydä koulua ja opiskella ja päästä töihin. Maahanmuuttajien jälkeläisten sitouttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan on aloitettava jo päiväkodeista, ja maassa on opittava elä-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

mään maan tavalla. Tässä eivät nyt oppivelvollisuuden pidentäminen ja työttömyystilastojen kaunistaminen auta. Mitä hallitus aikoo tehdä, ettei meille synny rinnakkaista yhteiskuntaa ja sitä kautta lisää etnisiä jengejä kaupungin kaduille?

16.21 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja mainitsi turvallisen kasvuympäristön, ja se on ehkä se kaikkein oleellisin asia, jos mietitään näiden vakavien tapausten ennaltaehkäisyä. Aivan kuten edustaja Harkimo toi esille, niin ennaltaehkäisyn näkökulmasta varhaiskasvatus ja koulut ovat se keskeisin toimintaympäristö silloin, kun puhutaan lapsista ja nuorista.

Tämä hallitus on käynnistänyt 350 miljoonan euron hankkeen, jolla halutaan vahvistaa laatua ja tasa-arvoa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Näitä rahoja siis suunnataan koulutuksen kentälle muun muassa tasa-arvorahoituksen muodossa, mikä tarkoittaa sitä, että päiväkoteihin ja kouluihin, jotka sijaitsevat alueilla, joissa esimerkiksi työttömyys on keskimääräistä korkeampaa, koulutustaso alhaisempaa ja vieraskielisyys suurempaa, on myöskin mahdollista saada lisäresursseja aikuisten palkkaamiseen, jotta me voimme huolehtia siitä, että kaikille saadaan riittävät kielelliset ja myöskin muut oppimisen edellytykset [Puhemies koputtaa] turvattua ja myöskin sitä matalan kynnyksen apua ajoissa.

16.23 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne on otettava erittäin vakavasti. Nuorten väkivaltaiseen käyttäytymiseen ja jengiytymiseen on puututtava, ettei toisteta niitä virheitä, joita naapurimaa Ruotsissa on tehty.

Maahanmuuttajanuorten tukemisessa ja ohjaamisessa jäädään jälkeen, jos vanhemmat eivät ole integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan tai osaa suomen kieltä. Kielitaito on avain koulutukseen ja suomalaiseen työelämään pääsyyn, ja siksi sitä pitää painottaa nykyistä enemmän, koska jos henkilö ei osaa suomen kieltä, jää hän auttamattomasti yhteiskunnan ulkopuolelle ja silloin myös kaikenlaiset lieveilmiöt lisääntyvät.

Nyt on julkisuudessa puhuttu näistä jengiytymisistä, ja pidän tätä kyllä erittäin kielteisenä ilmiönä suomalaiselle yhteiskunnalle ja kysyn hallitukselta: miten aiotte puuttua tähän nuorten jengiytymiseen?

16.24 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro siitä, että kieli on todellakin avain kotoutumiseen. Jotta pääsee osaksi tätä yhteiskuntaa, merkitykselliseksi jäseneksi tässä yhteiskunnassa, kielitaitoa tarvitaan.

Jo tälle vuodelle poliisin lisämäärärahat mahdollistivat yli 80 lisähenkilötyövuotta, mikä lisäksi on tullut vielä määräaikaistuuksia kymmeniä. On erityisesti panostettu jo tänä vuonna lapsiin ja nuoriin kohdistuviin rikoksiin, rikollisuuteen, niiden ennalta estämiseen ja nimenomaan myös moniviranomaisyhteistyöhön, tähän ennaltaehkäisevään, ennaltaestävään toimintaan. Eli hallitus on nyt päässyt korjaamaan poliisien resursseja.

Tästä konkreettinen esimerkki on se Ankkuri-toiminta, jota aina täällä nostan, koska esimerkkinä Helsingissä viime vuonna kohdattiin tuhat nuorta Ankkuri-toiminnassa. On osoittautunut, että 75 prosenttia näistä nuorista on luopunut rikollisesta toiminnasta. Erittäin konkreettinen esimerkki siitä, mitä kouluyhteistyö, poliisiyhteistyö, sosiaalityö, psykiatriset sairaanhoitajat osana tätä kokonaisuutta voivat tässä yhteiskunnassa merkitä. Tämä toimii, tähän kannattaa sijoittaa lisää rahaa, [Puhemies koputtaa] ja tähän hallitus tulee panostamaan lisää.

16.25 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisasioista vastaavana ministerinä pidän tärkeänä, että tämä vakava ja ajankohtainen keskustelu saa vahvasti myös ennaltaehkäisyyn liittyvän sävyn. Nämä nuoret, joista me puhumme nyt vakavana ilmiönä, ovat joidenkin lapsia. Jotkut ovat heidän vanhempiaan, ja he ovat taatusti yhtä huolissaan kuin me.

On tärkeää, että ymmärrämme ennaltaehkäisyä ja nuorten hyvinvoinnin paljon, paljon laajemmin kuin huolena siitä, kuka päätyy arestiin ja minkälaisia rangaistuksia on luvassa. Se on seurauksen hoitoa, josta käydään hyvää keskustelua, mutta on myös paikallaan miettiä, miten voisimme vahvistaa vanhemmuuden tukea yhteiskunnassa, miten voisimme olla apuna myös niissä perheissä, joiden lähtökohdat ovat heikot syystä tai toisesta, kielitaidon tai toimeentulon vuoksi.

Haluan nostaa esiin myös nuorisotyön merkityksen. Tämä hallitus on tehnyt lisäsatsauksia etsivään nuorisotyöhön, joka on taatusti tuloksekasta juuri heidän keskuudessaan, jotka ovat hukassa, ja meidän täytyy heidät löytää.

16.26 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eri viranomaiset Suomessa ja poliisiviranomaiset Ruotsista asti ovat jo vuosien ajan viestittäneet, ettei Suomen tulisi toistaa Ruotsissa tehtyjä virheitä. Silti Suomi toistaa maanisesti samoja asioita kuin Ruotsi ja kulkee kohti kranaatti-iskuja ja ampumisia ja no-go-alueita. Kun perussuomalaisen puheenjohtaja Halla-aho nosti ongelman eilen esiin myös Helsingin kaupunginvaltuustossa, meni ministeri Ohisalolla tunteisiin ja Twitter lauloi. Hänen mielestään Suomen ajautuminen Ruotsin tielle ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa ja asian ääneen sanominen on rasismia.

Huomioni kiinnitti erityisesti sosiaalisessa mediassa vihreiden varsin näkyvien toimijoiden vitsailu siitä, mitä tarkoittaa ”Ruotsin tie”. Minä kysyn nyt, arvoisa hallitus: onko tämä kehitys teidän mielestänne naurun asia? Kun nauraa tilanteelle, tulee naureskelleeksi myös ryöstöjen ja väkivallan uhreille. Eikö nyt olisi syytä pyytää anteeksi ja luvata erityisesti [Puhemies koputtaa] helsinkiläisille nuorille ja lapsille, että te tunnustatte ongelman ja teette kaikkenne, että kadut [Puhemies koputtaa] ja kaupungit [Puhemies: Aika!] ovat turvallisia kaikille asukkaille?

16.28 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin aiemmin, poliisi näkee ilmiön taustalla syrjäytymistä ja eriarvoistumista. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] — Palaan tähän jatkuvasti, koska se vaikuttaa olevan uusi tieto osalle täällä olevista ihmisistä. — Sanon, että tälläkin salilla on vastuunsa siitä, kuinka näistä nuorista puhutaan. Ministeri Saarikko sanoi hienosti sen, että nämä nuoret ovat joidenkin lapsia, ystäviä, veljiä ja siskoja. Näitä nuoria pitää kohdella nuorina. He tarvitsevat apua, he oireilevat rikoksilla, koska ehkä kukaan ei ole aiemmin puuttunut heidän tilanteeseensa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Entäs uhrit?] Tähän täytyy yhdessä panostaa, ja sitä hallitus tekee.

Kun sanoin, että Suomi ei ole Ruotsin tiellä, yksi keskeinen asiantuntijanäkemyksessä tässä taustalla on se, että meidän asiantuntijamme kertovat, kuinka vaikkapa sekoittavalla asuntopolitiikalla on onnistuttu ehkäisemään alueiden välistä eriarvoistumista, [Perussuomalaisten ryhmästä: Uhrit unohtuivat!] ei ole päässyt kasautumaan niin suuria ongelmia kuin tietyissä maissa on. Ne ongelmat, joita tietyissä maissa on, otetaan täällä, totta kai, esi-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

merkkeinä siitä, että näin ei saa meillä päästä tapahtumaan, ja teemme täällä parempaa politiikkaa kuin muualla.

16.29 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eiköhän ole niin, että Suomen kansan ja tämän salin suuri enemmistö on sitä mieltä, että tämän tärkeän asian äärellä ollaan sekä—että- eikä joko—tai-kysymyksen äärellä. Tarvitaan pehmeitä keinoja, joista muuten ehkä tärkein on matalan kynnyksen työpaikkojen luominen. Se, että vanhemmat ovat töissä, on varmasti merkittävä tae sille, että opitaan kieltä, ollaan elämässä kiinni. Se, että nuoret pääsevät nopeasti töihin, laillisiin töihin, on myös keskeinen estämisen lääke tähän. Meiltä kokoomuksesta löytyy reseptejä, toivottavasti niitä tänä syksynä käsitellään. Mutta tarvitaan myös ratkaisuja tähän akuuttiin kysymykseen siellä kentällä. Me olemme yhdessä vahvistaneet Ankkuri-työtä poliisissa, me olemme viime vaalikauden lopussa palkanneet noin 50 lähiöpoliisia, mutta heillä ei ole tarvittavia työvälineitä.

Oikeusministeriö luonteensa mukaisesti korostaa, totta kai, perusoikeuskysymyksiä, kuten pitää. Sisäministeriön pitäisi katsoa ratkaisuja kadulla oleviin ongelmiin. Kysynkin nyt sisäministeri Ohisalta: voitteko edistää sitä, että poliisi [Puhemies koputtaa] voisi nopeasti ottaa, on se sitten aresti tai säilö, vuorokaudeksi nuoren siitä tilanteesta pois, [Puhemies koputtaa] koska ammattilaiset sanovat, että se tilanteesta pois ottaminen heti [Puhemies: Aika!] on se keino?

16.30 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeri on vastannut näihin kysymyksiin sen takia, että rikoslaki kuuluu hänen tontilleen — varmasti sen entisenä sisäministerinä hyvin tiedätte.

Totta kai ammattilaiset jatkuvasti kehittävät käytäntöjään siihen suuntaan, että niillä vastataan parhaiten ajan ilmiöihin. Rikoslain päivityksiä emme ole tässä kohtaa tästä näkökulmasta miettineet, mutta kuulemme tarkalla korvalla, mitkä ovat ne ammattilaisten uudet tarpeet. Järjestöt esimerkiksi Helsingissä tekevät erittäin tärkeää työtä siinä, että moniviranomaisyhteistyössä tieto kulkee eri viranomaisten välillä. Tässä keskeistä on myös se, että emme anna hallinnon rajojen estää sitä, etteikö ihmisten tiedoista voisi puhua, jos on uhkaavia tilanteita. Tämän eteen muun muassa SM ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat käyneet yhdessä keskustelua.

Tarvitsemme monia keinoja. Kuten sanoin, kaikki lähtee ennaltaehkäisystä: mitä tapahtuu varhaiskasvatuksessa, koulutuksessa, miten pääsee sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ja se Ankkuri-toiminta on konkreettinen esimerkki siitä, että siellä on onnistuttu. Tulemme hakemaan lisää rahaa [Puhemies koputtaa] tälle toiminnalle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys nuorisorikollisuudesta (Joonas Könttä kesk)

Suullinen kysymys SKT 153/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Keskustelu

16.31 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Näistä Helsingissä toimivista useista vaarallisesti käyttäytyvistä nuorisjoukoista, joissa päihteidenkäyttö, väkivalta ja muu rikollisuus on yleistä, on uutisoitu, ja näistä myös ulkomaalaistaustaisten osuus on huomattava. Poliisi on luonnehtinut näitä joukkioita kuitenkin enemmän kaveriporukoiksi kuin jengeiksi. Pelkona on, että nuorten pysyvä syrjäytyminen, vandalismi ja rikollisen elämäntavan omaksuminen ja radikalisoituminen tulee kuitenkin pysyväksi. Ilmiö ei ole uusi, mutta kehityssuunta on huolestuttava. Uhkana on ongelman laajeneminen ja Suomen sisäisen turvallisuuden heikkeneminen. Kysyn asianomaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo puuttua tähän vaaralliseen kehitykseen, vastata järjestyshäiriöihin ja ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja radikalisoitumista?

16.32 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Vaikka nyt ehkä toistaisinkin itseäni, niin sanon silti, että sillä on väliä, kuinka myös tämä sali keskustele näistä nuorista. Arvostammeko me ihan jokaista nuorta sellaisina kuin he ovat? Tarjoammeko me heille aina oikea-aikaisia, oikeita palveluita silloin, kun he niitä tarvitsevat? Helsingissä näistä nuorista osalla on sitä taustaa — ehkä voi olla, että vanhemmat ovat ulkomailta tulleita — mutta nämä nuoret ovat ehkä syntyneet Suomessa, eläneet koko elämänsä tässä yhteiskunnassa Suomen kansalaisina, ja silti heitä saatetaan kutsua ulkomaalaistaustaisiksi. Tämä on yksi esimerkki siitä, kuinka emme ole kyenneet ottamaan heitä osaksi tätä yhteiskuntaa. Moni nuori kärsii erittäin paljon siitä, että heitä työnnetään jatkuvasti entistä enemmän sivuun, heitä ei nähdä täysivaltaisina kansalaisina tässä yhteiskunnassa. Ja on surullista, mitä kieltä tässäkin salissa tai Twitterin maailmassa välillä näistä nuorista puhuttaessa käytetään, [Perussuomalaisten ryhmästä: No nyt se syyllinen löytyi!] se on pahimmillaan vaarallista. [Puhemies koputtaa] Se ajaa nämä ihmiset entistä enemmän ulkopuolelle.

16.33 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministeri väistelee maahanmuuton ongelmaa väittämällä, että kyse on vain syrjäytymisestä. Ihmettelen kuitenkin, että mikäli maailman tasa-arvoisimmat ja anteliaimmat hyvinvointiyhteiskunnat — Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska — eivät kykene korjaamaan näitä ongelmia, niin minkälaisessa mikä-mikä-maassa ja millaisin resurssein te kuvittelette sen tekevänne?

Te toistatte myös sitä, että Suomi ei ole Ruotsin tiellä. En kuitenkaan ole huomannut, että olisitte koskaan edes myöntänyt, että Ruotsi on epäonnistunut maahanmuuttopolitiikassaan. Päinvastoin te kannatatte vielä liberaalimpaa maahanmuuttopolitiikkaa kuin Ruotsi enää tällä hetkellä. Kysynkin teiltä, arvoisa sisäministeri: Onko Ruotsin vuosia jatkunut avoin maahanmuuttopolitiikka teidän mielestänne epäonnistunut vai eikö ole? Jos on, miksi te sitten haluatte ajaa Suomeen samaa?

16.34 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, totta kai Suomessa katsotaan sitä kehitystä, mitä muissa maissa tapahtuu, kaikkeen rikollisuuteen liittyen. Seuraamme tutkimustietoa, seuraamme asiantuntijoiden tietoja. Ei ole Suomen hallituksen tehtävä tuomita muiden hallitusten politiikkoja tai ottaa niihin kantaa. Keskeistä on se, mitä tämä hallitus on tehnyt, mitä me teemme täällä nyt. Me olemme panostaneet kohtuuhintaiseen asumiseen, joka ehkäisee sitä alueiden eriarvoistumista. Me

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

olemme panostaneet lastensuojeluun, sosiaalityöhön, koulutukseen ja poliisiin. Nämä ovat kaikki panostuksia sen eteen, että rikollisuutta ei tässä yhteiskunnassa olisi. Ja on aivan selvää, että osa näistä nuorista, kuten sanottu julkisuudessa, on suomalaisia ja siellä on muita kuin suomalaisia. Siellä on ehkä ihmisiä, jotka ovat monessa sukupolvessa olleet syrjässä tavalla tai toisella tässä yhteiskunnassa. Tässä on kyse siitä, miten nämä ihmiset ovat osallisina tässä yhteiskunnassa. Ei kannata tehdä [Puhemies koputtaa] sellaista politiikkaa, joka työntää entistä useamman ihmisen [Puhemies koputtaa] yhteiskunnan reunoille, vaan sellaista politiikkaa, joka ottaa [Puhemies: Aika!] kaikki mukaan.

16.36 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministeri on nyt sanonut kahdesti, että tehokkain tapa ehkäistä syrjäytymistä on harjoittaa sosiaalista sekoittamista eli asuttaa maahanmuuttajia veronmaksajien rahalla kalliille asuinalueille. Ministeri Ohisalo, tätähän Helsinki on tehnyt jo vuosikausia. Silti Suomi on Ruotsin ohella OECD:n suurimpia epäonnistujia kotouttamisessa. Silti koulut ja asuinalueet eriytyvät. Silti maahanmuuttajien työllisyysaste on surkea. Silti yli puolet pääkaupunkiseudun toimeentulotukiasiakkaista on maahanmuuttajia. Kerrotteko, millä tavalla sosiaalisen sekoittamisen tehokkuus näkyy? Vai onko niin, että vaikka se ei ole toiminut pienen maahanmuuttajaväestön kanssa, niin se alkaa toimia, kunhan maahanmuuttajaväestö kasvaa riittävän suureksi?

16.37 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tuula Haatainen ei ole täällä paikalla, kotoutumiskysymykset kuuluvat hänen alleen, mutta voin toki vastata tähän kysymykseen siitä näkökulmasta, mikä linkittyy siihen, kuinka rikoksia vaikkapa ennaltaehkäistään.

Olen aika moneen kertaan kertonut täällä nyt niitä keinoja, mitä tarvitsemme siihen, että ihmiset ovat paremmin tässä yhteiskunnassa osallisina. Siihen tarvitaan vaikkapa kohtuuhintaista asuntotuotantoa eri puolilla yhteiskuntaa, jotta pienituloisimmatkin ihmiset saisivat mahdollisuuden asua. Olen hieman huolissani siitä, että joskus aikanaan vielä puhuttiin perussuomalaisista puolueena, joka on pienen ihmisen asialla. Ei tunnu olevan enää. Eivät kelpaa kohtuuhintaiset asunnot, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ei kelpaa toimeentulotuen koronalisä, koska joissain tapauksissa siitä tuesta jotain saattaisi mennä myös maahanmuuttajille. Tämä on kylmäävää politiikkaa kaikkienensa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys nuorten mielenterveyspalveluista (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 154/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.38 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Nuorten pahoinvointia voidaan ehkäistä ja pitää ennaltaehkäistä. Puheenjohtamani tarkastusvaliokunta on juuri aloitta-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

massa selvityksen siitä, mitkä ovat kaikkein parhaita keinoja ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä, ja samoin me olemme tekemässä selvityksen lastensuojelun palveluiden valvonnasta ja laadusta.

Lastensuojelu on hyvin tärkeä elementti tässä keskustelussa, koska lastensuojelu kuitenkin ottaa kopin niistä nuorista, joille esimerkiksi oppilashuollon palvelut eivät riitä. Siksi pidän erittäin tärkeänä sitä kirjausta, joka on tehty hallitusohjelmaan, jonka mukaan lastensuojelun työntekijöiden asiakasmäärää vähennetään, jotta he voivat keskittyä paremmin yksittäisen nuoren kohtaamiin ongelmiin.

Koronakriisi on lisännyt mielenterveysongelmia, ja on hyvin valitettavaa, että koronakriisi on lisännyt erityisesti myös nuorten mielenterveyden haasteita. Kysynkin [Puhemies koputtaa] arvoisalta hallitukselta tai asianomaiselta ministeriltä: [Puhemies koputtaa] mitä hallitus on tekemässä juuri nuorten mielenterveyden palveluiden parantamiseksi? Nimitäin [Puhemies: Aika!] tuore kouluterveyskyselykin osoitti juuri, että erityisesti sijoitetut nuoret kärsivät eniten mielenterveyden ongelmista.

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos pitäisi kilpistää tämän päivän lastensuojelun ongelmat kahteen, niin sanoisin, että edustaja on ihan oikeassa siinä, että sijaishuollossa olevia lapsia tulee kohdella hyvin ja heistä on pidettävä huolta, ja tässä me emme ole onnistuneet kaikin osin. Tämä on ihan aito fakta, ja siltä osin kouluterveydenhuoltoon liittyvä kysely käytännössä kertoo siitä, kuinka moni lapsi on kohdannut sellaista turvattomuutta ja sellaista kohtelua, jota ei voi oikeusvaltiossa hyväksyä.

Toisaalta samaan aikaan on sanottava, että sijaishuollossa oleville lapsille täytyy tarjota tukea ja palveluita ja tältä osin juuri sen oman tarpeen mukaan. Ja tässäkin me emme valitettavasti ole yhteiskuntana onnistuneet niin hyvin kuin olisi pitänyt, ja tähän me olemme tällä hallituskaudella nyt kiinnittäneet huomiota. Hallitusohjelmassa otettiin linja, jossa pyrimme luomaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin ja päihdepalveluihin [Puhemies koputtaa] toimintalinjan, ja tätä me nyt edistämme monella tasolla, [Puhemies koputtaa] ja mielelläni kerron kohta lisää, jos mahdollisuuksia on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Huomautan todellakin sekä ministereille että edustajille minuutin aikarajasta.

16.40 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos halutaan oikeasti vaikuttavia ratkaisuja tähän ongelmaan, niin silloin itsekin nostaisin lasten ja nuorten mielenterveyden palveluiden parantamisen ihan keskeiseksi asiaksi. [Ben Zyskiewicz: Missä on terapiatakuu?]

Tällä hallituskaudella ollaan vahvistamassa kouluissa ja oppilaitoksissa annettavaa niin yhteisöllistä kuin yksilöllistä oppilas- ja opiskelijahuoltoa, kun vahvistetaan resursseja ja säädetään mitoituksista näihin palveluihin. Mutta sanoisin itse, että ehkä se keskeisin haaste, mikä meillä on ratkaistavana tässä suomalaisessa yhteiskunnassa, liittyy koko tähän lasten ja nuorten mielenterveyden palveluketjuun, eli jos tämä ennaltaehkäisevä yhteisöllinen oppilas- ja opiskelijahuolto ei riitä, niin tällä hetkellä meidän nuoremme ajautuvat pitkien jonojen kautta erikoissairaanhoidon puolelle raskaisiin mielenterveyden palveluihin, eli meiltä tavallaan puuttuu tämä peruspalveluosa, kun me puhumme lapsista ja nuorista. Tämän ratkaiseminen on myöskin tässä tulevassa sote-uudistuksessa [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

koulujen, sivistystoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon [Puhemies koputtaa] välisen yhteistyön ehkä kaikkein tärkein tavoite ja tehtävä.

16.41 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä me jälleen taivastelemme, kun maito on jo maassa. Toinen tyypillinen piirre on se, että syytetään joko oppositiota tai edellistä hallitusta — ei kannattaisi, ministeri Ohisalo. Nimittäin 2017 julkaistiin sisäisen turvallisuuden strategia, ja siellä nimenomaan sovittiin yhdessä — edellinen hallitus — että oikeusministeriö ottaa tästä kopin ja tekee toimintamallin rikoksilla oireileville nuorille. Siihen työryhmään rekrytoitiin Suomen parhaat asiantuntijat, ja se työryhmä teki hyvää työtä, julkaisi sen toimintamallin vuoden 2019 alussa. Miksi, ministeri Henriksson, te ette vie tätä eteenpäin? Olen tästä teille aikaisemmin jo sanonut ystävällisesti kahden kesken. Tässä on se avain, miten tätä kannattaisi viedä eteenpäin, ottaa koppi niistä nuorista. Kukaan nuorista ei synny rikoksentehtäjäksi, mutta sellaisia heistä tulee, jos ei heistä pidetä huolta.

16.43 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Risikko on aivan oikeassa. Edellinenkin hallitus on tehnyt hyviä asioita, ja yhdessä me kannamme vastuuta tästä kokonaistilanteesta. Uskon, että edustaja Risikko myös tietää, että nykyinen hallitus tekee kaikkensa myös tämän osalta. Niin kuin tässä alkupuheenvuorossani totesin, hallitus on käynnistänyt muun muassa Oulussa, Rovaniemellä tällaisia pilottihankkeita, joissa juuri nyt toteutetaan sitä, mitä edellisessä hallituksessa nostettiin pöydälle: tuodaan nyt ne toimintamallit, yritetään löytää niitä keinoja, jotka purevat siinä arjessa niihin nuoriin, joille tarvitaan erityistä tukea, jotta he eivät päätyisi rikolliselle tielle.

Ja sitten vielä tiedoksi, että tällä hetkellä on myös mahdollisuus hakea valtionavustusta radikalisoitumisen ehkäisemiseksi ja väkivaltaisesta ekstremismistä [Puhemies koputtaa] pois pääsemiseksi. Tässä kehotan kaikkia kuntia ja kaikkia yhteisöjä olemaan aktiivisia. Tätä hallitus nyt [Puhemies koputtaa] myös tukee.

16.44 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nuorisoväkivalta ja jengiytyminen ovat aina vakavia ilmiöitä. Haluan tuoda kuitenkin vähän perspektiiviä tähän keskusteluun. Näitä ongelmia on koettu Suomessa: muistetaan jo yli sadan vuoden takaa sakilaiset, 70—80-luvun yhteydessä diinarit ja punkkarit, [Leena Meri: Ei ole totta!] kylätappelut, jengit, kaupunginosien yhteenotot. Muistan omasta nuoruudestani Steissin, Sittarin, Forumin — ne samat kulmat, joista nyt puhutaan [Hälinää] — sen pelon, joka siellä oli. Näistä olemme yhdessä selvinneet. Me olemme hoitaneet nämä asiat, ja kyllä me pystymme hoitamaan ne jatkossakin. Se muutos aikaisempaan on ehkä se, että kun katsoo tilastoja, niin nuorten rikollisuus on vähentynyt, nuorten väkivalta on vähentynyt, mutta nuoret ovat polarisoituneet. Niillä, joilla menee huonosti, menee entistä huonommin, ja haluaisinkin kysyä tässä keskustelussa — sen sijaan, että syytellään ja nostetaan joitain yksittäisiä ryhmiä [Puhemies koputtaa] — mitä tehdään erityisesti niille nuorille, [Puhemies koputtaa] jotka voivat kaikkein huonoimmin.

16.45 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä puheenvuoro oli siksikin tärkeä lisä keskusteluun, että tunnistamme, että nuoruuden elämänvaiheeseen liittyy poikkeuksellisia riskitekijöitä, ja niiden tun-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

nistaminen ajoissa voi vaikuttaa nuoren koko loppuelämän suuntaan. Siltä osin nuorisotyö, koulu aina varhaiskasvatuksen polulta lähtien, työllisyys ja kaikki tämä ennen kaikkea kytkeytyen kotien pärjäämiseen ja kotien hyvinvointiin on varmasti avainasemassa, kun puhutaan siitä, miten nuoret elämässään selviytyvät. Ja voi olla, että kaikkeen vastaus ei ole julkinen valta tai viranomaiset, vaan erittäin suurella ilolla olen pannut merkille, että myöskin esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla, jonka ongelmista nyt erityisesti keskustellaan, toimii valtavan hienoa järjestötyötä, vapaaehtoisia ihmisiä ja sellaista kansalaisaktiivisuutta, joka toimii käytännössä taustaltaan varmaankin valtaosin veikkausvoittovaroin, ja se tavoittaa nuoren paljon enemmän silmien tasalta [Puhemies koputtaa] kuin monikaan viranomainen ehkä koskaan [Puhemies koputtaa] kykenee tekemään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys lastensuojelusta ja ennalta ehkäisevistä palveluista (Veronica Rehn-Kivi r)

Suullinen kysymys SKT 155/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

Keskustelu

16.46 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Sosiaali- ja terveysvaliokunta antoi tänään lausuntonsa ensi vuoden budjettiin, ja siinä nostettiin esiin huoli nuorten pahoinvoinnista ja pitkälle koronan johdosta vähentyneistä ennaltaehkäisevistä peruspalveluista. Kuntien talous on pitkään ollut tiukkaa, ja kuntien on ollut pakko löytää säästökohteita, mutta nyt korona-aikana peruspalvelun hoitohenkilökunta on jouduttu siirtämään koronatestaukseen ja -jäljitykseen. Tämä on johtanut siihen, että monissa kunnissa on vähennetty muun muassa perheille annettavaa tukea. Neuvolatoimintaa, oppilashuoltoa, mielenterveyspalveluita ja jalkautustoimintaa on vähennetty. Tämä taas on aiheuttanut painetta lastensuojelulle, joka on jo ennestään kärsinyt kroonisesta resurssipulasta.

I Finland finns det mycket kunnande och goda erfarenheter av förebyggande verksamhet. Ofta är det inte ens fråga om pengar, [Puhemies koputtaa] men det är viktigt att alla som jobbar som professionella med ungdomar [Puhemies koputtaa] orkar i sitt arbete och är trygga vuxna för våra ungdomar.

Arvoisa ministeri Kiuru, miten tätä ennaltaehkäisevää toimintaa [Puhemies koputtaa] saadaan palautettua ja samalla vahvistettua?

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rehn-Kivi on kyllä nostanut varmasti tässä keskustelussa kaikkein tärkeimmän asian esiin. Me emme voi jatkaa tulevaisuudessa niin, että me teemme vain näitä korjaavia toimia ja keskitymme niihin. Jos Suomessa linja ei muutu näiden lasten osalta,

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

jotka oireilevat, tulevaisuudessa siihen suuntaan, että teemme ennaltaehkäisevää työtä, niin mikään tätä ongelmaa ei tule ratkaisemaan. Tämä on ikävää. Meidän täytyy pystyä aikaisemmin puuttumaan, ennen kuin nämä ongelmat kärjistyvät.

Ja minä pidän niistä toimista, joihin hallitus on nyt lähtenyt: Täällä on sekä rahoitusta että myöskin uusia toimintatapoja ja -piteitä tulossa. Niistä minusta tärkein on se, että lasten ja nuorten pitäisi osata vastata siihen kysymykseen, mihin otetaan yhteyttä, jos lapsi ja nuori kokee, että häntä jollakin tavalla kohdellaan huonosti tai hän voi huonosti. [Puhemies koputtaa] Ajatelkaa, että vain noin kuusi kymmenestä [Puhemies koputtaa] lastensuojelun lapsesta osasi kertoa, mihin otetaan yhteyttä, jos voidaan huonosti. [Puhemies: Aika!] Tämä on aika kovaa toimintaa.

16.49 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on käynyt ilmi, nyt puheena olevilla nuorilla on usein mielenterveyden ongelmia. Näihin heidän tulisi saada ajoissa apua. Tähän tähtäsi mielenterveysjärjestöjen matkaan saattama kansalaisaloite niin sanotusta terapiatakuusta. Se jätettiin eduskuntaan jo noin yksi vuosi sitten. Tietävästi hallituspuolueiden kansanedustajat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ovat jarruttaneet tämän kansalaisaloitteen käsittelyä. Ministeri Kiuru, te olette sanonut, että te kannatatte terapiatakuuta. Nyt kysyn teiltä, ministeri Kiuru: voisitteko ystävällisesti pyytää hallituspuolueiden kansanedustajia sosiaali- ja terveysvaliokunnassa lopettamaan tämän kansalaisaloitteen käsittelyn jarruttamisen?

16.50 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä eduskunta on isäntä ja hallitus on renki. Siltä osin renkinä en lähde pyytämään isäntää toimiin. Kysymys on siitä, että me olemme yhdessä kai tässä salissa sitoutuneet kovin vahvasti siihen, että hoitotakuuta kiristetään nykyisestä. Se on todella tärkeää. Se on minusta yksi sosiaali- ja terveystalouden aivan isoin saavutus, jos se saadaan yhdessä tehtyä, ja minun on sanottava teille, että sen läpivieminen ei ole niin helppo juttu kuin meistä kukin on alun perin ajatellut.

Mutta itse suhtaudun tähän yhtä kunnianhimoisesti kuin edustaja Zyskowicz: se on saatava tänne, ja se täytyy saada mahdollisimman pian. Se, mikä ei ollut meillä tiedossamme, oli se, että koronakriisi aiheutti sen, että meillä ei ole sosiaali- ja terveysministeriössä niin paljon tekijöitä, että me olisimme pystyneet viemään sitä niin kunnianhimoisesti eteenpäin. Ja se hoitotakuu tulee tänne eduskuntaan käsittelyyn, ja se tulee nimenomaan [Puhemies koputtaa] siitä näkökulmasta, että me pystymme puuttumaan ihmisten kaikkiin vaikeuksiin, hoitamaan ne ajoissa ja hoitamaan [Puhemies koputtaa] ne kunnolla kuntoon. [Ben Zyskowicz: Tämä asia jää kokonaisuuden varjoon!]

16.51 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensinnä oikaista edustaja Zyskowiczin väitteen, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olisi jarruteltu tätä terapiatakuuta. Valiokunta on yksimielisesti päättänyt, että tämä yhdistetään tulevaan hoitotakuukäsittelyyn ja se käsitellään asianmukaisesti. Itsekin olen sen lähtökohdan kannalla. Tällaista tietoa ei kannata levittää.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän itse aiheeseen todeta, että on selvää, että vaikka me tiedämme, että maahanmuutto ei ole Suomen isoimpia ongelmia, niin siihen liittyy myös lieveilmiöitä, ja niitä ei voi lakaista maton alle eikä hyssyttellä. [Antti Kurvisen välihuuto]

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Tämä pitää tunnustaa. Niinkin on, että silloin, kun on kysymys kovista rikoksista, tarvitaan myös kovia toimenpiteitä.

Mutta sitten kannan huolta myös siitä, että meillä on tuhansia ja taas tuhansia nuoria, joilla on maahanmuuttotausta, jotka rakentavat tätä yhteiskuntaa ja jotka myös käyttäytyvät fiksusti mutta joutuvat työelämässä monesti syrjityiksi. Nyt sitten kysyisin hallitukselta: miten me voisimme edistää sitä, että nämä nuoret, kaikki nuoret [Puhemies koputtaa] taustasta riippumatta, pääsisivät terveitten harrastusten pariin, [Puhemies koputtaa] mikä ennalta ehkäisee myös tällaista?

16.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä puheenvuoro myös siltä osin, että todellakin keskustelu on nyt juuri ilmiössä, joka koskee 100–150:tä nuorta ja valitettavasti myös tämän väkivaltaisen toiminnan uhreja, joiden osalta olen kyllä syvästi pahoillani tapahtuneesta. On kuitenkin niin, että valtaosalla suomalaisista nuorista, ihonväristä tai lähtömaasta riippumatta, on hieno tilanne ja hyvä elämä edessään ja asiat hyvin. Ei ole myöskään oikein, että henkilö, joka on muuttanut tänne maahan tai syntynyt tässä maassa niin, että hänen vanhempansa ovat ehkä muualta tulleita, tulee leimatuksi keskustelussa vain maahanmuuttajuuden kautta. Hän on paljon muutakin: hän on harrastaja, hän on oppilas, hän on jonkun ystävä. Ja tältä osin kysymykseen, joka liittyi erityisesti harrastamiseen, on ilo todeta, että hallituksen ohjelmaan on kirjattu ”harrastamisen Suomen malli”, josta ovat nyt liikkeellä pilotit kunnissa, niin että jokainen suomalainen lapsi ja nuori saa yhden maksuttoman harrastuksen koulupäivän yhteyteen. [Puhemies koputtaa] Tälle on varattu pysyvät rahat kuntien työn tueksi, ja kehotan kuntia [Puhemies: Aika!] hakemaan tähän kokeiluun mukaan.

16.54 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisiyllyjohtaja Kolehmainen on vuonna 2019, ennen koronaa, jo esittänyt huolensa Ruotsin tyypillisestä kehityksestä. Te olette, ministeri Ohisalo, mielestäni unohtanut nämä kommentit, jotka ovat olleet jo ennen koronaa. Tässä keskustelussa on myös sekoitettu se, että mikäli emme halua lisää haitallista maahanmuuttoa, meidän tulee tehdä päätöksiä siitä, että me emme ota lisää haitallista maahanmuuttoa.

Toinen kysymys on maassa olevat häiriökäyttäytyvät ihmiset. Heihin tulisi kohdistaa toimenpiteitä. Voisitteko harkita esimerkiksi, että peruutetaan tällaisten ihmisten oleskelulupia tai karkotetaan heitä? Entäpä oletteko tutustunut tarkastusvaliokunnan viime kaudella tekemään lausuntoon esimerkiksi suomen kielen [Puhemies koputtaa] velvoittavuudesta ja suomen kielen kokeista?

16.55 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin alkuun se, että totta kai rikolliset palautetaan, mutta tässä keskustelussa on puhuttu nuorten pahoinvoinnista, joka on valtavan vakava, laaja ilmiö, joka koskettaa todella paljon, todella monia ihmisiä tässä yhteiskunnassa.

Tässä keskustelussa on nostettu kaikkia niitä keinoja, joita meillä on käytössämme, joita vahvistamme hallituksena. Täällä sanottiin erittäin hyvin entisen sisäministerin toimesta, että rikolliseksi kukaan ei synny. Se on hyvä muistaa. Yhteiskunnalla on valtava vaikutus siihen, millaiseen elämään ihmiset kasvavat, jos panostamme ja kun panostamme nyt varhaiskasvatukseen, koulutukseen, kohtuuhintaisiin asuntoihin, kielikoulutukseen, kaikkeen tähän, matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Tämä auttaa ihmisiä pysy-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

mään tässä kelkassa. Tietyissä maissa on tiettyjä esimerkkejä siitä, että osa ihmisistä ei ole päässyt integroitumaan yhteiskuntaan, ei ole päässyt koskaan osalliseksi siitä yhteiskunnasta.

Tämä hallitus pitää kiinni siitä, että Suomi on jatkossakin [Puhemies koputtaa] maailman turvallisimaa.

16.56 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikki maahanmuutto ei missään tapauksessa ole ongelmallista. Kuitenkin se maahanmuutto, joka Eurooppaan suuntautuu, tulee voittopuolisesti alueilta, joilta tulijoiden kotoutumisennuste on tilastojen valossa varsin huono. Eri Euroopan maissa on sovellettu erilaisia strategioita siihen, millä tavoin tämä väestö todella kotoutuisi ja tulisi osaksi eurooppalaisia yhteiskuntia, mutta riippumatta sovelletuista strategioista lopputulos on kaikissa maissa ollut kovin keuhko. Kohtaamme samoja ongelmia joka ainoassa eurooppalaisessa maassa, jossa maahanmuuton määrä ongelmallisilta alueilta on muodostunut kovin suureksi. Myöskään suomalainen sekoittava asuntopolitiikka ei ole tähän auttanut. Ainut selvästi tepsivä keino on se, että pidämme maahanmuuton riittävän rajallisena sellaisilta alueilta, joilta tulijoiden sopeutumisennuste on huono Suomeen muutettaessa. Kun hallitus vannoo [Puhemies koputtaa] tieteen, tutkimuksen ja tutkitun tiedon nimiin, [Puhemies koputtaa] missä vaiheessa hallitus on valmis kohtaamaan nämä tosiasiat?

16.57 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Euroopan komissio on juuri antanut esityksensä tästä eurooppalaisesta yhteisestä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikasta. Komissio, koko komissio yhdessä, toteaa, että maahanmuutto on normaali osa eurooppalaista elämää, ja jatkossakin Euroopan unionista voi hakea turvapaikkaa. Jokainen hakemus käsitellään asianmukaisessa prosessissa, oikeusturvan takaavassa prosessissa, ja yksilöllisesti. Euroopan unionin tasolla kukaan ei ole halunnut luopua tästä oikeudesta tulla tällä tavalla Euroopan unioniin. Ylipäätään komissaarit ovat yhdessä olleet tekemässä sitä politiikkaa, jossa mahdollistetaan laillisia väyliä Euroopan unioniin sen sijaan, että ihmisten täytyy tulla tänne laittomin keinoin, ihmiskuljetustajien hyväksikäyttämisenä potentiaalisesti, ihmiskaupan uhreina. Tämä komission paketti on hyvä alku sille, että teemme Euroopan unionissa yhdessä parempaa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa, ja tästä hallitus on omia yhteisiä linjauksia viime päivinä myös tehnyt.

16.59 Hussein al-Taei sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansat katsoo tätä salia, ja tämän salin tulisi voimaannuttaa ihmisiä ajatuksella, että me tiedämme, mitä me teemme, ja että pyrimme ratkaisemaan nämä ongelmat hyvin. Ja minusta välillä tuntuu siltä, että tämä salit ei voi voimaannuttaa suomalaisia kansalaisia sillä halutulla ja tarvitulla tavalla.

Annan kuitenkin yhden esimerkin voimaannuttavasta tilanteesta, jossa on saatu hyviä tuloksia liittyen näihin maahanmuuttajiin liittyviin ongelmiin. Vantaalla on aloitettu hanke, jossa kutsutaan vanhemmat mukaan kouluun. Vanhemmat ovat saaneet parempaa suomen kieltä ja kulttuuria. He ovat työllistyneet 80-prosenttisesti. Heidän lapsensa, jotka ovat samassa koulussa, ovat parantaneet menoaan ja arvosanojaan, ja yhteiskunta on saanut hyviä veronmaksajia. Miten näitä pehmeitä, hyviä, ratkaisukeskeisiä keinoja saadaan lisää, ministeri Andersson?

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

17.00 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustajan esille nostama esimerkki Vantaalta on tosiaan erinomaisen hieno, ja vastaavan tyyppistä toimintaa [Mika Niikko: Vantaa mainittu! — Naurua] haluamme ehdottomasti myöskin esimerkiksi vapaan sivistystyön ja koulutuksen puitteissa tukea. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on äärimmäisen tärkeää. Se on tärkeää lasten ja oppilaiden näkökulmasta mutta myöskin vanhempien näkökulmasta, varsinkin jos on kyse ihmisistä, jotka eivät välttämättä itse ole käyneet nuorena tai lapsena koulua Suomessa ja joilla ei siten myöskään ole henkilökohtaista kokemusta siitä, miten suomalainen koulutus toimii.

Haluan ylipäättensä kiittää edustajaa erinomaisen tärkeästä puheenvuorosta. Mielestäni on tärkeää, että tässä salissa myöskin aidosti pohditaan vaikuttavia keinoja ratkaista ongelmia sen sijaan, että käydään keskustelua tavalla, joka leimaa tai syyllistää nuoria yleisesti. Tiedetään, että rikosten tekijöiden joukossa on muitakin kuin maahanmuuttajataustaisia nuoria, ja valtaosalla [Puhemies koputtaa] maahanmuuttajataustaisista nuorista ei ole mitään tekemistä rikollisuuden kanssa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Lakialoite laiksi alkoholilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 14/2020 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.01 **Jari Myllykoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kirjoitin tiedotteeseeni, että ”pato murtuu”, eli nyt on se hetki, kun aloitetaan käsittelemään kansanedustajien tekemiä lakialoitteita. Hieman rohkenen kritisoida sitä tapaa, kun koronakriisiin yhteydessä emme ottaneet eduskunnassa käsittelyyn niitä lakialoitteita, jotka liittyivät koronakriisiin ja niihin toimenpiteisiin, joilla voitaisiin... [Hälinää]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, puhuja. — Toivon, että pienet muut kokoukset käydään salin ulkopuolella. — Puhuja jatkaa.

Kiitos. — Eli meidän olisi kyllä pitänyt kyetä kriisistä... Toki valmiuslain aikana säädetään poikkeustilanteessa lainsäädäntöä, josta pitää ensisijaisesti huolehtia, mutta olen siitä pahoillani, että nyt me käsittelemme sellaista lakialoitetta, jonka voimassaolo päättyisi ensi kuun lopussa. Silti jaksan uskoa, että jos eduskunta haluaa ottaa kantaa ja esittää ajatuksia

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

siihen suuntaan, kuten täällä ollaan jo joitakin lakeja säädetty koronan takia jatkumaan edelleen puoli vuotta eteenpäin, niin tässä olisi yksi sellainen mahdollisuus.

Korona ei ole hellittänyt pienpanimoiden tuskaa. Meidän pitää muistaa, että pienpanimot tuottavat alkoholituotteita noin 3,5 prosenttia tämän maan alkoholista, mutta ne työllistävät kuitenkin 10 prosenttia alan työntekijöistä Suomessa. Se hyötysuhde tulee sitä kautta, että me olemme säätäneet EU:n mahdollisuuksien mukaan alempia verokantoja niiden litramäärien mukaan, mitä pienpanimot tuottavat.

Kysymys tässä kohtaa oli ensisijaisesti siitä, että olisimme tuoneet — ja haluamme tuoda — kustannustehokkaan tavan, että pienpanimoiden etämyyntioikeus väliaikaisesti voitaisiin mahdollistaa. Tämä olisi erityisen hyvä menettely siltä osin, että pienpanimoilla on jo hyvin pitkälle kehitelty suunnitelma, jossa pystytään kotiin kuljettaminen järjestämään siten, että tulee ne määritykset tehtyä, mitä alkoholin myynnissä pitää olla: henkilön tunnistaminen ja henkilön kunnon tarkastaminen luovutuksen yhteydessä. Eli kone on kunnossa, tarvitaan vain tahtotilaa, jotta voimme viedä tätä asiaa eteenpäin.

Minä olen ilahtunut siitä, että tähän lakialoitteeseen tuli yli 100 nimeä. Se osoittaa eduskunnan tahtotilaa siinä mielessä, että ymmärretään näitten pienpanimoiden merkitys. Pienpanimot eivät ole pelkästään alueellinen alkoholin tuotantopiste, vaan ne liittyvät osaltaan matkailurakenteeseen ja tuovat niille paikkakunnille myös potentiaalisia matkailuyrittäjiä, ja onhan tämä ollut piristävä tilanne, kun on luotu omia kansallisia oluita tähän maahan niille ihmisille, jotka niin sanotusti pitävät oluesta, eikä pienpanimoille ole sen alkoholittoman oluenkaan tekeminen ollenkaan vierasta. Tiedämme jo tälläkin hetkellä, että erittäin menestyneitä alkoholittomia oluita tässä maassa tehdään.

On erityisen tärkeätä, että me keskustelemme tästä tänään, ja varmasti tulemme keskustelemaan siitä, miksi tämä tilanne on tällainen. Onhan hieman kummallista, että eurooppalainen panimotuottaja, alkoholin valmistaja, voi myydä etämyyntinä suomalaisille tuotteitaan. Suomalainen tuottaja voi myydä etämyynnissä ulkomaille omia tuotteitaan, kun vain ne järjestelyt toimivat niin, että on oma agentuuri maassa ja nämä verot maksetaan. Mutta suomalainen tuottaja ei voi myydä suomalaiselle. Jossain on varmasti vähän tarkastelun paikkaa.

Emme ole tässä liberalisoimassa alkoholin myyntiä, ja omalta osaltani nimenomaan ensimmäinen askel oli se, että tuotaisiin se mahdollisuus näille taloudellisesti merkittävästi kärsiville osapuolille, joidenka jo viime kesän myynti pieneni — ja oletettavasti pienenee vielä seuraavankin kesän tapahtumien järjestämisen muodossa.

Päivittäistavarakauppa on osin erinomaisestikin ottanut pienpanimoiden tuotteita omille hyllyilleen ja sitä kautta mahdollistanut myös pienpanimoille myyntikanavan, mutta sitten on niitä pieniä panimoita eli käsityöläispanimoita, joilla ei tavallaan ole tuotantokapasiteetin kautta mahdollisuutta olla kaupan hyllyissä markkinoimassa tuotteita, ja silloin tällainen hyvin hallittu etämyyntioikeus olisi erinomainen asia näille pienen pienille panimoille.

Olen vakuuttunut siitä, että tämä keskustelu ei lopu tähän. Meillä on mahdollisuus todellakin ajatella asiaa niin, että koronakriisi ei vielä ensi kesään mennessä ole siinä mallissa, etteikö tällä esityksellä olisi taloudellisia vaikutuksia pienpanimoille. Ilman, että tarvitsisi tukea yrityksiä, me voisimme edesauttaa näiden pienpanimoitten mahdollisuuksia menestyä. Siellä odottaa tälläkin hetkellä joukko investointeja. Tässä tilanteessa se on tietysti vaikeaa, mutta jos me mahdollistaisimme sen, että tämä etämyyntioikeus tulisi, niin uskon, että meille syntyisi lisää työpaikkoja ja hyvää olutkulttuuria tähän maahan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

17.09 Joonas Könttä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaista yrittäjyyttä, työtä ja paikallisuutta vahvistava edustaja Myllykosken lakialoite mahdollistaisi pienpanimoille väliaikaisen etämyyntioikeuden. Kuten äsken kuulumme, on lakialoitteen käsittely viivästynyt ja osin jo myöhässä. Mutta kysymys on periaatteesta ja siitä, mikä olisi oikein. Kysymys on myös nykytilanteen pidempiaikaisesta korjaamisesta.

Kuten Myllykoski sanoi, aloite on saanut eduskunnan enemmistön kannatuksen yli puoluerajojen. Nykytilanteemme on paitsi vanhanaikainen ja epäoikeudenmukainen myös täysin järjetön. Suomessa ulkomaisten oluiden ja alkoholien verkkokauppatilausten suosio kasvaa, mutta suomalaisille pienpanimoille vastaavanlainen verkkokauppamyynti on kiellettyä. Jokainen suomalainen pystyy tilaamaan verot maksaen internetistä kotiovelleen olutta, viiniä ja vahvempiakin juomia mutta ei Suomesta. Melkoisena sääntelyn ja holhouksen riemuvoittona voi pitää sitä, että kotiseudun pienpanimosta oluita — siis suomalaisia, Suomessa tehtyjä juomia — voi tilata kotiovelle, kunhan juomat on ensin rahdattu rekoilla ja laivoilla ulos Suomesta ulkomaille. Tässä asiassa ei voita arkijärki, ei kohtuus, ei ilmasto, eivät suomalaiset ohrapellot ja suomalainen viljelijä, ei kotimainen osaaminen eivätkä etenäkään paikallista työtä ja laadukasta tuotetta Suomeen tekevät yrittäjät.

Vaikka suomalainen haluaisi tukea paikallista, kotimaista pienpanimoa, voivat ulkomaiset tuotteet tulla valikoiduiksi, kun ostotapahtuma toteutetaan joka tapauksessa ulkomaiden kautta. Pienpanimo-olutta Jyväskylän Palokasta ei kotiinsa voi tilata, mutta saksalaista Baijerin olutta kyllä voi. Tämä asettaa kotimaiset paikalliset toimijat eriarvoiseen asemaan ulkomaisiin toimijoihin nähden, ja nykyinen malli suosii ulkomaalaista ja soimaa suomalaista.

Arvoisa puhemies! Nykyinen pienpanimoiden etämyyntikielto aiheuttaa sen, että EU:n sisällä pelisäännöt eivät ole samat kaikille. Tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus näyttää tarkoittavan sitä, että oman maamme pienpanimot jäävät muiden maiden tuottajien jalkoihin, ja syy on yksinomaan meidän kankean ja vanhanaikaisen lainsäädäntöemme. Mielestäni meidän on otettava Suomessa määrätietoisesti askelia kohti kohtuullisuutta ja korostettava eurooppalaista alkoholikulttuuria. Pienpanimoiden etämyyntiluvan salliminen olisi askel tätä tavoitetta kohti samalla tukien paikallista työtä, yrittäjyyttä ja pienpanimokulttuuria.

Arvoisa rouva puhemies! Korona-aika on kohdellut myös pienpanimoita kohtuuttomasti. Pienille yrittäjille omien tuotteiden saaminen kauppoihin myyntiin on ollut haastavaa, mutta monissa ravintoloissa tuotteita on saanut esille. Baarien ja pubien sulkeminen on ajanut ravintolayrittäjien lisäksi ruoka- ja juomatuotteiden välittäjät ja tuottajat ahtaalle.

Nyt onkin korkea aika saattaa kotimaiset toimijat ulkomaisten rinnalle tasavertaiseen asemaan tässä etämyyntiasianssa ja mahdollistaa se, että pienpanimoille annetaan oikeus myydä omia tuotteitaan kuluttajille verkkokauppansa kautta kotiin kuljetettuina. Etämyyntin salliminen edistäisi myös sitä, että suomalaisten pienpanimotuotteiden vienti ja alan kilpailutilanne niin Suomessa kuin Euroopassa tasoittuisi. Peräänkuulutankin paikallisuutta, kohtuullisuutta, oikeudenmukaisuutta ja vanhaa kunnon maalaisjärkeä tämän esityksen käsittelyyn mutta myös koko suomalaisen alkoholipolitiikan liberalisoinnin toimeenpanoon, jonka aika on nyt.

17.13 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Myllykoskelle loistavasta aloitteesta. Hänen puheenvuorossaan ja äskeisessä puheenvuorossa tätä aihepiiriä jo hyvin kattavasti avattiin ja kuvattiin.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Itse tekisin aloitteessa ehdotetusta järjestelystä väliaikaisen sijaan pysyvän järjestelyn, ja nyt kun alkoholista ylipäättään puhumme, niin olisi korkea aika Suomessa myös laajentaa ulosmyyntiä viineihin saakka. Tätä ajatusta on vuosien varrella paljon puhuttu, ja ajatus on saanut myös laajaa kannatusta suomalaisten keskuudessa.

Kokoomushan ehdotti jo keväällä, että ravintolat ja panimot saisivat oikeuden laajempaan ulosmyyntiin sekä myös kotiin toimituksiin. Pitkittyvät koronarajoitukset ovat valitettavasti armoton isku näille aloille, ja yrittäjien epätoivo vain kasvaa. Tilannetta helpottamaan olemme kokoomuksessa ehdottaneet myöskin anniskelun arvonnäköveron alentamista. Nämä toimet eivät tietenkään, luonnollisesti, ymmärrämme kaikki, ratkaise koko tilannetta, mutta monelle ravintolalle ja panimolle näistä olisi valtavan suuri apu.

17.15 Ari Koponen ps: Puhemies! Olen allekirjoittanut tämän edustaja Myllykosken aloitteen jo keväällä muiden yli sadan edustajan tapaan ja kannatan sitä toki yhä, vaikka toivoin, että tämä olisi käsitelty toukokuussa kiireellisenä koronatukitoimenpiteenä.

Aloitteessa esitetty väliaikainen etämyynnin salliminen olisi loistava tilaisuus testata, tutkia ja tehdä vaikutusarviointia ja todella nähdä, miten etämyynnin salliminen vaikuttaa suomalaisten alkoholinkulutukseen ja tottumuksiin. Koska muualta Euroopasta etämyynti Suomeen on jo sallittua, verkkokaupan suosion yhä lisääntyessä sekä kansallisen alkoholiverotuksemme noustessa äärimmäisyyksiin olisi tärkeää antaa suomalaisille pienpanimoille edes hetkeksi tasapäiset mahdollisuudet koronakriisistä selviytymiseen eurooppalaisiin kilpailukumppaneihinsa verrattuna ja saada samalla tutkittua tietoa kokeilusta.

Tässä myös nähdään isossa kuvassa yksi Suomen iso ongelma, ja se on omista yrityksistä ja työpaikoista huolta pitäminen. Me emme osaa täällä valitettavasti vetää yhtään kotiinpäin, niin kuin muut maat tekevät.

17.16 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Koronakriisi on iskenyt äärimmäisen pahasti matkailu- ja ravintola-alan. Ihmisten liikkumisen ja kulutuksen vähentyminen ovat vaikuttaneet välittömästi myös pienpanimoiden liikevaihtoon. Ravintoloiden pienentyneet tilaukset ja vallitseva alkoholipolitiikka rajoittavat pienpanimoiden selviytymistä. Osa pienpanimoista on innovatiivisesti pyrkinyt keksimään uusia tapoja lisätä myyntiään näinä poikkeusaikoina. Etämaistelut, myymäläautot, drive-in-palvelut ja käsidesin valmistus ovat muutamia esimerkkejä pakottavan tilanteen synnyttämästä luovuudesta.

Innovatiiviset kokeilut eivät kuitenkaan voi täysin paikata ravintoloiden sisäänostoja, sillä ravintolat ovat suurelle osalle pienpanimoista tärkeä yksittäinen myyntikanava. Lainsäätäjän yksi konkreettinen ja varsin nopea, vaikkakin ehkä lyhytaikainen keino panimoalan ahdingon helpottamiseksi olisikin edustaja Myllykosken lakialoitteen hyväksyminen. Se mahdollistaisi edes väliaikaisesti enintään 5,5 prosenttia alkoholia sisältävien alkoholijuomien etämyyntioikeuden myöntämisen niille pienpanimoille, joilla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa. Lisäksi käsityöläisöluiden vähittäismyyntiluvan haltijoille annettaisiin oikeus itse valmistamiensa käsityöläisöluiden etämyyntiin.

Arvoisa puhemies! Pienpanimoiden merkitys suomalaiselle ravintolakulttuurille on ollut poikkeuksellisen suuri. Pienpanimot ovat osaltaan olleet edistämässä suomalaista juoma- ja olutkulttuuria suurkulutuksesta kohti maistelukulttuuria. Pienemmät panimot ovat myös pystyneet panostamaan raaka-aineiden laatuun. Suomalaiset ovat myös valmiita maksamaan laadukkaasta kotimaisesta oluesta. Vaikka tilastojen mukaan alkoholin koko-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

naiskulutus on laskenut, ovat kuluttajat viime vuosina ostaneet yhä enemmän pienpanimo- ja artesaanioluita.

Ei ole kestäväää eikä yleisen oikeustajun mukaista, ei millään tapaa järkevää, että voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa kyllä alkoholin ja oluiden tilaamisen ulkomaisilta toimijoilta mutta kotimaisilla pienpanimoilla ei ole mahdollisuutta etämyyntiin. Tilanne on kestämaton suomalaisille panimoille. Valtiolta jää myös saamatta miljoonien suuruiset alkoholijuomaverot ulkomaisten tilausten vuoksi. Pienpanimoiden kasvava ahdinko vaarantaa myös lukuisat työpaikat niin välillisesti kuin välittömästi. Toisaalta menestys toisi myös uutta työtä.

Kannatan lämpimästi edustaja Myllykosken lakialoitetta.

17.19 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykosken ja yhteensä 110 kansanedustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa esitetään, että pienpanimoille sallitaan omien tuotteidensa etämyynti määräaikaisesti koronakriisin vuoksi. Haluan kiittää lämpimästi satakuntalaista erinomaista kollegaani edustaja Myllykoskea ja aivan jokaista kansanedustajaa, jotka ovat yhteistyössä tämän järkevämmän alkoholipolitiikan ja näiden hienojen suomalaisten pienpanimoiden puolella.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on järkevä muutos alkoholipolitiikkaamme, joka on ennen kaikkea byrokraattinen ja vanhanaikainen ja ohjaa suomalaisia hankkimaan omat tuotteensa rajojemme ulkopuolelta. Nykytilanne on järjetön. Suomalainen voi tilata alkoholia kotiovelleen ulkomaisesta nettikaupasta. Suomalainen voi siis hankkia viinit Italiasta ja oluet Saksasta, mutta hän ei voi tilata kotimaisen pienpanimon tuotteita suoraan kotiin, vaikkapa Satakunnasta Ruosniemen panimolta Porista tai Linden Brewerylta Raumalta. Lainsäädäntömme siis tukee sitä, että veroeurot ja työpaikat valuvat pois Suomesta. Samalla suomalaiset pienpanimot ja koko panimoala ovat häviäjän osassa, ja tässähän ei ole, arvoisa puhemies, mitään järkeä.

Näen niin, että tämä lakialoite olisi erinomainen ensimmäinen askel siinä, miten Suomessa siirryttäisiin kohti eurooppalaisempaa alkoholipolitiikkaa. Siihen pitäisi kuulua ensinnäkin se, että tämä etämyynti tehtäisiin siis pysyvästi lainsäädäntöön, kuten edustaja Pelkonen täällä toi erinomaisesti esille. Siihen kuuluu myös se, että viinien vahvuisten alkoholituotteiden myynti vapautettaisiin myös tuonne päivittäistavarakauppaan ja että se sallittaisiin ravintoloille. Ja se tarkoittaa myös sitä, että meidän pitäisi myös veropolitiikalla kannustaa ja ohjata sitä kulutusta entistä enemmän valvottuihin olosuhteisiin ravintoloihin ja että myös sitä kautta voisimme tukea tätä alan työllisyyden kehitystä ja yrittäjyyttä.

Nyt, arvoisa puhemies, kysymys kuuluu — ja oikeastaan tämä kysymys lähtee tästä suoraan ministeri Kiurulle, joka vastaa meillä alkoholipolitiikasta: haluaako ministeri Kiuru tukea sellaista järjetöntä, byrokraattista alkoholipolitiikkaa, joka siis nimenomaan kannustaa kuluttajia hankkimaan ja tilaamaan tuotteita ulkomailta, jolloin samalla verotulot ja työpaikat valuvat maamme ulkopuolelle, vai onko ministeri Kiuru valmis tukemaan järkevää, fiksua alkoholipolitiikkaa, joka tukee tätä alan kehitystä ja sitä, että nämä pienpanimot — ja ylipäänsä alkoholiala Suomessa — kasvavat ja kehittyvät hyvin? Pallo on nyt ministeri Kiurulla, ja odotan, että hän tuo viipymättä pysyvät esitykset eduskunnan käsitteilyyn.

17.22 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiertelimme viime kesänä perheen kanssa omaa vaalipiiriäni Kaakkois-Suomea. Otimme yhdeksi matkan sivuvivahteeksi

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

kierrellä alueen pienpanimoissa. Itse en ole suuri oluen juoja, mutta rohkean oman intohimon edessä itsensä likoon laittamisen ystävä minä olen, ja sitä juuri näin noissa pienpanimoissa: aitoa yrittäjyyttä, jossa toimitaan sydän edellä työtunneista välittämättä. Minusta ei kesällä tullut vielääkään suuri oluen ystävä, mutta pienpanimoiden ystävä minusta tuli.

Kuten edustaja Myllykosken aloite kertoi, Suomessa toimii yli sata pienpanimoa, joista iso osa on aloittanut toimintansa vasta viime vuosina. Usean pienpanimon kulurakenne on vielä verrattain raskas, ja moni on erityisen haavoittuvainen koronavirusepidemiasta seuranneelle myynnin loppumiselle. Suuri uhka on, että monet näistä hienoista pienpanimoista joutuvat lopettamaan nyt toimintansa. Tämä saattaisi olla tuhoisaa orastavalle pienpanimoteollisuudelle. Samalla useat yrittäjät menettäisivät elinkeinonsa ja työntekijät menettäisivät työpaikkansa. Uskon myös, että positiivinen olutkulttuuri, vastuullinen yhden kahden erikoisen ja paikallisen oluen juominen pitkän työviikon jälkeen, kärsisi. Matka kohti vastuullista alkoholikulttuuria Suomessa saattaisi saada mutkia matkaan.

Mielestäni edustaja Myllykosken lakialoitteen tavoite mahdollistaa pienpanimoille etämyyntioikeus on vain ja ainoastaan kohtuullinen, mutta siitä huolimatta siitä voisi myös tehdä pysyvän. Alkoholijuomien etämyynti suomalaisille asiakkaille on mahdollista muualla Euroopassa toimiville myyjille, miksi ei siis myös näille hienoille suomalaisyrityksille? Mielestäni suomalaiset ansaitsevat kuulla joka ikisen kansanedustajan äänen tässä asiassa, ja toivon todella, että jos emme pääse yhteisymmärrykseen, niin asiasta tässä salissa äänestetään. Vähemmän byrokratiaa ja enemmän elämää! — Kiitos.

17.24 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Myllykoskelle tästä aloitteesta. Tämä nostaa hienosti esille meidän pienpanimokulttuuria, mikä on kasvamassa Suomessa, ja ottaa esille hyvin sen, mitkä vaikeudet heillä on kumminkin toimia tällä hetkellä maassamme.

Meillä paljon nykypäivänä tulee paahtimoita, jotka paahtavat eri kahvilaatuja pavuista ja näin, ja sen yhteydessä on kuppiloita. Samalla meille on tulossa myös pienpanimoita, joissa on pieni kuppila ja myymälä siinä panimon yhteydessä. Tällaista kulttuuria tulee, kun monet kaveriporukat ovat keskenään harrastelleet oluen panemista ja nyt he ovat sitten laittaneet voimavaransa kimppaan ja tekevät tällaisia pieniä panimoita, mitkä voivat myös kasvaa suuremmiksi. Heitä pitäisi tukea, tällä on työllistävä vaikutus. Siihen useasti käytetään myös kotimaisia raaka-aineita ja kotimaista työvoimaa, ja sillä on iso työllistävä vaikutus.

Oluttahan ei nykyään enää kitata niin kuin ennen, humalahakuisesti, vaan halutaan nautiskella, maistella eri makuja, erilaatuisia oluita. Ne, jotka haluavat juoda kunnan humalan, useasti hakevat pakettiautoilla sitä suurpanimoitten olutta sitten Virostä tai tilaavat Euroopasta sitä kotiovelle, mikä on todella halpaa. Pienpanimoiden olut ei ole yleensä mitenkään edullista, niin että sitä ei kitata humalahakuisesti vaan nautitaan mauista. Useasti on puhuttu, että ruokaa nautitaan tietyn viinin kanssa, mutta nykyään useasti siinä olutpullossa on suosituskina, minkä ruoan kanssa se käy, niin että voi sitten nauttia sitä olutta viinin si- jaan.

Kannatan myös tätä, että se olisi pysyvä ratkaisu, että se etämyyntimahdollisuus tulisi pienpanimoille. Se kyllä työllistäisi tulevaisuudessa paljon ihmisiä, ja näistä pienistä voisi kasvaa sitten suurempiakin panimoita.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

17.26 **Joakim Strand r:** Värderade talman, arvoisa puhemies! Kiitos kollega Myllykoskelle erinomaisista aloitteista ja hyvästä yhteistyöstä — tässä tulee lisää näitä aloitteita myöhemmin illalla.

Här har tagits upp många viktiga poänger — muun muassa työllisyyteen, paikallisesti — hur det påverkar regionalekonomin.

Tässä tuli myös hyvin esille, miten nämä pienpanimot liittyvät matkailun rakenteeseen.

Det ser vi också längs med kusten att det har en stor betydelse också för turismindustrin. Man kan bara nämna Bock's och Kvarken och Keppo och Jacobstads och många andra där längs med kusten.

On tietenkin outoa, että eurooppalainen voi myydä eurooppalaiselle ja suomalainen Eurooppaan, mutta suomalainen ei pysty toiselle suomalaiselle myymään.

Det att man inte på distans kan sälja inom landet är förstås galet, som många här redan har sagt. Ofta är det så att en litet liberalare politik kan leda till betydligt vettigare slutresultat.

Muistan hyvin viime kaudella, kun keskusteltiin täällä käytännössä siitä, tulevatko lonkerot kauppoihin vai ei. Äänestys taisi päättyä 98—94 tai jotain siihen suuntaan, ja lähes kaikki puolueet siinä hajosivat. Käytiin pitkä keskustelu, ja kun miettii niitä kuvia, mitä maalattiin, että suunnilleen koko maa lakkaa toimimasta, jos vaan tähän mennään, niin lopputulos taisi olla se, että kulutus laski, jos muistan niitä ensimmäisiä tutkimuksia.

Om man tänker på alla de skräckscenarier som målades upp inför att den så kallade ”lonkerolagen” kom så visade sig resultatet vara det rakt motsatta, att konsumtionen gick ner. Det kan vara bra att komma ihåg. Jag hoppas att det här landet i något skede också är moget för att en finländare kan beställa helt normala produkter på distans från ett finländskt mindre bryggeri.

Toivon, että tämäkin maa pikkuhiljaa kypsyy siihen, että suomalainen voi suomalaiselta etänä tilata normaalit ruokajuomat. — Tack.

17.28 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Myllykosken lakialoitteen pääasiallisena tarkoituksena on siis, että säädettäisiin määräaikainen poikkeus suomalaisille panimoille, jotka saisivat myydä määrättyjä alkoholijuomia etämyyntiä käyttäen. Tässä etämyynnissä alkoholijuomat luovutettaisiin asiakkaille vähittäismyyntipaikan ulkopuolella. Käytännössä siis asiakkaat tilaisivat netistä juomat ja ne toimitettaisiin heille.

Täällä salissa on hyvin kuvattu niitä kummallisuuksia, joita nykyiseen lainsäädäntöömme kuuluu, esimerkiksi sitä, että kotimaista olutta rehataan laivoilla ja rekoilla ulkomaille, jotta kotimaista tai ulkomaista olutta voisi netin kautta tilata kotiin.

Itselläni tämä kysymys ei ole oikeastaan millään tavalla alkoholipolitiikkaa. Tämä kysymys on huuto tolkkisuudelle ja alan reilulle kohtelulle. Haluan totta kai tukea paitsi suomalaista työtä, yrittäjyyttä ja maataloutta, myös oikeudenmukaisuutta, jossa tavoite on raikastaa jämähtänyttä lainsäädäntöä ja tuoda se todelliseen elämään kiinni.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Puhemies! Tuen Myllykosken aloitetta, koska siinä asuu järki ja kohtuus.

17.33 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Korona on aiheuttanut kaiken myllerryksen lisäksi pahoja vaikeuksia monille yrityksille eri toimialoilla. Yksi pahiten osunutta ottaneista on tapahtuma- ja ravintola-ala. Anniskeluravintoloiden ahdinko näkyy luonnollisesti voimakkaasti myös panimoiden myyntiluvuissa. Kesän tapahtumakausi jäi torsoksi, mikä osaltaan on laskenut alkoholijuomien myyntiä.

Koronaepidemian leviämistä hillitsevät rajoitukset ovat olleet myrkkyä panimoalalle, ja juuri pienpanimot ovat erityisen haavoittuvassa tilanteessa myynnin romahtaessa. Pienpanimoiden määrä on kasvanut Suomessa tuntuvasti viime vuosien aikana, ja monia yrityksiä painavat mittavat toiminnan käynnistämiseen ja laajentamiseen liittyvät, usein lainarahalla tehdyt investoinnit. On kestänyt, että potentiaaliset yritykset joutuvat lopettamaan toimintansa tilapäisen poikkeustilanteen takia. Yritysten lakkauttamisuutiset ovat kuin märkä rätkki päin kasvoja myös kortistoon joutuvien työntekijöiden näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Jos nyt ajatellaan tämän edustaja Myllykosken lakialoitteen vaikutuksia, niin minun on vaikea löytää syitä, miksei lakialoite olisi kannatettava. Kannatan sitä lämpimästi ja olen sen myös allekirjoittanut. Hyödyt ovat varsin ilmeiset. Hyvistä rokoteuutisista huolimatta korona tulee vaikuttamaan voimakkaasti vielä ainakin kuukausien ajan myös panimotuotteiden myyntiin. Pienpanimoja pitäisi ilman muuta tukea läpi kriisin ja mahdollistaa toiminnan jatkuvuus. Tämä lakialoitteessa esitetty tilapäinen etämyyntioikeus parantaisi merkittävästi pienpanimojen toimintaedellytyksiä vaikeuksien keskellä. — Tämä tuli nyt vähän myöhässä, mutta se ei ollut edustaja Myllykoskesta kiinni tietystikään. Ja tässä kohtaa sanon myös oman mielipiteeni, että kannattaisin, että tästä tulisi ihan pysyvä eikä väliaikainen myynti.

Haittoja vastuullisesta etämyynnistä ei mielestäni koidu ollenkaan. Tällä hetkellä suomalaiset voivat tilata alkoholituotteita etämyyntinä vaikkapa Belgian panimoilta, eli tässä ei sinänsä ole mitään uutta eikä mullistavaa. Se vain auttaisi kotimaisia toimijoita, ja onhan sanomattakin selvää, että myyty suomalaisen pienpanimon olutpullo kerryttää enemmän veroja Suomeen kuin ulkomailta tilattu. Minusta on hyvin ristiriitaista, jos voi tilata ulkomailta olutta mutta ei suomalaisilta pienpanimoilta. Siinä on suuri ristiriita, ja tämä tulisi muuttaa.

Vakka-Suomen pienpanimo joutui lopettamaan toimintansa viime keväänä. Se on todella valitettava asia — hienoja oluita. Onneksi Stadin Panimo on kuitenkin nyttemmin ostanut Vakka-Suomen Panimon ja toiminta tämän suhteen jatkuu, mutta tämä kertoo siitä, kuinka suurissa vaikeuksissa nämä pienet yritykset ovat kauttaaltaan.

Kiitos vielä edustaja Myllykoskelle hyvästä aloitteesta.

17.34 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! On asioita, joita kaikki kannattavat ja jotka eivät kuitenkaan etene, ja sitten on asioita, joita kukaan ei kannata ja jotka kuitenkin etenevät. [Pasi Kivisaari: Mikä se sellainen on?] Tässä on nyt kysymys vähän tämän tyyppisestä asiasta. Tuntuu, että Suomen eduskunnassa kaikki kannattavat, ehkä ministeri Kiurua lukuun ottamatta, tätä aloitetta, [Naurua] mutta ei tämä etene.

Tässä on kyse erinomaisesta edustaja Myllykosken lakialoitteesta, jonka on allekirjoittanut jo yli puolet eduskunnan kansanedustajista: 110 kansanedustajaa. Ja nyt kysymys kuuluu: kuka tätä Suomea oikein johtaa? Kuuluuko se valta kansan valitsemalle eduskunnalle, vai kuuluuko se yhdelle sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehelle? Tästä tässä on

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

kyse, ja nyt Suomen eduskunnan pitää näyttää, että hallituksen tulee nauttia eduskunnan luottamusta ja sitä kautta ministeriöt toimivat sen tahdon mukaisesti, mitä Suomen kansan valitsevat kansanedustajat osoittavat. Kansanedustaja Myllykoski on tehnyt lakialoitteen, jonka on siis yli 100 kansanedustajaa allekirjoittanut. Tällä lakialoitteella on Suomen eduskunnan enemmistön tuki. Nyt siis pitää kysyä, kuka tätä maata johtaa. Tälle aloitteelle ovat tukensa antaneet vihreät, sisäministeri Maria Ohisalo, myös keskustan entinen puheenjohtaja Katri Kulmuni, mutta yksi ministeri ei, ministeri Krista Kiuru, jonka vastuulla ovat alkoholiasiat ja joka näyttää jarrua vain painavan jälleen kerran.

Pienpanimoliiton hallituksen puheenjohtaja Mikko Mäkelä totesi: ”Koronan aikana ihmiset ovat tottuneet enemmän ostamaan verkosta, ja samaan aikaan ulkomaisten panimoiden etämyynti ja markkinointi Suomeen on lisääntynyt. Miksi etämyynti kielletään kotimaisilta toimijoilta, kun ulkomailta se sallitaan? Ongelma ja epätasa-arvo vain korostuu jatkossa.” Eli ulkomailta Suomeen voi tilata ihan mitä vain alkoholia ja se tulee omalle kotiovelle, mutta suomalaiselta pienpanimolta sitä ei voi tehdä.

Pienpanimoiden määrä on tuplaantunut viiden viime vuoden aikana, ja nykytilannetta kuvailee Mäkelä järjettömäksi: ”Suomalainen pienpanimo saisi etämyydä tuotteitaan ulkomaille, mutta ei Suomeen. Kenen mielestä tässä on järkeä?” Ainakin kansanedustajista enemmistö on sitä mieltä, että tämä asia tulee muuttaa, ja niin kuin hetki sitten täällä kollegat jo totesivat, niin äänestetään tästä sitten ja katsotaan, kenelle Suomessa valta kuuluu.

17.37 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluan kiittää edustaja Myllykoskea tästä erinomaisesta lakialoitteesta, jossa esitetään, että alle 15 tuhatta litraa kalenteri... — anteeksi, pikkuisen virhe [Sinuhe Wallinheimo: Miljoonaa!] — ...vuoden aikana olutta tuottaville tuotantolaitoksille eli pienpanimoille myönnetään — siis 15 miljoonaa litraa — [Sinuhe Wallinheimo: Hyvä!] tuottamiensa alkoholijuomien etämyyntioikeus väliaikaisesti tämän vuoden loppuun. Toivottavasti tosiaan tästä voitaisiin saada pysyvä lisämallä tähän alkoholilakiin uusi 35 a §.

Mutta itsekin tässä pohdiskelin sitä, että harvoin tässä salissa saa olla tukemassa kansanedustajan lakialoitetta, joka on kerännyt allekirjoituksia yli puolelta edustajista, ja siinä mielessä toki odotin, että myös ministeri olisi ollut paikalla. Sanon tämän hallituspuolueen edustajana ihan suoraan, koska näitä hetkiä tässä salissa aika harvoin pääsemme yhdessä todistamaan. Elikkä lakialoitteita kyllä teemme mielellämme, mutta aika harvoin me saamme niihin yli sataa nimeä, ja tällä kertaa edustaja Myllykoski on ylittänyt itsensä ja saanut sellaisen lakialoitteen aikaiseksi, [Naurua — Sinuhe Wallinheimo: Tällä kertaa!] että yli puoluerajojen näemme allekirjoituksia, niin kuin tässä todettiin — ainoastaan ehkä kristillisdemokraattien edustajien allekirjoituksia emme ole tässä nähneet, en ainakaan itse huomannut, mutta kuitenkin.

Ja tässä tämä johdonmukaisuus ja politiikan oikeudenmukaisuus nousi hyvin esille, elikkä tälläkin hetkellä suomalaiset voivat kyllä tilata ulkomailta alkoholijuomia kotiovelleen, ja silloin ne verotulot todellakaan eivät tule Suomeen, ja toisaalta työllistämme silloin ulkomaisia yrityksiä, työntekijöitä, käytetään ulkomaisia raaka-aineita, toisin kuin suomalaiset pienpanimot, jotka työllistävät suomalaisia ja jotka myös käyttävät aika usein sataprosenttisesti kotimaisia raaka-aineita. Elikkä siinäkin mielessä tässä ollaan isänmaan asialla ja kotimaisen työllisyyden ja yrittäjyyden puolesta puhumassa, kun olemme tukemassa tätä erinomaista edustaja Myllykosken tekemää aloitetta.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Ei minulla tähän ole oikeastaan muuta lisättävää. Oikein hyviä puheenvuoroja. Tässä ei ole kysymys alkoholipolitiikasta vaan siitä, että käytetään maalaisjärkeä ja teemme sellaista lainsäädäntöä, joka on oikeudenmukaista, johdonmukaista ja myös yritysten kannalta tasa-arvoista.

17.39 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä on kannatettava lakialoite, ja olen itsekkin tämän allekirjoittanut näin niin kuin koronatoimena. Tämä ei ole tietysti valtavan suuri, mutta oikeansuuntainen ja parantaisi suuresti pienpanimoiden ja ravintoloiden asemaa. Vaikka se onkin hieman eri asia, niin ilmoitan kuitenkin kannattavani useiden muiden edustajien tavoin mainittua ulosmyyntioikeutta, että se sallittaisiin pysyväksi käytännöksi ravintoloille.

Alkoholipolitiikan vapauttaminenhan on Suomessa tosiaankin tuskan ja väännön takana. Voisin väittää puhuvani tässä jonkinlaisesta kokemusasiantuntijuudesta, koska viime kaudella tein esityksen vahvojen oluiden sallimisesta kaupoissa ja taisin antaa myös suuressa valiokunnassa ratkaisevan äänen lonkerolain vapauttamisen puolesta.

Ihmettelen, missä on se taho, jonka johdosta näitä yli puolen eduskunnan allekirjoittamia aloitteita ei saada etenemään. Monet ovat täällä puhuneet suomalaisen alkoholipolitiikan ja etämyynnin järjettömyydestä. Suomalaiset viranomaiset toimivat tämän etämyynnin suhteen suorastaan mielivaltaisesti ja lakien rajoja venyttäen. Maalaisjärjellä ajatellen tämän varmaankin pitäisi tarkoittaa, että joku virkakunnassa joko on kyvytön näitä asioita edistämään lainsäätäjän tahdon mukaisesti tai sitten vastustaa niitä aktiivisesti.

Kysynkin: kuka tässä nyt on se kyvytön tai haluton, vai onko kysymys siitä julkisen sektorin tyypillisestä kuviosta, että kyvytön johtaa halutonta? Kun aikanaan suomalaisille myytiin EU:ta ja piti väkisin saada suomalaiset liittymään siihen, niin meille luvattiin halpoja autoja ja vapaata alkoholia. Niitä lupauksia on nyt 25 vuotta odotettu, ja epäilen, että toiset mokomat saadaan odottaa.

17.41 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Minunkin puolestani kiitokset edustaja Myllykoskelle aloitteesta ja itsensä ylittämisestä. Kuten tässä ovat monet kollegat jo todenneet, niin tämä nykytilanne on järjenköyhä. Oli alkoholista mitä tahansa mieltä, niin jokainen ymmärtää, että nykypolitiikka ei oikein palvele suomalaisten etua millään tavalla. Euroopasta voi tilata laillisesti, Suomesta ei. Ja haluan tässä korostaa myös, että edustaja Myllykosken aloite on varsin maltillinen. Sieltä Euroopasta ei voi tilata laillisesti pelkästään oluita, vaan sieltä voi tilata viinejä, sieltä voi tilata myös viinoja — ja täysin laillisesti kotiovelle toimitettuna.

Tänään saimme yritysuutisia, joiden mukaisesti suomalainen alkoholialan yritys oli perustanut nettikaupan Viroon. Onko tämä kestäväkään kehitystä, että täältä Suomesta ensin rahdataan niitä tuotteita sinne Viroon, minkä jälkeen asiakas voi ne laillisesti tilata kotiovelleen? Ei ole. Ja myös verotuotot valuvat sinne Viron maaperälle sitten, vaikka totta kai olisi perustellumpaa, että me saisimme ne tänne alkoholihaittojen hoitamiseksi.

Katson kyllä, kuten edustaja Heinonen omassa puheenvuorossaan, että eduskunnan on nyt otettava pallo pois sosiaali- ja terveysministeriöltä. Nyt on tehtävä rohkeita päätöksiä. Monen muun puhujan lailla kannatan sitä, että tämä järjestely, mitä nyt ollaan ajamassa, olisi pysyvä, mutta vaikka tämä olisi määräaikainen, esimerkiksi kahdeksi vuodeksi, niin sen avulla saataisiin sitten sitä aitoa tietoa, mitkä ovat ne vaikutukset, mikäli tällainen sal-

litaan. Väitän, että ne vaikutukset ovat pelkästään positiiviset, mitään negatiivisia vaikutuksia ei tule.

Edustaja Strandkin tuossa muisteli sitä, kun viime kaudella tiukassa äänestyksessä allekirjoittanut esitti edustaja Juha Pylvään tukemana, että tuodaan ne 5,5 prosentin juomat sinne päivittäistavarakauppoihin. Asiantuntijat maalailivat hirvittäviä kauhukuvia, kuinka taivas putoaa ja kansa alkoholisoituu ja järjestyshäiriöt lisääntyvät. Tosiasiassa alkoholin kulutus on jatkanut vähenemistään ja mitään tällaisia negatiivisia haittavaikutuksia, joista meille puhuttiin, ei ole esiintynyt.

Tämä on hyvä aloite. Toivon, että tämä on pohjana myös laajemmalle alkoholipoliittiselle keskustelulle tässä maassa. Meillä todellakin olisi regulaation kanssa paljon tehtävää.

Tällä viikolla huomasin lähiravintolassani, että siellä on aloitettu alkoholijuomien ulosmyynti: alle 5,5 prosentin juomia voidaan myydä asiakkaalle ulos kotiin esimerkiksi ruuan kanssa. Mutta ajatelkaa: on käytössä myös sellainen, että asiakas voi ennen kello 21:tä ostaa ravintolasta niin paljon alkoholia kuin haluaa, ravintola säilyttää sen kylmässä, ja sen jälkeen asiakas voi olla ravintolassa vaikkapa sinne piikkiin saakka ja tämän jälkeen saa ne ennen kello 21 ostamansa juomat mukaan. Onko todella niin, että yhteiskuntamme perusrakenteet olisivat vaarassa, mikäli sinne voisi mennä kello 21.15 ja ostaa sen ruokaoluen itselleen matkaan? [Puhemies koputtaa]

Kiitos vielä Myllykoskelle, ja toivotaan, että tästä saadaan reipas ja rapsakka ja hyvä ja positiivinen käsittely.

17.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoskelle suuret kiitokset erittäin hienosta lakialoitteesta. Se on todellakin herrasmiehen tekemä, ja se on hyvin kirjoitettu ja siihen on hyvin valmistauduttu. Kiitoksia hänelle ja kaikille niille, jotka tätä aloitetta tukeneet. Minä olen sitä mieltä, että tämä suomalainen alkoholilainsäädäntö — se, että se on pidättyvä — on varmaan ollut viisautta tälle kansakunnalle, mutta pikkuhiljaa meidän tulee kyllä liukua kohti eurooppalaista menettelytapaa.

Eikähän tässä varmaan Alkon monopoliasemaa olla järkyttämässä, kun sitä viiniä taikka olutta voi tilata tuolta ulkomailta vaikka rekkakuormallisen, jos niikseen katsoo, ja kotiovelle tulee, ja samaan aikaan suomalainen pienpanimo ei sitä samaa kotitoimitusta voi tehdä. Elikkä tämä tilanne on ihan hurja, ihan käsittämättömän epäoikeudenmukainen. Äsken, kun katselin tuota paperia edustaja Kivirannan suosiollisella avustuksella, tuli todellakin mieleen väkisin se, että onko tässä myös yritysten syrjinnästä kysymys, kun toisia suositaan, ulkomaisia suositaan, ja kotimaisia syrjitään. Tämähän on melkein pä tasa-arvokysymys. Onko tässä laittomasta kilpailurajoituksesta kysymys, jota EU sinällään valvoo? Ymmärrän toki tämän monopolin, mutta eihän tällä ole mitään tekemistä sen kanssa, olisiko joku monopoli vaarantumassa, ei tietenkään, vaan kysymys on suomalaisten pienten yrittäjien mahdollisuudesta tehdä työtä tässä maassa suomalaisten hyväksi ja myydä hienoja suomalaisia tuotteita.

Olen törmännyt tähän samaan ongelmaan noilla viinitiloilla. Ilomantsissakin sellainen on, tekee erinomaisen laadukkaita tuotteita. Yrittäjä sanoi minulle kerran, kun häneltä kysyin tästä samasta ongelmasta, mihin edustaja Myllykosken hyvässä aloitteessa myös viitataan. Samantyyppinen ongelma oli siellä viinitilalla, jossa tehtiin marjaviinejä. Minä kysyin tältä yrittäjältä, että mikä teidän yrityksessä on se iso ongelma. Kaveri oli vähän aikaa hiljaa. Sitten hänen kasvoilleen levisi tyytyväinen, vähän semmoinen poikamainen hymy ja hän totesi rauhallisesti, että jos heitä olisi autettu eteenpäin sen verran, minkä he ovat ko-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

keneet jarrutusta viranomaisten taholta tätä yritystä pyörittäessään, he olisivat varmasti Euroopan suurin viinitila tänä päivänä. Se byrokratia, josta hän kertoi muutamia esimerkkejä — en ollut uskoa sitä tarinaa. Ehkä meidän suomalaisten pitäisi jonain päivänä ymmärtää, että tässä maassa on eri aloilla valtava määrä pieniä yrittäjiä, joille pitäisi antaa aito mahdollisuus byrokratian puolesta toimia siinä yrityksessä hallitusti ja hillitysti ja tehdä sitä työtä ja ennen kaikkea työllistää suomalaisia. Ja samallahan se hoitaisi tätä meidän vaihtotasetakin, kun ostettaisiin Suomesta eikä Espanjasta tai Chilestä. Onhan se hullua, että voi tilata viinilastin Chilestä mutta ei siitä kymmenen kilometrin päässä olevasta pienpanimosta, joka tuottaa varmasti hienoa paikallista tuotetta, joka on varmasti terveellisintä, mitä olla voi.

17.47 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Minullekin on erittäin mieluista nousta todistamaan tämän edustaja Myllykosken erinomaisen lakialoitteen puolesta. Olisi ehdottoman järkevää ja yrittäjämysteistä politiikkaa sallia suomalaisten pienpanimoiden etämyynti suomalaisille kuluttajille koskien enintään viisi ja puoli prosenttia alkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Tällä paitsi helpotettaisiin alan ahdinkoa koronavirustilanteesta myös poistettaisiin käsittämätön epäkohta, joka sallii muualla Euroopassa toimivien myyjien etämyynnin suomalaisille kuluttajille muttei suomalaisten myyjien etämyyntiä. Olemme jo pitkään ampuneet itseämme jalkaan tällä lainsäädännöllä, joka haittaa suomalaista yrittäjyyttä ja työllisyyttä sekä hyödyttää ulkomaalaisia toimijoita. Nyt on korkea aika korjata asia.

Kannatan käsittelyssä olevaa lakialoitetta ja olen sen silloin huhtikuussa allekirjoittanut.

17.48 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän myös edustaja Myllykoskea tästä pienpanimoita koskevasta lakialoitteesta, jonka olen itse myös allekirjoittanut. Tässä on nähdäkseni kyse pitkälle oikeudenmukaisuudesta: kotimaisten pienpanimoiden toimintaedellytyksistä suhteessa kuluttajan mahdollisuuteen ostaa kansainvälisten yritysten vastaavia tuotteita netin kautta suoraan kotiovelle, niin kuin tänään keskustelussa on käynyt ilmi.

Pidän ongelmallisena sitä, että alkoholilainsäädäntö kohtelee nyt eri tavalla kotimaista toimijaa verrattuna kansainväliseen toimijaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että suomalaiset yritykset ovat erilaisessa asemassa kuin ulkomaiset yritykset, koska Suomessa alkoholituotetta ei voida etämyydä mutta ulkomailta sitä voi tilata. Asia on niin kuin edustaja Könttä totesi aivan ensimmäisessä puheenvuorossa: tässä asiassa ei voita arkijärki tällä hetkellä.

Pienpanimot ovat paikallisia työllistäjiä, ja niiden tuotteet ovat hinnalla erottuvia luksustuotteita, eivät halpaa alkoholia, jota ryypätään, kuten on kuultu kerrottavan. Esimerkiksi kotikunnassani Vääksyn panimo sekä Pihamaan viini- ja puutarhatila käyttävät tuotteissaan vahvasti muun muassa lähiseudun viljaa ja näin tukevat meidän alueemme viljaklusteria.

Panimoliiton ja pienpanimoiden mukaan teollisuuden koko ketju ohrapelloilta logistiikan, ravintoloiden ja kaupan kautta kuluttajille asti tarkoittaa työtä noin 25 000 suomalaiselle, ja näin korona-aikana se ei ole pieni määrä se. Viime hallituskaudella helpotettiin tilamyyntiä, eli sen osalta olemme jo edenneet. Nyt kyse on tästä seuraavasta askeleesta.

Toisessa vaakakupissa on Alkon monopoliaseman turvaaminen nähdäkseni. Kovin pienellä hyödyllä, saati tahattomasti ei pidä liian suurta riskiä tässä asiassa ottaa. Tämän ris-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

kin suuruuden arviointiin pitäisi saada riippumatonta oikeudellista apua jo lainvalmisteluvaiheessa. Esitys on kuitenkin varsin maltillinen määräaikaaisuudessaan, ja täten kannatan tätä lakialoitetta ja sen henkeä.

17.51 Sandra Bergqvist r: Värderade talman! Ett stort tack till ledamot Myllykoski för ett viktigt lagförslag. Det här är ett välkommet initiativ som lyfter fram de utmaningar som små bryggerier har stött på under coronaepidemin. Många små producenter har drabbats då de traditionella försäljningskanalerna försvann i och med coronan. Diskussionen i dag handlar om hur vi kan stärka de här företagens verksamhet.

En stor orsak till varför jag valde att skriva under det här lagförslaget var att det är ologiskt att en företagare inte kan sälja sina egna produkter via sina egna nätsidor, bara via utländska nätsidor. Vår lagstiftning för alltså ut pengar och skatteintäkter från finländska produkter till utlandet. Det här är någonting som måste rättas till.

Arvoisa puhemies! Pienpanimokulttuuri on kasvanut merkittävästi Suomessa viime vuosina, ja tästä kehityksestä olen hyvin iloinen. Tämä tarkoittaa, että alkoholikulttuurimme on mennyt eteenpäin. On epäloogista, että suomalaiset tuottajat kärsivät samalla, kun myynti ulkomaisten sivustojen kautta käy ongelmitta. On hyvä, että lakialoite on avannut tämän keskustelun, koska tähän asiaan liittyy monia kysymysmerkkejä. Byrokratia on monimutkainen ja estää yrittäjien toimintaa ja valtion verotuloja. Pienyrittäjien toimintaa tulisi tukea erityisesti vaikeina aikoina mutta myös ihan tavallisessa arjessa. Nyt on aika edistää ja kehittää erilaisia pitkäkestoisia ratkaisuja, jotka tukevat kotimaisia pientuottajia, jotta me jatkossakin voimme nauttia kotimaisista pienyrittäjien tuotteista.

17.53 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn niihin kiitoksiin edustaja Myllykosken suuntaan. Äärimmäisen hyvä lakialoite, ja on hienoa, että tässä on jopa 110 allekirjoittajaa. Tämä on juuri senkaltaista lainsäädäntöä, mitä me tähän hetkeen tarvitsemme. On koronatilanne, yrityksillä menee huonosti, ja näin pienillä toimilla me voisimme auttaa yrityksiä. Tähän tilanteeseen tällainen lakialoite on erittäin hyvä lisä.

Muutama huomio keskusteluun. Ensinnäkin se, että täällä paikalla olevat puolueet — pois lukien KD, Liike Nyt ja pääministeripuolue demarit, joista ei itse asiassa tässä keskustelussa ole ketään paikalla, se on kyllä äärimmäisen noloa — ovat todenneet sen täällä salissa, että etämyynti on sallittua. Ja tämä on itse asiassa tämän keskustelun paras huomio. Nimittäin STM:n virkamiehet ovat perustelleet tätä nimenomaan niin, että meille tulisi syrjivä järjestely, jos suomalainen panimo saisi etämyydä mutta esimerkiksi saksalainen ei. Tämähän on aivan poikkeuksellisen huonoa arviointia myös sosiaali- ja terveysministeriön suunnasta. Tämä ei siis ole totta, ja tässä salissa kaikki nämä puolueet ovat sanoneet, että etämyynti on sallittua. Siksi toivoisinkin, että viesti täältä lähtisi myös pääministeripuolueen suuntaan, myös ministeri Kiurun suuntaan, että etämyynti on sallittua, minkä jälkeen esimerkiksi tämä lakialoite olisi paljon helpommin käsiteltävissä. Ministeri Kiuru sanoi tänään kyselytunnilla — mitenäs hän sanoikaan — että hallitus on renki ja eduskunta on isäntä. Mielestäni nyt pitäisi ministeri Kiurun kyllä tarkalla korvalla katsoa tätä 110 edustajan allekirjoittamaa lakialoitetta ja nimenomaan toimia niin kuin hän on sanonut. Pitäisi nyt oikeasti ministeriltä kysyä, onko hän sanojensa mittainen ministeri.

17.55 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin olen yksi niistä allekirjoittajista, jotka tämän erinomaisen aloitteen ovat allekirjoittaneet, ja kannatan lämpimästi edustaja Myllykosken aloitetta.

Kuten tässä nyt on useaan kertaan tullut jo julistettua, ei se ole oikeudenmukaista eikä missään nimessä tasavertaistakaan, että ulkomailta voidaan kuormalavoittain tilata alkoholituotteita mutta täältä kotimaasta ei tölkkiäkään. Mutta jälleen kerran me olemme siinä tilanteessa tässä meidän yhteiskunnassamme, että niillä periaatteilla, millä tavalla näitten asioiden pitää mennä ja minkä varassa nämä asiat toimivat, ei ole mitään väliä. Tasavertaisuusperiaate, oikeudenmukaisuusperiaate — ne ovat ihan niitä perusasioita, joihinkä tämän meidän oikeusvaltiomme, hyvinvointivaltiomme ajattelu ja toiminta perustuvat, ja yhtäkkiä on tällaisia kummallisia poikkeamia, että niillä ei ole niin väliä. En ymmärrä tällamoista touhua.

Olen seurannut hyvin läheltä panimoalan yrityksiä, muutamiakin, ja vaikuttanut syvästi siitä innovatiivisuudesta ja yritteliäisyydestä, mitä niissä yrityksissä olen nähnyt ja mitä siellä esiintyy. Olen vahvasti sitä mieltä, että niissä olisi kyllä paljon, mistä ottaa oppia yritystoimintaan noin yleisestikin, sen verran vauhdikasta ja hienoa touhua se on. Pitää muistaa, että näitä pienpanimoyrityksiä on tässä maassa yli sata. Se on yhtä aikaa paljon ja se on vähän. Se ei kyllä uhkaa Alkon monopolia, mutta se työllistää ja se tuo verorahoja. Ja jälleen kerran tässä voidaan todeta, että siinä on kerrannaisvaikutuksiakin, kun nämä näin korona-aikaan voisivat tätä yritystoimintaa täysimääräisesti harrastaa ja harjoittaa. Silloin kaikki siitä hyötyisivät. Eihän tässä mitään muuta tehdä kuin suojellaan puusilmäisesti Alkon monopoliasemaa yrittäjien kustannuksella ja selkänahasta.

Mutta se, mitä tässä olen myöskin niin lainsäätäjänä kuin lainvartijanakin ihmetellyt kovasti, on juuri se, että alkoholilain mukaan ei ole kiellettyä etämyydä alkoholia ja sitten sitä ei saada tehdä. Mihin tähän periaatteeseen tämä oikein niin kuin istuu? Jälleen kerran yksi periaate, mikä ei toteudu tässä asiassa. Minä pidän sitä kyllä hyvin erikoisena ja todisteena siitä, että alkoholilaki on niin epämääräinen, että se joutaa kyllä kokonaisvaltaiseen remonttiin mahdollisimman pian. [Puhemies koputtaa] Emme me voi tällamoisia lakeja noudata. Mikä ei ole kiellettyä, on sallittua. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

17.58 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Jos tähän alkuun sanon, että jo muinaiset roomalaiset aikoinaan, niin sitten osa kavahtaa, että tulee pitkä puhe. En nyt roomalaisiin mene, mutta totean kuitenkin, että kun puhutaan esimerkiksi oluen panemisesta, niin ollaan aivan perustavaa laatua olevien asioiden äärellä. Itse asiassa oluen panemistahan on harrastettu jo paljon ennen roomalaisten aikaa, jo tuhansia vuosia ennen roomalaisten aikaa, ja jotkut kulttuuriantropologit ovat sitä mieltä, että itse asiassa tällaisen sivilisaation muodostumisen perustana on ollut se, että kun on pitänyt tehdä työnjakoa niin, että saadaan riittävästi viljaa, jotta tämä oluenkin paneminen onnistuu, niin on alettu pysyviä yhdyskuntia rakentaa. No, sitä emme voi tietenkään varmaksi tietää.

Mutta edustaja Myllykoskea haluan kiittää siitä, että hän on suomalaisia yrittäjiä tässä lakialoitteellaan tukemassa ja pienpanimotoimintaa viemässä eteenpäin. Tämä pienpanimotoiminta ja yrittäjyyskulttuuri, joka Suomessa on viime vuosina voimistunut, on ilman muuta arvokas lisä niin suomalaiseen ruokakulttuuriin kuin tapakulttuuriin kuin sitten vaikkapa osa Suomen kasvavaa kansainvälistä matkailua. Aina kansainvälinen matkailija kysyy, voisiko hän saada yhden paikallisen oluen, ja tässä mielessä nyt, kun elämme tilanteessa, jossa matkailijoita ei Suomeen pääse, niin olisi aivan välttämätöntä, että tässä tilan-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

teessa kuitenkin tukisimme näitä alan yrittäjiä, tukisimme sitä hyvää kehittämistyötä, jota on tehty, sillä, että tämän lakialoitteen mukainen myynti tulisi mahdolliseksi niin, että tämän vaikean ajan yli selvitään.

Arvoisa puhemies! Olen kyllä sitä mieltä, että ilman muutahan tämä asia olisi pitänyt olla Suomessa kunnossa jo aikoja sitten, mutta hyvä, että nyt edustaja Myllykosken hyvällä aloitteella tähän tulee tällaista arkijärkeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Tätä keskustelua varten varattu tunti alkaa olla nyt käytetty, mutta edustajia, jotka ovat varanneet tähän puheenvuoron, on jäljellä enää kolme. Jos ne ovat kolmen minuutin puheenvuoroja ja jos ei muita puheenvuoroja enää listalle tule, niin käydään tämä keskustelu loppuun. Eli jatkoaika ennen valomerkkiä. [Naurua]

18.01 Mats Löfström r: Arvoisa herra puhemies! Kiitos siitä. — Aivan ensin minä haluan kiittää edustaja Jari Myllykoskea. Tämä on tärkeä asia kaikille pienpanimoille ympäri Suomea.

Koronavirusepidemia ja sen hidastamiseksi asetetut rajoitustoimet ovat heikentäneet nopeasti ja oleellisesti suomalaisten pienpanimoiden toimintaedellytyksiä. Suomessa toimii yli 100 pienpanimoa, joista iso osa on aloittanut toimintansa vasta viime vuosina. Usean pienpanimon kulurakenne on vielä verrattain raskas, ja moni on erityisen haavoittuvainen koronavirusepidemiasta seuranneen myynnin loppumisen takia.

Ärade herr talman! Jag har själv undertecknat den här viktiga lagmotionen som ledamot Jari Myllykoski har tagit initiativ till. Tack för det. Lagmotionen skulle stöda de över 100 småbryggerier som finns i Finland och som nu har haft det oerhört tufft den senaste tiden på grund av coronapandemin. De senaste åren har småbryggerier startats på många orter runt om i Finland, och de har en sysselsättande effekt på lokalsamhället och stärker det lokala samhället. På Åland har vi två småbryggerier, och det har verkligen berikat Åland som samhälle i jämförelse med den tiden då vi inte hade ett enda eget åländskt bryggeri.

De här nya småbryggerierna har infört många nya ölsorter och smaker till finländska konsumenter som passar mycket bra med nordisk mat och nordiska smaker. Jag själv är förtjust i beska öl och på det området har det skett en enorm utveckling av sortimentet som gör att det nu finns väldigt många inhemska alternativ till skillnad från de importöl man tidigare har fått förlita sig på.

Ärade talman! Det är viktigt att de små finländska bryggerierna har samma möjlighet konkurrera med de öl som importeras från utlandet eller de inhemska öl som först måste tas till utlandet för att importeras till Finland med distansförsäljning. Det här är inte logiskt och nu är det inte jämförbart, och det här behöver vi rätta till. Tack igen till ledamot Myllykoski för det här viktiga initiativet.

18.03 Joakim Strand r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Lämmin kiitos jatkoajasta, vedän oikein lyhyesti vain yhteen.

Tässä sanoi hyvin mielestäni edustaja Kivisaari, aloitti sillä, että kyse ei ole alkoholipoliitikasta vaan oikeudenmukaisuudesta ja järjestyksestä ja siitä, että pidämme myös veroeurot ja työn Suomessa.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Här handlar det inte i första hand om alkoholpolitik utan det handlar om rättvisa, om att stärka den regionala, lokala ekonomin och verksamhetsförutsättningarna och sysselsättningen för våra bolag.

Tässä myös tuli hyvin esiin — olisiko ollut edustaja Lehto, joka kysyi — että missä ovat ne voimat, jotka eivät kunnioita yli sadan kansanedustajan tekemiä aloitteita täysimääräisesti, ja tästä päästään hyvin siihen seuraavaan aiheeseen tänä iltana. Siinä onneksi edistystä ilmeisesti on tapahtumassa, mutta kyllä tämä on minun mielestäni aika iso asia, että kerta toisensa jälkeen on käynyt niin, että yli sadan allekirjoittajan aloitteet eivät saa sen tyypistä käsittelyä virkamiespuolella ja ministeriöissä kuin ansaitsisivat. Sen takia me olemme tällä ja meidät on tänne valittu, että me myös teemme tämän tyyppisiä aloitteita.

Principiellt ser jag ett stort problem i att många motioner som har en majoritet av ledamöterna bakom sig inte behandlas inom ministerierna, i tjänstemannaberedningen med den typ av allvar som de skulle förtjäna i en demokrati. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Myllykoski.

18.05 Jari Myllykoski vas: Arvon puhemies! On ilo käsitellä sellaista aloitetta, jonka allekirjoittajana on myös puhemiehistön edustus, ja se antoi uskoa jo siinä vaiheessa, että nyt meillä on voimat takana. Haluan kiittää niitä edustajia, jotka kyllä tietävät tehneensä töitä, niin että tähän saatiin se 110 nimeä. En minä tätä yksin olisi saanut, ja totta kai täällä taustalla on se Pienpanimoliiton kirjoitus, jonka pohjalta tätä aloitetta on tehty. Tässähän voisi vaikka sokeutua näistä kiitoksista, mutta koetetaan pitää sen verran matalaa rajaa, että onneksi edustaja Hänninen osasi tuoda sen oikeaan kontekstiin, että olen ylittänyt itseni. Jääkää tänne saliin seuraamaan, niin ylitän seuraavankin kerran itseni mutta toisessa aiheessa ja niitten kollegoiden kanssa, jotka mahdollistivat sen seuraavan lakialoitteen käsittelyn.

Mutta jo nyt tässä vaiheessa sanon, koska tämä jäi niin paljon sapettamaan, että laitetaan seuraava vaihde silmään. Lupaen ruveta valmistelemaan lakialoitetta etämyynnin sallimiseksi Suomessa, ja tulen pyytämään siihen jokaisesta puolueesta kansanedustajaa mukaan yhdessä tekemään tätä. Näytämme sinne sosiaali- ja terveysministeriölle, että me teemme oikeudenmukaista politiikkaa, joka mahdollistaa suomalaisten yrittäjien vaivattomamman markkinoille pääsyn, mahdollistaen etämyynnin Suomessa suomalaisille, eikä niin, että meidän tarvitsee kierrättää. Se nyt ei ainakaan ole ilmaston kannalta mitenkään järkevää. Tämä on lupaus, jonka tulen tekemään. Aloitetaan ensi viikolla valmisteluja, niin että saa näyttää halukkuutensa lähteä siihen jengiin mukaan, joka näyttää ministeriölle, mistä se kana, niin sanotusti.

Kiitos teille kaikille!

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

4. Lakialoite laeiksi luottotietolain 18 ja 20 §:n ja ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 20/2020 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.08 **Jari Myllykoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todella pitkä tie on kuljettu maksuhäiriömerkintöjen lyhentämiseksi. Viime vaalikaudella tämä lakialoite samanlaisella joukkuepelillä sai 138 allekirjoitusta, mikä vastasi siinä kohtaa yli 400 000 suomalaisen allekirjoitusta, jos olisi laskettu niiden edustajien, jotka allekirjoittivat tämän lakialoitteen, äänestäjien määrät. Mutta se jäi niin sanotusti suutariksi, ei saanut arvoistaan käsittelyä, kuten kansalaisaloitteet saavat 50 000 nimellä. Eli tässä meidän käsittelykulttuurissamme on jotakin sellaista, joka ei arvosta kansanedustajien tekemiä lakialoitteita, ja toivon, että eduskunnan uudistamistyöryhmä ottaa tämän asian listalleen ja meillä rupeaa tapahtumaan sellaista, että kansanedustajien tekemät lakialoitteet käsitellään kuitenkin aina valiokunnassa: niitä ei vain tuoda tiedoksi, vaan ne saavat kolmessa kuukaudessa valiokunnalta käsittelyn ja tiedon siitä, lähteekö tämä etenemään vai jääkö tämä odottamaan mahdollisesti hallituksen tulevaa esitystä. Joku tolkku tähän pitää olla, ja uskon, että se myös, voisiko sanoa, aloitteiden tehtäviä hillitsee, kun ne myös käsitellään niin, että ne tulevat tietoon, että ei tehdä aivan mitään sattuu.

Tässä ensimmäiseksi haluan kiittää niitä kollegoita, jotka olivat omien eduskuntaryhmiensä niin sanotut ensimmäiset allekirjoittajat: kollegat Arto Satonen, Ville Vähämäki, Arto Pirttilahti, Outi Alanko-Kahiluoto, Joakim Strand, Katja Taimela ja Antero Laukkanen. Ilman meitä emme tänään tästä keskustelisi. Eli tämä on ollut joukkueen, koko eduskunnan, ponnistus, jotta tämä taas on täällä pöydällä. Viime vaalikaudella lakivaliokunta laittoi kirjeen vielä oikeusministeriölle, että tätä lakia pitää kiiruhtaa ja se pitää erottaa positiivisen luottorekisterin valmistelusta. Se kirje — en usko, että posti sitä hukkasi. Kyllä se hukkui joistain muista syistä sitten sinne oikeusministeriön syövereihin.

Tällä vaalikaudella on tapahtunut jo paljon. Me saimme taas sen 100 nimeä, ja talousvaliokunta käsitteli — oliko pikavippien korkoja, ja korkokattoa säädettiin enimmillään 10 prosenttiin. Edustaja Strand oli silloin talousvaliokunnassa, on edelleenkin, ja Pirttilahti, ja sitä kautta saatiin erinomainen ponsi, lausuma, siihen lakiesitykseen, ja se lausuma hyväksyttiin eduskunnassa. Eli meillä on nyt eduskunnankin hyväksyntä — ei vain se, että meillä on yli 100 kansanedustajaa, vaan eduskunta on hyväksynyt yksimielisesti sen lausuman, joka talousvaliokunnassa annettiin.

Jälkeenpäin olemme kuulleet ministeri Henrikssonin kertovan, että tämä positiivinen luottorekisteri ei voi toteutua tällä vaalikaudella, niin kuin se oli hallitusohjelmaan kirjattu tavoitteellisesti, ja siitä syystä se viedään kyllä lainsäädännöllisesti eteenpäin, mutta nyt on tullut luonnollinen ero näille kahdelle asialle. Hallitusohjelmassa toki on se kirjoitus, että

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

ne valmistellaan yhdessä, mutta nyt ei sellaista painetta enää ole, vaan toivottavasti... Toivon, että vaikkapa edustaja Strandilla olisi jotakin kerrottavaa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia tässä on, kun on kuitenkin oman puolueen ministeri vastaamassa tästä, ja onko joi-takin viestejä jo tullut oikeusministeriön virkamiehiltä.

Mutta kuten tiedämme, korona tuo ihmisiä edelleen lainavaikeuksiin ja on, sanotaan, va-litettava automaatti maksuhäiriömerkinnöille. Se roikottaminen, missä ihmiset ovat saa-dakseen vuokra-asunnon tai puhelimen, suljetaan pois yhteiskunnasta, vaikka velka on maksettu — kyllä oikeusvaltiossa pitää toimia siten, että kun rangaistus on suoritettu, sinä olet silloin sujut. Mutta tässä tapauksessa kuluu kaksi vuotta, eikä riitä siinäkään vaihees-sa, kun se on monesti jopa neljä vuotta, ei se rajoitu pelkästään siihen kahteen vuoteen. Sil-tä osin tässä on aika paljon petrattavaa, että me tuomme nämä ihmiset takaisin yhteiskun-nan normeihin.

Ajatelkaa, minkälainen ongelma tämä on pienyrittäjille, joilla sattuu olemaan maksuhäi-riömerkintä. Pankin hanat ovat kiinni. Tällä lailla, mikä nyt on voimassa oleva, estetään yritysten kehittyminen ja kasvaminen, ja se on erityisen tuskallista myös niille ihmisille, jotka ovat tässä ikeessä, ja meidän täytyy pystyä tuomaan se mahdollisuus palata kansalai-seksi tähän yhteiskuntaan, elämään normaalia elämää.

Ne tahot, jotka haluavat sanoa, että eihän tällä velkaantumista estetä: No, ei estetäkään, mutta annetaan ihmisille mahdollisuus tulla takaisin tähän yhteiskuntaan. Ja toivotaan, että jossakin vaiheessa, kun sosiaalista luototusta koetetaan hallitusohjelman mukaisesti tuoda koko maahan ja oletettavasti sitä sote-uudistuksen yhteydessä tehdään, niin siellä voitai-siin termejä ainakin muuttaa niin, että ei puhuta maksuhäiriömerkinnästä, jonka sosiaali-sen luototuksen ottaja joutuu ottamaan itselleen, vaan se olisi vapaaehtoinen velanottokiel-to. Eli koetetaan saada tästä käsiteltävä asia. Meillä on liian paljon ihmisiä, yli 400 000 ih-mistä, joilla on maksuhäiriömerkintä. Ymmärrän kyllä toki, että onhan tämä hyvää bisnes-tä sille yritykselle, joka pitää tätä palvelua yllä.

Tässä lakialoitteessahan on mukana se, että se vouti ilmoittaa siitä, että ”tämä poistetaan rekisteristä”. Ne ihmiset ovat niin väsyneitä, että ne eivät jaksa valvoa sitä, että... Sen pitää olla sen velkojan vastuulla, että ilmoitus menee perille siinä vaiheessa, kun velka on suo-ritettu.

Pidän tätä erittäin tärkeänä, ja toivottavasti nyt se toteutuu, että me saamme tämän la-kiehdotuksen sille kuuluvaan käsittelyyn ja se myös lähtee rivakasti sitten liikkeelle.

Kiitoksia vielä kaikille kollegoille ja erityisesti kaikille niille, jotka ovat tämän allekir-joittaneet. Tästä on hyvä jatkaa, toivottavasti.

18.16 Ari Koponen ps: Puhemies! Tätä edustaja Myllykosken jättämää aloitetta on pyrit-ty edistämään jo viime vaalikaudella, ja se on sen jälkeen kerännyt kiitettävän määrän, yli 100, allekirjoitusta. Aloitteessa ehdotetaan, että ulosottomiehellä tulisi olla velvollisuus tehdä peruuttamisilmoitus ilman velallisen erillistä pyyntöä ulosottooperusteen poistuessa, mikä toteutettaisiin teknisen käyttöyhteyden avulla. Tämän tulisi olla mielestäni itsestään-selvää, ja digiloikka olisi pitänyt toteuttaa jo lakialoitteen edellisellä käsittelykierroksella vuonna 18.

Nykytilanteessa velallisen tulee erikseen pyytää ulosottomiestä tekemään luottotietotoi-minnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruuttamisilmoitus eikä maksuhäiriömer-kintä siten poistu automaattisesti. Tämä ei ole kenenkään edun mukaista.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Sen sijaan aloitteen ehdotuksen suhteen poistaa maksuhäiriömerkinnät luottorekisteristä kuukauden kuluessa siitä, kun velka on suoritettu tai vanhentunut, olen hieman kriittinen. Nykytilanteessa merkintä säilyy kaksi vuotta eli siis siinäkin tapauksessa, kun velka on suoritettu. Tämä on kohtuuttoman pitkä aika, mutta kuten oikeusministeriö on vuoden 18 lakialoitteessa lausunut, maksuhäiriömerkintä on työkalu monelle eri toimijalle, kuten esimerkiksi vuokranantajalle. Merkintä kertoo, mikäli riski on suuri sille, että henkilö jättää vuokrat, velat, vakuutukset ynnä muut maksamatta. Toki tämän voidaan ajatella koskevan aika marginaalisen pientä osaa väestöstä eli vain niitä, jotka voivat hoitaa velkansa erityisen nopealla aikataululla, sillä suurimmalla osalla on useita merkintöjä eikä mikään merkintä poistu, ennen kuin kaikki merkinnät ovat poistuneet. Mutta kuten oikeusministeriö viimeksi linjasi, merkinnän lähes välitön poistuminen kannustaisi ihmisiä puhdistamaan luottotietonsa hetkellisesti keinotekoisesti ottamalla uutta ja yhä kalliimpaa velkaa vanhan velan päälle. Tämä ei siis todellakaan parantaisi taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden henkilöiden talouden hallinnan kestävyyttä vaan päinvastoin.

Tässä lakialoitteessa on hyviä palasia laajaan ylivelkaantumisen ongelmakokonaisuuteen, mutta vieläkin enemmän toimenpiteitä tarvitaan. Myös hallitus tunnustaa ongelman ja on luvannut tehdä tarvittavat lainsäädännölliset muutokset ulosottokaareen, ottaa käyttöön positiivisen luottorekisterin ja lyhentää maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa. Mitään ei ole kuitenkaan vielä tapahtunut, eikä näitä esityksiä ole tuotu saliin.

18.18 Joakim Strand r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Voin kyllä lähes luvata, että tämä on kuitenkin se ensimmäinen hallitus, joka tämän korjaa. Sen verran pitkälle ollaan nyt päästy kiitos edustaja Myllykosken ja myös Elomaan ja Hännisen ja monen muun, jotka jo viime kaudella ja varmaan ennen sitäkin ovat taistelleet.

Itsellä on siinä mielessä henkilökohtaista kokemusta, että olin opiskeluajan yhden pankin lakiosastolla töissä monta vuotta ja hoidin muun muassa perintää. Siellä näki, miten pienestä vahingosta se vyyhti monta kertaa alkaa, ja silloin vasta tulevat ne muut ongelmat, kun on talous kuralla: ei saa sitä kännykkäliittymää, ei saa välttämättä kämppää tai vakuutuksia tai muuta, ja silloin tulevat päihteet, tulee peliriippuvuus, tulevat huumeet ja muut. Siinä isossa kuvassa minun mielestäni on tavallaan pieni haaste se, koetaanko, että jos se olisi pelkästään kuukauden, niin sitten jotenkin laajamittaisesti ruvettaisiin väliaikaisesti putsamaan ja sitten taas uudestaan. Minä itse kyllä uskon, että ne, jotka pääsevät siitä eroon ja saavat ne rekisterit puhdistettua, ovat luultavasti vielä enemmän motivoituneita pitämään ne rekkarit puhtaina, kun he kerran näkevät, että hei, tässä alkoi nyt uusi elämä. Mutta toki se, onko se nyt kuukauden tai kaksi kuukautta, ei ole kynnyskysymys. Se, että se on nyt kaksi tai neljä vuotta, on täysin kohtuutonta. Minun mielestäni se ei sovi oikeusvaltioon lainkaan. Se kuukausi kuulostaa ihan hyvältä.

Tuossa edustaja Myllykoski hyvin kävi läpi talousvaliokunnan aktiviteetit. Omalta osaltani haluan kiittää kollegoita siellä siitä, että saatiin selkeä kirjaus ja vaatimus, että ensi kevään aikana täytyy tulla tänne saliin esitys nimenomaan tästä. Itselläni on semmoinen tunne, että ministeriössä on jo aika hyvin valmistelu käynnissä, mutta he saavat sitä sitten itse kommentoida.

On myös järkevää, että tämä positiivinen luottorekisteri on tästä nyt irrotettu, koska kaikki, jotka vähänkin ovat olleet näitten asioiden parissa töissä ja nähneet sitä problematiikkaa, tietävät, että semmoinen rekisteri ei synny sekunnissa. Ei tarvitse mainita hirveästi keissejä, muutenkin tietää, mitä vaatii tällaisten turvallisten rekisterien ja ihmisten arka-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

luontoisten tietojen ylläpitäminen. Se on täysin eri asia, ja hyvä, että se myös etenee omaa reittiään.

Se, että me pystymme antamaan toivoa niille, jotka haluavat päästä siitä olemassa olevasta rekisteristä pois, on nyt se pääjuttu. Sillä tulee olemaan valtavasti positiivisia, dynaamisia vaikutuksia, kun annetaan ihmisille se toivo, että kun velat on hoidettu, niin pääsee myös jollain aikavälillä pois.

Jag är jätteglad över att vi nu har kommit så långt. Ett varmt tack ännu en gång till kollegan Myllykoski och alla andra som har varit med och arbetat kring det här. I en rättsstat ska det vara på det sättet att om man har betalt bort sina skulder så ska också anmärkningarna om eventuella betalningsanmärkningar slopas så snabbt som möjligt från registret, så att man kan fortsätta sitt liv och vara ekonomiskt aktiv.

18.22 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Illan edetessä lakialoitteet vain paranevat. Olen allekirjoittanut tämän kuten edellisenkin lakialoitteen, mitä edellisessä pykälässä käsiteltiin.

Otin puheenvuoron sen takia, että halusin kertoa esimerkin pariskunnasta, kenellä oli pari lasta ja oli ero tulossa. Siinä mies halusi tehdä kiusaa vaimollensa eron hetkellä, tuhlassi rahat ja jätti laskut maksamatta, ja niistä tuli sitten vaimolle — josta tuli ex-vaimo — kanssa luottomerkinnot. Kuinka ollakaan, se nainen jäi lasten kanssa siihen vuokra-asuntoon, mikä oli sitten liian iso siinä vaiheessa ja liian kallis. Mutta ongelmaksi tuli se, että kun piti halvempaan päästä, niin kun luottotiedot olivat menneet, niin ei saanut vuokra-asuntoa, elikkä joutui maksamaan turhaan sellaista asuntoa, mihinkä ei ollut varaa. Tämä on todella harmillinen juttu, että tässä voi toinen tehdä kiusaa, että ei ole itse tuotettu se merkintä, vaan se on puolison tekemä. Ja sama on, että jos et sinä saa kotivakuutusta, niin monessa paikkaa ei saa vuokra-asuntoa. Sama koskee puhelinliittymää. Monelle on tullut pieni maksuhäiriö, mutta olisi kumminkin rahaa ja tarvitsisi kunnon kännykän, mutta siihen ja liittymään ei välttämättä ole sillä tavoin sitten rahaa, että saisi sen kertaostoksena, vaan ostaisi sen osamaksulla. No, sehän ei taas sitten onnistu. Me tarvitsemme kumminkin puhelinliittymiä ja hyviä puhelimia. Monella ei ole muuta tietokonetta kuin se, mikä on kännykässä, ja meillä nykyään maksetaan kännykän kautta laskut ja tehdään monia muita toimintoja. Tällaiset perustarvikkeet pitäisi saada kyllä hankittua, kun kumminkin sitä maksukykyä olisi niihin osamaksuihin edes.

Kun puhutaan, että velalla maksetaan velkaa, niin toivon myös, että se positiivinen luotorekisteri tulevaisuudessa etenisi kanssa, että pystyttäisiin estämään se, ettei kasaannuteta niitä velkoja.

Kannatan kyllä tätä lakialoitetta, että tämä menisi eteenpäin.

18.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Ulosotto ja epäasiallinen velkojen perintä sekä maksuhäiriömerkinnät syventävät Suomessa suuren ihmisjoukon ahdinkoa. Mielestäni velallisen asemaa määrittelevää lainsäädäntöä tulisi uudistaa monilta osin ja varmistaa velallisten asiallinen kohtelu kaikissa tilanteissa. Ulosottoon tarvitaan tietyn armollisuuden lisäksi sitä kuuluisaa maalaisjärkeä ja hyvää tapauskohtaista harkintaa. Talousvaikeuksissa olevien ihmisten monttua ei saisi kaivaa yhtään syvemmäksi.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Sitten tarkemmin aloitteen varsinaiseen aiheeseen eli maksuhäiriömerkintöihin.

Maksuhäiriömerkintä on kuin huonomman kansalaisen leima, joka vaikeuttaa elämää monin tavoin. Asumiseen liittyvät haasteet ovat yksi olennainen epäkohta. Jokaisen on asuttava jossain, ja vuokra-asuntomarkkinoilla tilanne on etenkin kasvukeskuksissa, joissa työpaikat ovat, sellainen, että vuokranantajilla on varaa valita asukit suuresta vuokralaiskandidaattien ryppästä. Usein tarkastetaan luottotiedot ja maksuhäiriömerkinnän omaavat henkilöt pudotetaan kylmästi pelistä pois ilman sen suurempaa harkintaa. Usein asunnon vuokraamisen ehtona on kotivakuutuksen saaminen, ja sen suhteen maksuhäiriömerkintä voi muodostua ongelmaksi. Myös puhelinliittymien avaaminen tai muiden sopimusten teko hankaloituu. On sanomattakin selvää, että myös luoton- ja lainansaanti takkuaa maksuhäiriömerkinnän takia. Myös työpaikan saaminen erityisesti pankkialalla voi kaatua merkintään.

Arvoisa puhemies! Moni maksuhäiriömerkintä syntyy tilapäisten talousvaikeuksien seurauksena, ja merkitä voi tulla pienestäkin summasta. Vaikka velka on viimeistä senttiä myöten maksettu pois, niin maksuhäiriömerkintä ei katoa minnekään. Maksuhäiriömerkintä vainoo saajaansa kaksi vuotta, vaikka velka olisi kuitattu. Tässä ei ole mitään järkeä. Voidaan puhua ihmisten turhasta kyykyttämisestä.

Edustaja Myllykosken aloite, jossa ehdotetaan maksuhäiriömerkintöjen poistamista luottotietorekisteristä aina, kun velka on suoritettu tai vanhentunut tai velan peruste on poistunut, on todella kannatettava, ja kiitos siitä edustaja Myllykoskelle, että hän on tehnyt loistavan aloitteen. Aloitteessa ehdotetaan maksuhäiriömerkinnän poistamista nopealla aikataululla, mikä myös on mielestäni hyvä asia. Mitä sitä turhaan roikottamaan ihmisiä kuulun reunalla tarpeettomasti, jos kerran homma on hoidettu.

Ulosotossa on yli puoli miljoonaa kansalaista tällä hetkellä. Lähes 400 000 suomalaisella on maksuhäiriömerkintä painolastina, joten kyse ei ole mistään marginaalijutusta vaan oikein isosta suuren ihmisjoukon elämään vaikuttavasta asiasta. En näe mitään syytä, miksi maksuhäiriömerkinnän kohtuuttoman pitkällä säilymisellä rankaistaan ihmistä. Nyt vielä koronan aikana, kun talousvaikeudet ovat lisääntyneet, ihmisiä pitää auttaa vaikeuksien yli, ei syventää vaikeuksia entisestään. Tässä ei ole kysymys velkojien velkojen anteeksi antamisesta vaan inhimillisyydestä ja oikeudenmukaisuudesta. Kun rästää todella ei enää ole, kannustus ja mahdollisuus jatkaa puhtaalta pöydältä eteenpäin ovat mielestäni kaikkien etu.

Kiitos edustaja Strandille, että tuli lupaavia tietoja: mahdollisesti asiat etenevät myös hallituksessa. Edustaja Strand on näitten asioitten kanssa ollut myös paljon esillä ja yrittänyt viedä asioita positiiviseen suuntaan maksuhäiriömerkinnän omaavilla jo viime kaudella.

Omassa aihepiirissäni myös, mitä asioita täällä eduskunnassa yritän viedä eteenpäin, on tämä ollut hyvin vahvasti esillä jo vuosikaudet. Ensin pankkitunnuksia eivät meinanneet ihmiset saada ollenkaan. Se tarkoitti sitä, että laskujen maksukin tuli paljon kalliimmaksi, jos ei pankkitunnuksia ollut. Pari lakialoitetta tein, mutta jos EU:sta voidaan jotain hyvää sanoa, niin loppujen lopuksi EU:sta tuli sitten jo tieto ja osoitus siitä, että Suomenkin hallituksen täytyy asiaa viedä eteenpäin, ja siihen tuli sitten korjaus. Myös keskustelualoite meni läpi, perussuomalaisena sain sen läpi. Kiitos, että se meni puhemiesneuvostolle, mutta valitettavasti silloin oli joku tällainen ministerikohu ja se keskustelu jäi hieman tyngäksi täällä salissa.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

90-luvun laman uhrin on myös unohdettu. Toivoisin, että tämän puitteissa kiinnitetään myös heihin huomiota. He kyllä ansaitsevat anteeksiannon.

Eli korona tekee elämän tiukaksi, ja mahdollisesti ulosottoihin ja maksuhäiriömerkintöihin tulee valitettavasti lisäyksiä koronan myötä. Toivon inhimillisyyttä näitten ihmisten kohdalle, jotka joutuvat tässä kurimuksessa olemaan, ja heidän asioittensa asianmukaista käsittelyä myös ulosoton piirissä. — Kiitoksia.

18.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Entinen jääkiekkovalmentaja sanoi aikaan, ettei muuta kuin lapa jäähän ja nimi lehteen. Ja näyttää siltä, että edustaja Myllykoskella tänään on maalintekopaikkoja ja toivottavasti nimikin huomenna lehdessä ja myöhemmin myös historiassa näistä kahdesta erinomaisesta lakialoitteesta.

Tässähän on kyse siitä, että meillä Suomessa on paljon maksuhäiriömerkintöjä ihmisillä mutta senkin jälkeen, kun he ovat tuon oman velkansa suorittaneet, heitä tämä merkintä seuraa vielä kaksi vuotta. Edelleen senkin jälkeen — niin kuin edustaja Myllykoski aikanaan kuvasi — kun on syntinsä sovittanut, tämä käytännössä rangaistusluontoinen merkintä säilyy, ja tätä tässä edustaja Myllykosken ja yli 100 kansanedustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa halutaan korjata.

Silloin kun tätä edellisen tai sitä edellisen kerran edustaja Myllykosken johdolla täällä käsiteltiin, vuosi oli 2018, ja katsoin, että silloin Suomessa oli vajaa 380 000 maksuhäiriömerkintää, ja nyt edustaja Myllykoski kertoi, että niitä on yli 400 000. Viime kesän luku oli ihan piirun verran alle 400 000, mutta siitä puuttuivat vielä tämän korona-ajan merkinnät, eli nyt ollaan, niin kuin edustaja Myllykoski totesi, yli 400 000 merkinnässä. Ja nämä maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet yli kymmenen vuoden ajan joka vuosi. Edellisen vuoden aikana, ennen koronaa, tuli merkintöjä lisää noin 7 000, ja tällä hetkellä siis vajaalla 10 prosentilla, 8,5 prosentilla, suomalaisista aikuisista on maksuhäiriömerkintä. Se on sitten oman keskustelun paikka, miksi näin on, mitä sen eteen voisimme tehdä, että tällaista ei pääsisi tapahtumaan, mutta tässä korjataan yhtä selkeää epäoikeudenmukaisuutta.

Ja itse olin tähän omaan listaani laittanut nämä pankkitunnukset, joista kävimme lukuisia keskusteluja. Edustaja Elomaa oli siinä aloitteellinen, ja jos oikein muistan, niin myös salin vasemmalta laidalta tätä pidettiin esillä, että on kohtuutonta, että maksuhäiriömerkinnän takia ei pankkitunnuksia saa ja sitten taas pankkitunnuksia vaadittiin moniin muihin toimiin kuin itse pankissa tapahtuvaan toimintaan. Ja tässä sitten kävi niin, että kun perussuomalaiset huusivat, niin EU vastasi, niin kuin edustaja Elomaa tuossa todisti, [Ritva Elomaa: Edes yksi asia!] ja tuli ongelman ratkaisemaan. Välillä käy perussuomalaisillekin niin, että missä EU, siellä ratkaisu. [Naurua] Ja näin ei tuota [Ritva Elomaa: Harvoin, mutta silloin tällöin!] pankkitunnusongelmaa enää ole.

No, sitten tämä positiivinen luottorekisteri. Itse toivon, että näissä kokonaisuuksissa päästään eteenpäin, mutta nämä ovat tyyppiesimerkkejä siitä, miten kansanedustajat nostavat niitä tavallisia arjen asioita esille. Näistä meille itse kullekin tulee viestejä, ja ne ovat usein hyvin pysäyttäviä, sykähdyttäviä viestejä. Toiset tällaisista asioista, kuten tämä ja edellinen asia ja monet muut, ovat puhuttaneet paljon, ja tässä salissa itse asiassa on paikalla iso joukko sellaisia kansanedustajia, jotka olen oppinut erityisen hyvin tuntemaan siitä, että he ovat näitä kansan syvien äänien tulkkeja ja tuovat näitä asioita myös tänne keskusteluun. Joskus niiden läpi meneminen kestää vähän pidempään, joskus vähemmän aikaa, mutta se on äärimmäisen tärkeää, että se viesti tähän taloon tulee.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

18.34 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Tässä täytyy nyt jälleen kerran kiittää edustaja Myllykoskea ja kaikkia niitä kansanedustajia, jotka ovat olleet mukana allekirjoittamassa tätä erinomaista lakialoitetta.

Elikkä kyllähän se niin on, että kun velka on maksettu, niin maksuhäiriömerkintä tulisi poistaa. Se on inhimillistä, oikeudenmukaista ja kaiken kaikkiaan antaa sitten ihmiselle sen uuden alun mahdollisuuden — mahdollisuuden työllistyä, mahdollisuuden asuntoon, mahdollisuuden ottaa kotivakuutus, puhelinliittymä, ylipäättään mahdollisuuden sellaiseen normaaliin arkeen — ja tällä hetkellä se ei monen kohdalla toteudu. Kuten tuossa ansiokkaasti edustaja Elomaakin totesi, meillä tällä hetkellä on lähes puoli miljoonaa — ei nyt ihan, mutta 400 000 — ihmistä, joilla on maksuhäiriömerkintä. Elikkä tämä kyllä, jos jokin, koskettaa laajaa suomalaista kansanjoukkoa ja heidän omaisiaan ja läheisiään ja vaikeuttaa heidän jokapäiväistä arkeansa.

Siksi, kuten tässä edustaja Heinonenkin totesi, täällä on joukko kansanedustajia puolustamassa näiden ihmisten ihmisoikeuksien palauttamista ja ihmisarvon palauttamista, koska kyllähän se maksuhäiriömerkintä on myös sellainen, joka siellä sitten, kun on mukana, myös sinne itsetuntoon ottaa ja leimaa ihmistä. Elikkä eivät kaikki, joilla on maksuhäiriömerkintä, ole tehtaalleet niitä itsellensä, vaan niin kuin täällä tulikin esiin erään edustajan puheenvuorossa, joku muu on voinut tehtailla niitä ja sitten joutuu itse niistä vastuuseen ja sijaiskärsijäksi. Ei voi sille mitään, ei pysty siihen tekemään muutosta, mutta sitten ne ovat siellä vielä 2—4 vuotta — 2—4 vuotta — ei nyt ihan elinkautinen mutta melkein.

Sillä voi olla todellakin ne ratkaisevat merkitykset, kun hakee työtä ja siellä katsotaan, että ahaa, sinulla on maksuhäiriömerkintä. Vaikka olisit ollut tunnollinen kansalainen, pyrkinyt maksamaan omat laskut ajoissa, niin on tullut joku sellainen tilanne vastaan, että se maksuhäiriömerkintä on sinne ptkähtänyt, ja sinut on sitten leimattu ja sinä kannat sitä syyllisyyttä useita vuosia saamatta siihen ratkaisua — huolimatta siitä, että olisit maksanut ne velat pois. Siksi minä kannatan lämpimästi tätä aloitetta, että se menisi läpi ja tähän tulisi muutos, koska tämä on ihmisoikeuskysymys minun mielestäni.

Tässä edustaja Heinonen otti esille nämä pankkitunnukset. Elikkä aikaisemmin tosiaan verkkopankkitunnuksia ei edes myönnetty niille, joilla oli maksuhäiriömerkintä. Onneksi tähän on lakimuutos tullut, mutta nyt sitten annetaan sellaisia kevytverkkopankkitunnuksia, joilla ei ole niin laajoja ominaisuuksia kuin sitten niillä, joilla ei sitä maksuhäiriömerkintää ole. Elikkä siinäkin ovat sitten ihmiset eriarvoisessa asemassa, mikä saattaa vaikeuttaa asiointia verkkopalveluissa, vaikka tänä päivänä sen digitalisaation nimeen vannotaan ja vakuutetaan.

Minun mielestäni tätä lakialoitetta meidän kannattaa yhdessä yhteisrintamalla yli oppositio- ja hallitusrajojen ja puoluelinjojen viedä eteenpäin, [Puhemies koputtaa] ja minä uskon kyllä siihen, että tässä saadaan muutos parempaan.

18.37 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että edustaja Myllykoski on kyllä ansainnut meidän kaikkien suuren kunnioituksen ja hänen sitkeytensä ja aloitteellisuutensa on ollut esimerkillistä — hänelle lämmin kiitos siitä, että hän on jaksanut tehdä tässä töitä. [Jari Myllykoski: Se oli iso joukko!] — Se on totta, että tämän laki-aloitteen takana on varmaan useita ihmisiä, itsekin olen tämän allekirjoittanut. Mutta ilman primus motoria yleensä mikään ei lähde liikkeelle, ja kunnioittavat kiitokseni edustaja Myllykoskelle. Hän on tehnyt esimerkillistä työtä.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Tämä lakialoite, jossa ollaan muuttamassa luottotietolakia ja ulosottokaarta, on äärimmäisen ajankohtainen. Lähes puoli miljoonaa ihmistä näissä tilanteissa tänä päivänä elää. Täytyy vain ihmetellä, mihin tämä suomalainen byrokratia oikeastaan on menossa. Tämä päivänä voi netistä tilata passin, ajokortin, mitä tahansa, monia oikeustoimia voi tehdä, muuttaa veroprosenttia verokirjassa, tehdä mitä tahansa. Melkeinpä tuntuu, että ei meinaa enää järki riittää siihen, millaisia oikeustoimia voi netin kautta suoraan tehdä vahvan tunnistautumisen kautta. Mutta sitten kun on velallisen maksanut velkansa ja hoitanut asian sa kuntoon, merkintää ei saa viranomaisen poistettua rekisteristä, ei sitten millään. Onhan tämä käsittämätöntä touhua.

Edellisessä aloitteessa oli tämä suomalaisten pienpanimoiden tilanne, että ne ovat eriarvoisessa asemassa vastaaviin ulkomaisiin yrityksiin verrattuna. Kyllähän tämä kielii jotakin siitä, mikä on meidän hallintoa hoitavien virkamiesten asenne näihin asioihin. Olen aivan varma esimerkiksi nyt tässä tapauksessa — koskien aloitetta, mitä käsittelemme, ulosottokaaren muuttamista, luottotietolain muuttamista — että eihän tässä tarvittaisi mitään muuta kuin että kun se tieto tulee, yleensä siltä velkojalta, jonka takia on tämä maksuhäiriömerkintä tullut, niin senhän pitäisi olla ihan tämmöinen rutiiniasia kuin lääkärille reseptin kirjoitus: kun homma on hoidettu, niin rekisteristä nollataan se merkintä pois ja sillä sipuli. Ei siinä viikkoa pitempään voi mitenkään mennä. Nyt kuulemma menee ihan toivotoman pitkiä aikoja. Olen itsekin saanut monelta epätoivoiselta ihmiseltä puheluita siitä, mitä tässä pitäisi tehdä.

Tuntuuhan tämä ihan uskomattomalta, että eduskunnassa me keskustelemme tällaisista asioista. On kunnioitettavaa, että tämä nyt vihdoinkin ja viimein tulee tänne. Mutta jos me lain säädämme tästä — toivon mukaan säädämmekin ja mahdollisimman äkkiä — niin korjautuuko se sitten? Asettuuko jälleen virkamieskunta nelipyöräjarrutukseen ja sivuluisuuteen ja yrittää kaikkensa tehdä, ettei tämä toteutu? Minä en ymmärrä tällaista hallintomenettelyä yleensä tässä maassa. Kun virkamiehet tietävät, että joku asia on hoidettu kuntoon, esimerkiksi jos nyt on vaikka saanut ylinopeussakon ja sakon on maksanut, niin se on kerralla selvä, ei siinä sen enempää. Ja tällaisista asioista me täällä keskustelemme.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toivon, että tässä maassa otettaisiin tämä ihmisen auttaminen sydämenasiaksi ja lopetettaisiin jonkinjoutava jarruttaminen, koska se maksaa verta, hikeä ja kyyneleitä ja tekee liian monelle ihmiselle pahan mielen.

18.40 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Ei ole asianmukaista, että maksuhäiriömerkintä jää aiheuttamaan entiselle velalliselle rangaistusluontoisesti haittaa vielä vuosiksi sen jälkeen, kun hän on saanut velkansa maksetuksi. Nykyisellään maksuhäiriömerkintä säilyy kahden vuoden ajan luottotietorekisterissä siitäkin huolimatta, että velka on jo suoritettu. Tämän epäkohdan poistamiseksi on syytä muuttaa luottotietolakia ja ulosottokaarta siten, että maksuhäiriömerkinnät poistetaan automaattisesti ilman erillistä pyyntöä luottotietorekisteristä aina, kun velka on suoritettu tai vanhentunut tai velan peruste on poistunut.

Kannatan käsittelyssä olevaa lakialoitetta, ja olen sen myös allekirjoittanut.

18.41 Sandra Bergqvist r: Värderade talman! Ett stort tack igen till ledamot Myllykoski för den här lagmotionen, och också till ledamot Strand för att han så envist jobbat för den här saken. Stort tack till er båda.

Förkortningen av förvaringstider för betalningsanmärkningar har redan länge varit på tapeten och ska enligt regeringsprogrammet förkortas. Under coronakrisen har många be-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

talningsförmåga ändrats, och det har för många också blivit ett faktum att de fått betalningsanmärkningar. En betalningsanmärkning kan ge stora konsekvenser i vardagen. Det kan vara svårt att få bostad, det kan vara svårt att få bankkoder, försäkringar eller telefonabonnemang. Dessutom är det ologiskt att gäldenären själv ska be om att få bort anmärkningen. Det här måste ske automatiskt.

Arvoisa puhemies! Jokaisen elämässä voi sattua yllättäviä käännteitä. Elämme keskellä pandemiaa. Monet ihmiset ovat jääneet työttömiksi, ja maksuhäiriömerkinnät saattavat lisääntyä. Yksittäisestä merkinnästä ei saisi koitua kohtuuttomia ongelmia moneksi vuodeksi kyseiselle henkilölle. Maksuhäiriömerkintöjen kesto aika ei myöskään saa olla kohtuuttoman pitkä. Nykytilanteessa maksuhäiriömerkinnät säilyvät luottotietorekisterissä jopa kaksi vuotta siinäkin tapauksessa, että velka on suoritettu. Velallisen tulee myös erikseen pyytää ulosottomiestä tekemään luottotietotoiminnan harjoittajalle antamia tietoja koskeva peruutusilmoitus, eikä maksuhäiriömerkintä siten poistua automaattisesti. Tämä on kohtuutonta, ja tämä pitäisi korjata mahdollisimman nopeasti.

18.43 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kaikki, mitä tässä keskustelussa on sanottu, on varmasti totta, ja tosiaan se inhimillinen hätä, joka niillä ihmisillä on, jotka ovat menettäneet luottotietonsa, on tietysti aivan käsin kosketeltava tässä ajassa, jossa näiden maksuhäiriöiden määrä suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaa, ja samaan aikaan sen merkitys, että maksuhäiriöitä ei ole, on sujuvan arjen kannalta aivan olennainen.

Tässä mielessä siis haluaisin kiinnittää kuitenkin tässä keskustelussa vielä erityisesti huomiota siihen — kun nyt olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä, että kun velka on suoritettu, niin maksuhäiriömerkinnän pitäisi poistua — että meillä on sitten yhteiskunnassa niitä mekanismeja, jotka suojelevat sitä henkilöä, joka on nämä luottotietonsa jossain vaiheessa menettänyt, siltä, että siinä kohtaa vaikkapa joku vippaaja tulee tarjoamaan — kun henkilö on vaikka vuokraamassa asuntoa — että ”no, nyt kun tästä otat kunnon vipin, hoidat edellisen velkasi pois, niin pystyt sitten vuokraamaan vaikkapa perheelle sen välttämättömän uuden asunnon”. Näin henkilö saattaa sitten ajautua ojasta allikkoon tämän perheen taloudellisen tilanteen osalta. Elikkä meillä pitää olla mekanismeja, jotka suojaavat ihmisiä vaikkapa tämmöiseltä vippaustoiminnalta, ja tässä mielessä ylivelkaantumisen estämiseksi meillä pitää minusta olla positiivinen luottorekisteri, ja tässä keskustelun kuлуessa ei ole minusta tullut vielä esille se, onko tätä positiivista luottorekisteriä nyt hallitukselta tulossa. Kun Myllykoski ikään kuin nyökytteli sieltä, että on tulossa, niin olisi tärkeää, että tässä keskustelussa saamme nyt tiedon siitä, milloin ja millä aikataululla tämä asia etenee.

Mutta kiitän joka tapauksessa Myllykoskea, ja täällä on kiitelty esimerkiksi kansanedustajakollegaamme Joakim Strandia ja niin edelleen, tästä teidän pitkään tekemästänne työstä, että velallisten asemaa parannetaan. On aivan selvää, että kun tehdään, niin tekeväälle sattuu, ja on kohtuuton tämä nykytilanne, jossa tosiaan kahdeksi vuodeksikin menettää luottotietonsa maksuhäiriömerkinnän jälkeen. Tähän pitää saada korjausta, mutta samalla pitää myös suojella ihmisiä siltä, että kun tämä merkintä nopeammin poistuu, niin se ei johda vaan sitten entistä pahempaan velkaantumiskierteeseen.

18.45 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää edustaja Myllykoskea tästä aktiivisuudesta, kuten myös edustaja Strandia, ja on ollut ilo olla myös itse täs-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

sä mukana siinä mielessä, että on saatu laajalti tähän nimiä kerättyä. Tämä aloite on erittäin tärkeä, niin kuin täällä ovat monet jo kuvanneet, ja tietysti toivon, että tämä aloite menisi tällaisenaan läpi. Jos ei, niin ainakin se, että tämä kahden vuoden määräaika merkittävästi lyhenisi, olisi ihan välttämätöntä tässä tilanteessa.

Toki edustaja Autto otti hyvän esimerkin esille siinä, että tämä tarvitsee rinnalleen myöskin tämän positiivisen luottorekisterin, ja henkilökohtaisesti olen erittäin iloinen siitä, että tämä yksi meidän yhteisaloitteemme, joka omissa nimissani jätettiin, tämä pikavippien markkinointikielto, on nyt jo toteutunut, että saadaan ennalta ehkäistystä, että mahdollisimman moni edes lähtisi tähän kierteeseen. Mutta sitten kun siihen on joutunut, ja jos siitä on selvinnyt, niin on kohtuutonta, että joutuu olemaan kahden vuoden ajan vähän niin kuin löysässä hirressä.

Minä olen miettinyt tätä, minkä takia tällainen järjestelmä ylipäätään on ja kenen etua se palvelee. Voi olla, että joku ajattelee, että jos luottotiedot ovat joskus menneet, niin on suurempi riski, että ne voivat mennä uudelleenkin, mutta se ei ole kyllä perustelu sille, että ihmiseltä, joka yrittää nyt päästä uuteen alkuun, viettäisiin mahdollisuus siihen. Taisi olla edustaja Hänninen, joka sanoi, että tämä on ihmisoikeuskysymyskin. Siinä oli aika hyvin minun mielestäni perustelua sille, että tämä on sen mittaluokan kysymys, että toivoisi tosiaan tämän etenevän. Sanon tähän vielä lopuksi, arvoisa puhemies, että hiukan minä kyllä pidän parlamentarismien kannalta huonona sitä, että tämmöinenkään aloite, jossa on reilusti yli 100 allekirjoitusta tästäkin salista ihan sieltä äärimmäiseltä vasemmalta äärimmäiselle oikealle — kumpi meistä nyt on oikeammalla, minä vai Elomaa oikeasti, [Näyttää käsillään salin vasenta ja oikeaa laitaa, jossa Elomaa istuu — Naurua] mutta kuitenkin tätä kannatetaan hyvin laajalti — ei siitä huolimatta vaan tahdo edetä.

Eli todellakin toivon, että nyt saadaan tämä maaliin, ja kuten on kuulunut, myös oppositio antaa täyden tukensa sille, että asiaan vihkiytyneet hallituspuolueiden edustajat saavat tämän ajettua eteenpäin. — Kiitos.

18.48 Joakim Strand r: Värderade talman! Lämmin kiitos, kollega Satonen, erinomaisesta tuesta tässäkin asiassa ja myös siitä, että olitte aktiivinen siinä markkinointikiellossa.

Ottaisin lyhyesti koppia tähän loppuun myös siitä periaatteellisesta näkökulmasta, mistä keskusteltiin myös edellisen asian yhteydessä. Jos yli sata edustajaa — tänne demokraattisten vaalien kautta valittuja — tekevät yhdessä hyvin simppelein aloitteen de facto, jossa on kyse muutamasta pykälän viilauksesta, niin kyllä niitä on pakko sitten vaan käsitellä sen mukaisella vakavuudella. Minä toivon, että myös virkamiehet kuuntelevat tätä debattia. Jo edellinen eduskunta teki tämän vastaavan aloitteen, yli sata, taisi olla 138, jos muistan oikein — siellä nyökytellään — ja nyt tehdään tämä taas. En tiedä, olisiko tämä edennyt näinkään pitkälle ilman sitä talousvaliokunnan vahvaa kannanottoa, joka sai koko eduskunnan siunauksen. Toivon, että se nyt viimeistään sitten antoi vauhtia, koska tietojemme mukaan helmikuun aikana tästä vielä jotakin tulee esitysmuodossa — toivotaan nyt todella tätä. Mutta ilman tätä maratonjuoksua, jossa te kaikki olette olleet mukana, ei varmaankaan mitään olisi tullut. Eli lämmän kiitos vielä siitä.

Ja myös tämä positiivinen luottorekisteri on työn alla. Se on hallitusohjelmassa, ja se etenee, mutta se on sen verran laaja projekti, että se tuskin tämän kauden aikana valmistuu kokonaan. Valmistelu etenee, mutta ei ole mitään syytä jarruttaa tätä simppeleä esitystä. Osittain se koskee myös vähän eri porukkaa. Se, että joskus, muutamien vuosien päästä, voidaan myöntää meille ehkä vielä enemmän luottoa, kun tiedetään kaikki, ei auta nyt hei-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

tä, jotka kamppailevat — noin 400 000:aa ihmistä — jotka haluavat päästä rekisteristä pois ja elämää jatkamaan, ja siihen liittyy paljon taloudellisia ja muita dynaamisia vaikutuksia myös ihan henkilötasolla, sosiaalisia аспекteja ja muuta, niin että tämä on pakko nyt saada vihdoin eteenpäin.

Kiitos vielä kaikille kollegoille!

18.50 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Kyllä kokoomuslaisten kanssa on mukava tehdä yhteistyötä, kun on yhteinen asia, ja edustaja Satonen on ollut kyllä aktiivinen näissä asioissa ja tässäkin mukana. Eli kuten jo mainitsin, tämä ei ole yhden miehen show vaan tässä on kyllä koko eduskunta ja jokaisesta eduskuntaryhmästä se ensimmäinen allekirjoittaja, jotta tämä projekti saatiin tähän kohtaan.

Tämä on häpeärekisteri niille ihmisille, ja sen takia edustaja Autolle sanoisinkin, että niitä muita menetelmiä pitää tulla tähän rinnalle, ja se on sosiaalisen luototuksen aikaansaaminen koko maahan, mikä on hallitusohjelmassa. Mutta nyt kyllä haluan sitä ministeri Kiurulta kirjallisesti kysyä, kuinka hallitus varmistaa sen, että näillä tulevilla hyvinvointialueilla se myös toteutetaan niin, että sinne ei tule katkoksia. Hallituksen pitäisi kyllä sinne sote-uudistukseen se kirjata, että tämä tulee koko Suomeen. Selvitystä nyt tehdään, mutta nyt kun tämä sote etenee, niin se ilmeisesti uitetaan sinne hyvinvointialueiden päätöksentekoon. Toivoisin hallitukselta jämäkämpää ohjausta nimenomaan siihen suuntaan, että sen on tultava.

Ja kuten tuossa avauspuheenvuorossani sanoin, kysymys on myös siitä, että meidän pitää pystyä muuttamaan näitä termejä. Sille, joka sitten ottaa vapaaehtoisesti — tai on pakotettu siihen, jos sosiaalista luototusta haluaa — tämän maksuhäiriömerkinnän, meidän pitää se nimike muuttaa. Se on se vapaaehtoinen lainasta kieltäytyminen tai joku muu sillä tavoin, koska tälle on tullut niin synkkä varjo. Maksuhäiriömerkintä on häpeämerkintä, ja siitä pitää päästä nopeasti eroon, eikä sitä pidä aiheettomasti käyttää niissä tilanteissa, joissa ihminen itse niitten ongelmiansa kanssa on. Se on este.

Hallitusohjelmaan on kyllä kirjattu erityisen hyvin nyt näihin velkakierteisiin ja näihin asioihin liittyviä tavoitteita. Nyt toivotaan oppositioltakin apua, että aina säännöllisesti asioita tuodaan esille ja muistutetaan ministereitä ja hallituspuolueitten kansanedustajia, mitä sinne on nyt tullut kirjoitettua, niin että pysymme virkeinä. Mutta lupaan kyllä, että näiltä osin näitä asioita tullaan erityisellä tarkkuudella vahtimaan sen hallitusohjelmakirjauksenkin perusteella.

Tässä vaiheessa kiitän vielä niitä eduskuntaryhmien ensimmäisiä allekirjoittajia, jotka mahdollistivat sen, että me olemme nyt tässä tilanteessa. — Kiitos.

18.53 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suuret kiitokset edustaja Myllykoskelle aktiivisuudesta lakialoitteen alulle panemisessa. Ehdotus on kannatettava. Samalla meidän tulee auttaa ihmisiä muutenkin, ettei tällaisiin tilanteisiin ajauduta.

Maksuhäiriömerkinnän saaneiden henkilöiden lukumäärä on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Maksuhäiriömerkintä löytyy erityisesti 25—34-vuotiailta ja eritoten miehiltä. Ongelmia tarkastelevien tutkimusten mukaan velkaongelmat ovat monisyisiä ja kietoutuvat pienten tulojen, aikuistumisen alkuvaiheiden ja matalan koulutuksen lisäksi taloushallinnan haasteisiin, kokemattomuuteen talouden hallinnassa ja moniin elämänmuutoksiin. Esimerkiksi parisuhteen päättymisen, työttömäksi jääminen tai vakava sairastuminen löytyvät usein nuoren aikuisen vakavan velkaongelman taustalta. Merkittävä ongelmavel-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

kaantuminen alkaa nuoren täytettyä 18 vuotta, ja velkaongelmia esiintyy etenkin peruskoulun varaan jääneillä nuorilla aikuisilla.

Herääkin kysymys, kuinka nämä korkeintaan peruskoulun varaan jääneet nuoret aikuiset tavoitettaisiin parhaiten ja saataisiin heidän talousosaamisensa taso nostettua. Tärkeää on myös avata nuorten silmät maksujen laiminlyönnin seurauksista, siitä, miten maksuhäiriömerkintä vaikuttaa arkeen konkreettisesti. Haastavasta elämäntilanteesta sekä erilaisista riippuvuuksista, kuten peli-, alkoholi- tai huumeriippuvuuksista, kärsivä ongelmavelkaantunut nuori tarvitsee moniammatillista apua useilla elämän osa-alueilla.

Kaikilla täytyy kuitenkin olla oikeus päästä eroon maksuhäiriömerkinnöistä kohtuullisessa ajassa, sillä maksuhäiriömerkintöjen rangaistusluontoinen säilyttäminen velkansa maksaneilla ihmisillä ei ole millään lailla tarkoituksenmukaista ja se voi johtaa talousvaikeuksien uusiutumiseen ja pahenemiseen. On ihmisen arvon mukaista, että on mahdollisuus uuteen alkuun.

18.56 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on ollut todella tärkeää keskustelua, ja voin yhtyä kaikkiin puheenvuoroihin.

Haluan tosiaan vielä sanoa muutaman sanan tästä periaatteesta, että kun viimekin vaalikaudella reilusti eduskunnan enemmistö tätä asian korjaamista vaati ja jälleen meillä on käsitellyssä nyt lähete keskustelussa yli 100 kansanedustajan allekirjoittama aloite samasta asiasta, niin kyllä täytyy eduskunnassa ja ylipäätään suomalaisessa edustuksellisessa demokratiassa antaa näille aloitteille se arvo, joka niille oikeasti kuuluu.

On hienoa, että esimerkiksi kansalaisaloiteinstituutiosta on tullut toimiva osa suomalaisesta demokratiaa ja kansalaiset voivat omalla aktiivisuudellaan tuoda teemoja keskusteluun ja jopa viedä lakihankkeita eteenpäin tämän edustuksellisen prosessin kautta, mutta kyllä nyt todella eduskunnan täytyy ottaa se rooli, joka sille meidän järjestelmässä kuuluu, ja näiden tänäänkin täällä keskusteltujen lakihankkeiden täytyy ilman muuta mennä eteenpäin. Ei voi olla niin, että eduskunnan enemmistön, joka edustaa kansan enemmistöä — kansan, joka tässä järjestelmässä on isäntänä — tahtoa ei kuulla. Ministerit jo sanan etymologian mukaan ovat niitä palvelijoita, joiden kuuluu kansaa tässä palvella ja löytää ne oikeat muodot viedä nämä eduskunnan enemmistön esiin nostamat asiat eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tämän vielä halusin tästä periaatteesta sanoa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Myllykoski.

18.58 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Jäi edustaja Auttolle sanomatta se, mitä kuulin ministerin sanoneen, kun pääluokkaa käsiteltiin: Tämä positiivinen luottorekisteri viedään tällä hallituskaudella maaliin lakina, mutta nyt on sellainen ongelma, että verottaja on ilmoittanut, että heidän järjestelmänsä eivät kykene siihen, että se tuotaisiin hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti jo tällä vaalikaudella voimaan. Eli ei ole semmoisia resursseja, ei ilmeisesti ole kone siinä kunnossa, että he uskaltaisivat luvata. Mutta ministeri Henriksson sanoi, että laki valmistellaan kuitenkin niin, että se on voimassa tämän vaalikauden aikana. Se oli ministerin ministeriaitiosta esille tuoma asia.

Lopuksi täytyy todeta todellakin se, että kun viime kaudella siinä maksuhäiriömerkintää koskevassa aloitteessa oli 138 allekirjoittajaa ja se vastasi edustuksellisesti yli 400 000 suomalaista, niin jos meillä semmoiset hankkeet, joissa on yli 100 kansanedustajan nimi,

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

eivät etene perusteelliseen käsittelyyn, jonkinnäköinen epäsuhta tässä on. Ihan siis arvostuksen vuoksi, meidän työmme arvostuksen vuoksi ja sen, että me olemme vakavissamme täällä kansalaisilta saaduilla valtakirjoilla tekemässä lakeja ja esittämässä kansalaisten huolta ja haluja muuttaa jotakin lainsäädäntöä, mikä tuntuu kentällä olevan ongelma, edelleen lopuksi sanon sen, mitä sanoin alussakin, että toivotaan, että eduskunnan uudistamistyöryhmä ottaa tämän asian nyt keskeisesti esille, kuinka käsittelemme eduskunnassa kansanedustajien tekemiä lakialoitteita. Oli niissä sitten 30 tai yli 100 nimeä, niin kuitenkin ne pitäisi prosessoida siellä valiokunnassa siten, että jokainen kansanedustaja saa tekemälleen työlle ja ehdotukselle käsittelyn ja se johtaa päätökseen, että pidetään kunnialla sitä, että tällainen on tehty. Ja uskon, että se taso nousee, kun sille tulee arvoisa menettely, ettei tehtailla niitä lakialoitteita ja edustaja saa palautteen, että ”tämä ei tule muuten eteneämään mihinkään”.

Eli kyllä minä uskon, että tulee kynnyksensä siihen, että ei tarvitse koettaa päästä lehteen semmoisella, josta tietää heti, ettei hän saa tähän sataa nimeä mutta kerääpähän nyt jonkun hyvän idean, kun sillä voi sitten tehdä vähän paikallispolitiikkaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Lakialoite laiksi lukiolain 40 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 27/2020 vp Ari Koponen ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan tunnin verran aikaa. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Mennään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Koponen, Ari.

Keskustelu

19.01 **Ari Koponen ps** (esittelypuheenvuoro): Puhemies! Kuluneen syksyn aikana on uutisoitu useista väkivallanteoista kouluissa. Lain nojalla oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, mutta tämä lainkohta ei tällä hetkellä täyty. Vaikka koulukiusaamisesta ja väkivallasta ja siihen puuttumisesta on keskusteltu runsaasti viime vuosina, ongelmaa ei ole saatu poistettua. Kiusaaminen on pienessä trendinomaisessa laskussa, mutta sen sijaan kouluväkivalta on trendinomaisessa nousussa. Kiusaaminen näkyy selkeästi erilaisissa nuorille suunnatuissa kyselyissä vuosittain ja median otsikoissa lähes viikoittain. Kiusatusta ja syrjitystä ei ole pitkä matka syrjäytyneeksi. Koulukiusaamista [Hälinää — Puhemies koputtaa] tai väkivaltaa ei pidä hyväksyä missään muodossa, sillä kiusaamisesta koituu tutkitusti vakavia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, kärsimystä ja yhteiskunnalle merkittäviä kustannuksia.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Palvelujärjestelmän keskeisenä heikkoutena on oppilashuollon merkittävä aliresursointi, joka estää oppilaiden tuen tarpeiden ajantasaisen ja tehokkaan saannin. Vain harva lapsi uskaltaa kertoa kiusaamisesta aikuiselle oma-aloitteisesti, eikä vastuu avun hakemisesta ja saamisesta voi olla lapsella tai nuorella itsellään.

Tutkimukset kertovat huolestuttavia viestejä siitä, etteivät nuoret koe aikuisten puuttuvan riittävästi kiusaamiseen. Esimerkiksi vuonna 15 kouluterveyskyselyyn vastanneista lukiolaisista 85 prosenttia koki, etteivät aikuiset puutu kiusaamiseen — 85 prosenttia. Tämä luku kertoo faktapohjaisesti sen, ettei nykyinen lainsäädäntö ole riittävä vaan se tarvitsee tukevampaa selkänöjää selkeän velvoittavan kirjauksen muodossa. On selvää, ettei henkilökunnalla ole riittävästi mahdollisuuksia toimia oppilaiden parissa ennaltaehkäisevästi ja ajoissa tukien psykososiaalisen tuen tarpeissa, mikäli oppilaita on liikaa verrattuna opettajien ja oppilashuollon määrään. Onneksi opetusministeri Andersson on nyt väläytellyt sitovaa mitoitusta koulukuraattoreiden ja -psykologien määrään. Tähän tarvitaan myös koulutuspaiikkojen lisäämistä. Pelkät lisäresurssit ja määrärahojen kasvattaminen eivät yksin riitä, vaan tulisi myös miettiä esimerkiksi myös opettajien koulutuksen sisältöä sekä oppilashuollon toimintamalleja kouluissa. Ongelmakohtiin pitää pystyä puuttumaan, ja valtion on hyödynnettävä kaikki keinot kansallisen koulukiusaamisen ja väkivallan ratkaisemiseksi.

Lukuisat kansanedustajat eduskunnassa vuosien ajan ovatkin esittäneet omia ehdotuksiaan. Yksikään aloitteista ei ole edennyt edes lainvalmisteluun. Voimmeko siis sanoa tehneemme kaikkemme ongelman ratkaisemiseksi? Toivon, että nyt vihdoinkin käänämme suuntaa ja edistämme tärkeäksi kokemaamme asiaa yhdessä yli puoluerajojen lakimuutoksen voimin. Tämä olisi vahva viesti myös ulospäin siitä, että näin vakavassa asiassa emme mene puoluepolitiikan vaan lapsen ja nuoren etu edellä.

Perusopetuslain 29 §:n 7 momentin mukaan opettajat ja rehtorit ovat ilmoitusvelvollisia tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. On kuitenkin hyvin erikoista, ettei tätä pykälää löydy toisen asteen koulutuksen laeista, vaikka kiusaaminen on vähintään yhtä vakava uhka myös lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppilailla.

Nyt hallituksen jatkaessa oppivelvollisuutta kattamaan toisen asteen koulutuksen olisi myös ensisijaisen tärkeää, että kiusaamistapauksiin puuttumisen käytäntöjä yhdenvertaistetaan perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen välillä. Tämä toisi myös tasa-arvoa eri koulutusasteiden välille.

Jokaiseen yksittäiseen kiusaamis- ja väkivaltatilanteeseen puuttuminen on ehdottoman tärkeää. Tässä lakialoitteessa, jonka on allekirjoittanut yli 100 kansanedustajaa kaikista eri eduskuntaryhmistä, olisi yksi palanen ison ongelman ratkaisuun.

19.05 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Niin kutsuttu koulukiusaaminen on todellisuudessa monitasoista väkivaltaa. Loukkaavat sanat, ulos sulkeminen ja uhkaava käytös voivat särkeä yksilön mielen. Väkivaltainen käytös ja pahoinpitely taas vaarantavat lapsen, nuoren ja aikuisen fyysisen terveyden, mutta väkivaltatapaukset jättävät myös hyvin usein syvän jäljen ihmisen henkiseen terveyteen. Kiusaaminen onkin hyvin pitkälti yksilöllinen kriisi, joka voi muodostua traumaattiseksi kokemukseksi ja vaikuttaa pitkälle aikuisikään asti.

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Koulut ja oppilaitokset ovat paikkoja, joissa nuoret ihmiset viettävät ison osan elämästään — itsetunnon muotoutumisen ja kasvun vaiheen. Koulujen on näin ollen oltava turvallisia ympäristöjä, joissa lasten ja nuorten on mahdollista oppia uusia taitoja rauhassa ilman häirintää ja kiusaamista.

Valitettavasti ajankohtaiset uutiset uusista koulukiusaamis- ja väkivaltatapauksista ovat surullinen esimerkki siitä, että töitä ilmiön kitkemiseksi vielä riittää. Lainsäädännön tasolla korjattavaa on paljon. Muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön viime kaudella toimineen työryhmän ”Kiusaamisen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella” -loppuraportissa on esitetty lukuisia korjaustoimenpiteitä lainsäädäntöön, mutta niistä moniakaan ei ole vielä pantu toimeen.

Yksi keskeinen ongelma on, että toisen asteen koulutuksessa nykyinen lainsäädäntö ei tarjoa riittäviä välineitä kiusaamisen tunnistamiseen, siihen puuttumiseen ja sen ennaltaehkäisyyn. Opetushenkilökunnan velvoittavuus jatkotoimiin kiusaamistapausten tullessa tietoon olisi tärkeää sisällyttää perusopetuslain mukaisesti myös lukiolakiin sekä lakiin ammatillisesta koulutuksesta. Toisen asteen henkilökunnan, opettajien tai rehtorin tulisi ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta ja väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Toisen asteen oppilaitosten osalta lainsäädäntöä tulisi lisäksi muuttaa niin, että oppilaitosten henkilökunnalla olisi työkaluja puuttua häirintään ja kiusaamiseen tehokkaammin. Kiusaamis- ja väkivaltatilanteet vaativat usein nopeaa reagointia ja toimia, jotta oppilaiden turvallisuus voidaan taata hyvin. Rehtoreilla ei ole nykyisellään riittäviä keinoja puuttua koulussa sattuviin kiusaamis- ja väkivaltatapauksiin esimerkiksi epäämällä opetus väkivaltaa tehneeltä oppilaalta seuraavan päivän ajaksi. Väkivaltatilanteen jälkeen olisi kuitenkin olennaista, että tilanne saataisiin koulussa mahdollisimman nopeasti rauhoitettua siten, että oppilaat, myös väkivallan uhri, kokisivat turvalliseksi palata kouluun. Väkivaltaa tehneellä oppilaalla pitäisi olla velvollisuus osallistua oppilashuollon järjestämiin tukitoimiin, esimerkiksi selvittää tapahtunutta koulupsykologin tai -kuraattorin kanssa. Ongelmana on lisäksi, että oppilaan huoltajilla ei ole velvollisuutta hakea väkivaltaa tai häiriötä aiheuttanutta oppilasta pois koulusta kesken päivän.

Kenenkään pitkäaikainen poistaminen koulusta ei ole tilannetta pysyvästi ratkova malli. Parempi ratkaisu olisi riittävä sairaalakoulupaikkojen määrä, riittävät resurssit tukitoimiin, pienet oppilasryhmät ja näiden myötä koulun aikuisten riittävä aika ratkoa tilanteita ajoissa ja perinpohjaisesti. Tämä tarve koskee kaikkia koulutusasteita.

Kansallisen arviointikeskuksen Karvin häirintää, kiusaamista ja väkivaltaa koskevassa arvioinnissa kävi ilmi, että joka kolmannelta peruskoululta ja lukiolta puuttui toimintamalli kiusaamistilanteisiin puuttumiseen ja noin puolelta puuttuivat kohdennetut toimenpiteet väkivaltatilanteisiin. Kolmannes ei myöskään ollut ohjeistanut lainkaan oppilaan tuesta, kiusaamisen loppumisen seurannasta eikä yhteistyöstä viranomaisten kanssa. Noin viidenes peruskouluista ja lukioista oli jättänyt ohjeistamatta jopa yhteistyöstä huoltajien kanssa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan oppilaitoksella pitää olla suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, mutta velvoitetta toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista lukuvuosittain ei ole annettu. Tällaista selkeämpää ohjeistusta selvästi tarvittaisiin, ja myös tätä lakia, ja odotankin tämän käsittelyä ja paljon myös opetusministerin pyöreän pöydän työltä.

19.11 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Viime kuukausina olemme lukee-
neet toistuvasti surullisia uutisia koulukiusaamiseen liittyen, ja siitä syystä tämä vakava
aihe on noussut keskusteluun myös täällä useamman kerran. Surullisista uutisista huoli-
matta meidän täytyy keskittyä siihen, mitä me voimme asian hyväksi tehdä — ja nimen-
omaan tehdä eikä vain keskustella. Viime aikojen uutiset ovat mielestäni todiste sen puo-
lesta, ettei asian eteen ole todellakaan tehty tarpeeksi, ja tuskin kukaan on sitä mieltä, et-
temmekö voisi tehdä enemmän.

Lainsäädännössämme on oppilaille turvattu oikeus turvalliseen oppimisympäristöön,
mutta laissa ei kuitenkaan ole määritelty sitä, kuka puuttuu kiusaamiseen, miten ja missä
ajassa. Mielestäni tavoitteena meillä tulisi olla yhtenäiset toimintamallit koulukiusaamis-
tapauksissa, jotta lapset ja nuoret olisivat yhdenvertaisessa asemassa koko maassa ja eri
koulutusasteilla. Olen myös kannattanut Suomeen harkittavaksi Ruotsin tapaan viran-
omaista, jonka tehtävänä on valvoa, että kiusaamistapauksissa asia selvitetään viipymättä
ja toimitaan kiusaamisen lopettamiseksi.

Tämä lakialoite on myös hyvä esimerkki konkreettisesta parannuksesta, jonka myötä ti-
lanne olisi jälleen askelen verran parempi. En itsekään keksi mitään selitystä, miksi opet-
tajilla ja rehtoreilla ei pitäisi olla toisella asteella vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta kiusaa-
mistapauksissa kuin mikä peruskoulun puolella on. Kuvitelkaa, että itse joutuisitte kuunte-
lemaan päivittäistä haukkumista, kokemaan ulkopuolelle jättämistä tai jopa väkivaltaa. Ei
kiusaaminen rajoitu vain peruskouluun, eikä toisella asteellakaan kenenkään tulisi joutua
tällaista tilannetta sietämään ja kestäämään. Siitä syystä tämä lakialoite on tärkeä, ja onkin
hienoa, kuinka laajaa kannatusta tämä on saanut yli puoluerajojen.

Arvoisa puhemies! Koulukiusaaminen ja siihen puuttuminen on äärimmäisen haasta-
vaa, eikä siihen mitään helppoja yksittäisiä ratkaisuja löydy. Muutoinhan asia olisi hoidet-
tu jo aikoja sitten. Pelkällä lainsäädännölläkään asiaa ei ratkaista, mutta meidän on täällä
lainsäätäjinä pidettävä huolta, ettei ainakaan riittämätön lainsäädäntö ole syy siihen, ettei
kiusaamiseen puututa riittävällä tavalla. — Kiitos.

19.13 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Koposen tekemä lakialoite on
todella tärkeä ja myös ajankohtainen. Kiusaaminen ei lopu perusasteelle. Se jatkuu useasti
toiselle asteelle, myös työelämään — koko elämän voidaan jotain henkilöä kiusata. Se on
todella harmi. Siinä voi käytännössä mennä monen ihmisen elämä hukkaan, kun elämänilo
menee siitä, että kokee olevansa koko ajan kiusattu, ja kiusaajat pääsevät useasti kuin koira
veräjältä. Ammatillinen koulutus on todella tärkeää, ja jos toisella asteellakin, ammatti-
koulussakin, kokee sitä kiusaamista ja jättää sen takia sen tekemättä, niin se voi olla, että ei
ikinä mene enää töihin sen jälkeen.

Kiusaajat eivät välttämättä aina tajua, että he kiusaavat. He voivat kaveripiirissä tehdä
toisillensa samanlaisia jekkuja ja muksia, kiusata, haukkua ja ivata ja kokevat sen pilailuna
keskenään, mutta kun sitä tehdään ihan ventovieraalle, niin se kiusan kohde voi kokeakin
sen ihan eri tavalla, ja nämä eivät välttämättä tajua. Toisenkin asteen oppilaat ovat sen ver-
ran nuoria, että eivät he tajua sitä, mitkä voivat olla sen vaikutukset tulevaisuudessa sille
kiusatuille. Siksi toisen asteen opettajia ja rehtoreita pitäisi hyvin kouluttaa, niin että se ote-
taan jo ennakoivasti, puututaan näihin kiusaamistapauksiin ja tehdään se ilmoitus sitten
sinne kotiin. Mutta siinäkin on se, että monessa perheessä sitten ne huoltajatkaan eivät ole
kiinnostuneita siitä, mitä se oma lapsi siellä tekee, mikä on harmillista. He vain toteavat,

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

että se on hänen omaa toimintaansa ja hän kantaa itse siitä vastuunsa, ja ne vanhemmat eivät ota siitä mitään vastuuta.

19.15 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Perusopetuksessa opettajat ja rehtorit ovat ilmoitusvelvollisia tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta. Asiasta on ilmoitettava tekoon syyllistyneiden oppilaiden ja teon kohteina olleiden oppilaiden huoltajille. Tätä velvoitetta ei kuitenkaan ole kirjattu lakiin toisen asteen koulutuksen osalta. Nyt käsittelyssä oleva lakialoite korjaisi tämän puutteen.

Koulukiusaamisesta on puhuttu paljon, ja siihen on suhtauduttava vakavasti. Kun lapsi vetää koulukaveriaan tukasta tai yläkoululainen moijauttaa välitunnilla turpaan, puhutaan ”koulukiusaamisesta”. Saman termin alle mahtuu tuhti nippu muitakin pienten ihmisten tekoja. ”Koulukiusaaminen” on ongelmallinen sateenvarjotermi. Sen alle mahtuvat kielen näyttäminen ja vakavat väkivallanteot. Voiko kiusaaminen olla rikos? Voi, ja valitettavan usein niin on. Kouluissa lainvastaisia tekoja käsitellään liian usein kiusaamisena, kun kyseessä on väkivallanteko. Se ei ole opettajien vika. Se on yhteiskuntaan pesiytyneen hysyttelyn syy, ja asian ratkominen on annettu opettajien tehtäväksi — ”hoitakaa te” ja ”miksi te ette hoida?”

Kiusaamista vastaan käydään rintamasotaa monissa kunnissa. Seinäjoen kaupungin Yhdessä yhteistyöllä -toimintamalli sisältyy koulujen suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Malli on hyvä. Sitä kehittelemässä ovat olleet ruohonjuuritason ammattilaiset.

Etelä-Karjalassa koulujen, poliisin, sosiaalipalveluiden ja kuntien edustajista koostuva ryhmä päätti noin vuosi sitten puuttua kouluväkivaltaan moukarin otteella. Kouluissa tapahtuneet selvästi lainvastaiset teot siirrettiin suoraan esimerkiksi poliisin tai sosiaaliviranomaisten käsiteltäviksi. Lainvastaisia tekoja olivat esimerkiksi pahoinpitely, laiton uhkaus, varkaus tai viestintäsalaisuuden loukkaus. Teoista ei käytetä nimeä ”rikos”, koska alle 15-vuotiaalla lapsella ei ole teoistaan rikosoikeudellista vastuuta.

Etelä-Karjalan malli siis toimii näin: Jos alle 15-vuotias lapsi tekee koulussa lainvastaisen teon, asiasta tehdään rikosilmoitus. Tekijä ohjataan ryhmään, jossa ovat tekijän ja uhrin lisäksi keskustelemassa molempien huoltajat, poliisi sekä nuorten oikeusedustaja. Etelä-Karjalasta kuuluu, että pääsääntöisesti ystävällismielinen järkipuhe on tehonnut eikä saman henkilön ole tarvinnut tulla uudelleen istuntoon. Lapselle ja nuorelle on siis osoitettu kaapin paikka. Toimintamallin ydin on siis erottaa toisistaan kiusaaminen ja lainvastaiset teot. Rikoksen tunnusmerkit täyttävät tapaukset käsitellään liian usein kiusaamisena, vähän pojat ovat poikia -tyyliin. Yläkoululaista, joka on uittanut kaverinsa päätä vessanpönttöön, ei tarvitse muistuttaa Kiva Koulu -periaatteista vaan hänet tulee saattaa vastuuseen teoistaan.

Puhemies! Liian usein opettajat koettavat ratkoa raskaan sarjan väkivaltatekoja, joita yhteiskunta heille ratkaistavaksi tuputtaa. On lähdetty liikaa ymmärtämään, kun olisi pitänyt konahtaa. Ihmisen kasvu ei ole aina silittelyä vaan välillä myös aikuisen arvovaltaa.

Puhemies! Kiitän tästä lakialoitteesta. Sen tuoma huomio on hyvin arvokas.

19.20 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aluksi minä kiitän myös edustaja Kivisaarta. Rehtorina kun olette ollut, niin varmaan on pitkä kokemus myös kiusaamistilanteista. Olen

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

hyvin pitkälti samalla kannalla, mitä edustaja Kivisaarikin tuossa esitti siitä, mitä kiusaamistapauksissa voitaisiin käyttää työkaluina.

Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävänä olevassa lakialoitteessa koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa kiusaamisesta, väkivallasta, häirinnästä koulussa tai koulumatkalla. Ilmoitus tulee tehdä kiusaamiseen syyllistyneen sekä kiusaamisen kohteeksi joutuneen oppilaan huoltajalle tai lailliselle edustajalle. Tämän käytännön pitää toimia niin perusopetuksessa kuin toisen asteen koulutuksessakin. Kannatan siis edustaja Koposen tekemää hyvää lakialoitetta.

Koulukiusaamista on esiintynyt aina, valitettavasti. Joidenkin tutkimusten mukaan se on jonkin verran vähentynyt mutta samalla siirtynyt osittain toiselle areenalle, myös someen. Samalla on tapahtunut kiusaamisen kehitystä myös raaempaan suuntaan. Koulukiusaaminen on todella vakava asia, ja niitä keinoja, kuinka siihen pystyttäisiin puuttumaan, ei vielä ole oikein hyviä keksitty.

Viime kaudella tein lakialoitteen koulurauha-asiamiehen perustamisesta. Sain tämän ajatuksen siitä, kun edustaja Toimi Kankaanniemi sanoi, että hän oli kanssa ehdottanut tätä Jyväskylässä. Pari vuotta sitten laitoin Facebookiin sellaisen pyynnön, kun olin sivistysvaliokunnassakin siihen aikaan, että jos jollain olisi halua, niin voisi ottaa yhteyttä ja jutella kanssani, jos on joutunut itse koulukiusatuksi tai jos on koulukiusatun vanhempi. No, tämähän aiheutti sen, kun laitoin puhelinnumeroni, että oma Facebook-sivuni melkein räjähti. Tuli nimittäin valtavasti yhteydenottoja, sekä sähköpostia että puhelinsoittoja, ja kävin sitten muutamassa tapauksessa siellä kotonakin juttelemassa vanhempien kanssa ja myös sitten tällaisen opiskelijan tai nuoren koululaisen. Nämä olivat tapauksia, joissa koulu ei kuitenkaan ollut sitten ottanut suurempaa kantaa tähän, ja tämä tilanne oli jatkunut jo enemmän kuin vuoden, parikin vuotta. Ja tämä on se ongelma, että joka koulussa ei heti tartuta täysillä tähän tilanteeseen ja vaikka tartuttaisiin, niin opettajankin ja rehtorin mahdollisuudet puuttua asiaan ovat riittämättömät.

Kiusaaminen alkaa usein jo jopa päiväkodissa, ja jos ei siihen puutu, se voi jatkua ihan tuonne yläasteelle asti, ja silloin se tilanne on aina hankalampi, puhumattakaan sitten sen ihmisen kohtalosta, joka joutuu kiusatuksi. Kun aikuisiässä pitäisi jatkaa elämää, niin se voi olla, että ne haavat ovat todella syvät. Sovittelu olisi kaikkein paras ratkaisu, elikkä kun koulukiusaamista tapahtuu, niin molemmat osapuolet neuvottelupöytään ja heti, kun se kiusaaminen on alkanut. Siihen pitäisi puuttua heti, välittömästi.

Kodin ja koulun yhteys on tärkeää. Viime aikoina on myös näitä raakoja koulukiusaamisia ollut, eli käydään fyysisesti sitten jo kimppuun, ja kyllä se poliisin paikalle pyytäminen rauhoittaisi, jos se vain olisi mahdollista. Resurssien pitäisi olla niin suuret, että poliisi pääsisi paikalle.

Eli näihin kiusaamistapauksiin on mahdollista puuttua, mutta sen täytyy tapahtua heti, ja tietysti ne juurisyyt ovat ne kaikkein tärkeimmät. Kiusaaja kiusaa jonkun asian takia, ja jos hänet siirretään toiseen kouluun, niin se ei välttämättä asiaa ratkaise. Kiusaajalla voi olla siellä kotona esimerkiksi valtavat probleemat, niin että täytyy myös sen kiusaajan kotioloihin ja tilanteeseen perehtyä ja puuttua, ja tietysti kiusattavan.

Toivottavasti tässä päästään eteenpäin, koska tällainen työryhmä teki ison raportin jo viime kaudella, ja niitä mahdollisuuksia tarttua kiusaamiseen täytyy nyt intensiivisesti hakea. Niin kuin edustaja Kivisaari tässä sanoi, niissä räikeimmissä tapauksissa täytyy ottaa vähän kovempi menettely käsiteltäväksi. Otetaan tästä nyt koppia ja yritetään tällä eduskuntakaudella viedä tämä asia parempaan maaliin. — Kiitos.

19.27 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Kiusaaminen ja kaikenlainen väkivallan käyttö kouluissa on hirvittävän yleistä ja tietenkin tuomittavaa. Tänä päivänä onneksi aika harvoin enää kuule suoranaista ongelmien vähättelyä ”pojat on poikia, tytöt on tyttöjä, ja ainahan nuoret ovat koulussa tapelleet”, mutta kyllä tähänkin edelleen joskus törmää. Tällaisen retoriikan ei pitäisi oikeastaan kuulua kenenkään sanavarastoon, kun puhutaan kiusaamisesta tai väkivallasta.

Kyseessä on erittäin tärkeä lakialoite. Kiitos perussuomalaisten kansanedustaja Ari Koposelle. Opettajien ja rehtoreiden tulisi myös toisen asteen oppilaitoksissa siis olla ilmoitusvelvollisia tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneista häirintätilanteista, kiusaamisesta ja väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Koulukiusaamisen lisäksi kouluissa siis tapahtuu väkivaltaa. Edustaja Kivisaari käytti tästä hyvän puheenvuoron, ja ajattelin tähän samaan asiaan itsekkin keskittyä. Väkivalta on tietenkin rikos, ja sitä tulee käsitellä sellaisena. Se on rikos, vaikka tekijä olisi nuori ja teko paikka olisi koulun piha tai koulumatka. Väkivallasta tulee aina tietenkin ilmoittaa huoltajille mutta myös tehdä rikosilmoitus ja lastensuojeluilmoitus. Aikuinen koulussa ei minäkäänlaista kiusaamista ja väkivaltatilanteita saa sensitiivisyyssyistä tai esimerkiksi rasistileiman pelossa olla kohtaamatta tai väistellä näitä vakavia ongelmia. Kouluissa väkivaltaa ja muita lainvastaisia tekoja kuitenkin edelleen käsitellään liian usein kiusaamisena. Se on ylipäättänsä hyvin epämääräinen ja aliarvioiva ilmaisu, josta erityisesti nyt tänä syksynä on paljon puhuttu myös tässä salissa. Sehän ei kerro tämän yksittäisen teon vakavuudesta tai vastenmielisyydestä yhtään mitään, mutta toisaalta laissa kiusaamista ei ole myöskään määritelty.

Hallintovaliokunta ja sivistysvaliokunta järjestivät muutama viikko sitten yhteisen julkisen kuulemisen koulukiusaamiseen ja kouluväkivaltaan liittyen, ja siellä esitettiin oikein hyviä asiantuntijoiden näkemyksiä. Erityisesti mieleeni jäi juuri Etelä-Karjalan kouluissa tehtävä kiusaamisen ja väkivallan vastainen työ, samoin kuulemisessa kuullun poliisin näkemykset näistä asioista.

Me tiedämme, että monesti nämä teot täyttävät rikoksen tunnusmerkistön, ja vaikka alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, niin hän on kuitenkin esimerkiksi korvausvastuullinen. Ensisijaista on se, että näitä tekoja kuvataan niiden oikeilla nimillä. Minulla on tässä edessäni tällainen luettelo sellaisista edelleen usein kiusaamiseksi laskettavista teosta, jotka kuitenkin ovat lainvastaisia. Edustaja Kivisaarikin näistä muutaman mainitsi. Nämä ovat aika paljonpuhuvia. Täällä on tietysti pahoinpitelyä ja laitonta uhkausta ja tällaista, mutta täällä on myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen, teko, joka täyttää viestintäsalaisuuden loukkauksen tunnusmerkistön. Eli näemme helposti, että nämä liittyvät aika paljon sosiaaliseen mediaan. Vastaavasti teko, joka täyttää salakatselun tunnusmerkistön: eli tässä on kysymys esimerkiksi videoinnista, joka tehdään uhrista ilman tämän lupaa ja jolla on siis tarkoitus loukata tämän kuvattavan yksityisyyttä.

Kuten edustaja Elomaa edellä sanoi, meidän on vaikea uskoa niihin tilastoihin, joilla näitä asioita pyritään määrittelemään sikäli, että vaikka voidaan sanoa, että jonkinlainen koulukiusaaminen on ehkä vähentynyt, niin sitten meillä on toisaalta näitä paljon julmempiakin tekoja, joista saamme lehdistä lukea, ja sitten kolmanneksi on tämä sosiaalinen media, jonka puitteissa tapahtuvaan kiusaamiseen todella monet lapset ja nuoret jatkuvasti törmäävät. Joka tapauksessa kyseessä ovat lainvastaiset teot, ja sitten ne pienimuotoisem-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

mat, joita ei voida laskea tähän kategoriaan, ovat tietysti yhtä tuomittavia, eikä niitä saa väheksyä, niihin tulee reagoida heti ja tehdä tarvittava ilmoitus. — Kiitoksia.

19.32 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Koposen ja yli sadan muun kansanedustajan allekirjoittaman aloitteen tarkoituksena on säätää opettajalle tai rehtorille velvoite puuttua tiedossa olevaan lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa esiintyvään kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään koulutuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti. Tavoitteena on siis varmistaa paras mahdollinen toteutuminen lukiolain 40 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:ssä tarkoitetulle oikeudelle turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Olen itsekkin tämän aloitteen allekirjoittanut ja kiitän tästä edustaja Koposta, joka on ansiokkaasti täällä ollut koulukiusaamista ja kouluväkivaltaa vastaan ja ollut aloitteellinen.

Oikeus elää omaa arkea ilman pelkoa väkivallasta, kiusatuksi tai syrjityksi joutumisesta koskee yhtäläisesti niin yhteiskuntamme kaikista nuorimpia jäseniä kuin meitä aikuisiakin. Kouluväkivalta ja kiusaaminen on todella monitahoinen ilmiö, kuten tiedämme, jonka taustalla on paljon erilaisia syitä, ja siihen puuttumiseksi tarvitaan myös monenlaisia keinoja.

Opetuksen järjestäjillä ja aikuisilla on lakisääteinen velvollisuus varmistaa turvallinen opiskelu-ympäristö kaikille sekä puuttua kiusaamiseen. Vaikka kiusaaminen on Suomessa viimeisten vuosien aikana vähentynyt, tarkoittaa jokainen yksittäinen väkivallanteko tai kiusaamistapaus, että me olemme epäonnistuneet näiden lasten kannalta keskeisten velvoitteiden täyttämisessä.

Kiusaamisen estämisen ja ehkäisemisen täytyy olla koko yhteiskunnan vastuulla. Vanhempien ja kotikasvatuksen lisäksi on jokaisen meistä syytä pitää silmät auki ja puuttua, mikäli näkee epäasiallista kohtelua. Tämä on tärkeää myös sen vuoksi, että kiusaaminen ei rajoitu vain koulu-ympäristöön, vaan sitä tapahtuu paljon esimerkiksi sosiaalisessa mediasa, kuten täällä on puheenvuoroissa tuotu esille.

Vasemmistoliitto haluaa riittävästi psykologeja, terveydenhoitajia ja kuraattoreita päiväkoteihin, peruskouluun ja myös toiselle asteelle.

Koulukiusaamisen vastaisessa työssä tarvitaan ennen kaikkea kahta asiaa: toimivia käytäntöjä ja resursseja. Hyvää yhteistyötä on monin puolin Suomea tehty muun muassa eri viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kun toimivia tapoja puuttua kiusaamiseen löydetään, pitää tieto niistä tietenkin myös levittää. Toiseksi pitää ymmärtää, että kouluissa ja oppilaitoksissa tarvitaan riittävästi aikuisia, joilla on riittävästi aikaa kiusaamisen selvittämiseen, ennaltaehkäisyyn ja koulun toimintakulttuurin kehittämiseen. Opetus- ja sivistystoimeen kohdistuvat säästöt kohdistuvat aina myös kiusaamisen ehkäisyyn tarkoitettuun työhön — valitettavasti.

Viime vaalikaudella opetus- ja kulttuuriministeriössä [Puhemies koputtaa] tehtiin laaja asiantuntijaselvitys kiusaamisen ehkäisystä. Tällä vaalikaudella ryhmän ehdottamia toimenpiteitä toimeenpannaan ja viedään eteenpäin. Oppilas- ja opiskelijahuoltoon on tulossa sitovat mitoitukset ja lisää resursseja niin perusopetukseen kuin toiselle asteelle, ja varhaiskasvatukseen on tekeillä [Puhemies koputtaa] oma oppimisen tuen malli. Tämän lisäksi tehdään hallitusohjelman mukaisesti toimenpideohjelma kiusaamista ja yksinäisyyttä vastaan. Siinä työssä tullaan osallistamaan kaikkia eduskuntapuolueita [Puhemies koputtaa] ja sen työn yhteydessä tarkastellaan myös asiantuntijaselvityksen ehdotuksia lainsäädäntömuutoksista muun muassa rehtoreiden toimivaltaan liittyen.

Kiitos edustaja Koposelle ja muille allekirjoittajille.

19.36 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänä iltana olemme saaneet iloksemme havaita, että eduskunnassa on erinomaisesti valvutuneita ja viisaita edustajia. Saimme aloittaa edustaja Myllykosken ilotulituksella, ja edustaja Koponen jatkaa näköjään samalla linjalla. Kiitoksia teille molemmille vielä kerran, ihailtavaa työtä.

Koposen ja häntä tukeneiden allekirjoittama lakialoite on hyvä, ja tämä ilmoittamisvelvollisuuden saaminen näin kattavaksi on erittäin tervetullut. Olen ollut huolissani tästä lasten koulukiusaamisesta. Kohdalleni henkilökohtaisesti ei ole moista sattunut, mutta tiedän tapauksia ihan omassa kotikunnassani paljonkin. Kun kuuntelin tänä päivänä tuota kyselytunnilla ollutta keskustelua täällä Helsingissä riehuvasta nuorisoporukasta, jossa varmaan osa on ihan lapsiakin vielä, niin ei siitä voi tulla muuta kuin surulliseksi.

On aivan selvää, että rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana, sitä nuorempana tehty rikoshan on syyntakeettoman henkilön tekemäksi katsottu rikos, joka ei johda rikosoikeudelliseen vastuuseen, toki johtaa lastensuojeluilmoitukseen. Ja kannattaa muistaa kaikkien se, että vaikka rikosoikeudellista vastuuta alle 15-vuotiaan teosta ei ole olemassa voimassa olevan lainsäädännön mukaan, vahingonkorvausvastuu on. Jos nuori rikkoo jonkun kalliin, riehueessaan vaikka tekee ison aineellisen vahingon, niin sen kyllä sitten perhe joutuu maksamaan, ja se ei välttämättä aina halpa lasku ole. Elikkä tässä olemme sen totuuden edessä, että tämä maailma on mennyt sellaiseksi, että lapset tekevät tällaisia tekoja.

Edustaja Kivisaari omassa puheenvuorossaan hyvin tämän koulumaailman kokeneena ammattilaisena selvitti, miten se menee, ja niinhän sen pitää mennäkin, siellä pitää puuttua tilanteisiin. Mutta se, mikä tässä on äärimmäisen huolestuttavaa, mikä äsken mainitsemalani kyselytunnilla kävi ilmi, on, että kun — vaikka hallituspuolueen edustaja olenkin, niin rohkenen sanoa — hyvin moni ministeri perusteli, että viranomaisen pitää toimia, niin kyllä minun mielestäni tässä asiassa pitää toimia vanhempien. On hirvittävä tilanne, jos lapsen lähin omainen on viranomainen. Sen pitää olla isä tai äiti tai mielellään molemmat, tai ainakin jompikumpi heistä.

Jos sen käytöksen malli haetaan tuolta kadulta, taikka nykyisin meillä ihannoidaan peliteollisuutta, tuntuu, että se on autuaaksi tekevä... Erehdyin kerran näkemään yhden nuorisoporukan pelaavan tällaista peliä, menin katsomaan, että mimmoinen peli, ajattelin, että se on jotain Tetristä tai vastaavaa. Eipä ollut, siinä oli menossa erään venäläisvalmisteisen neuvontavälineen käyttö sotapelissä, jossa ammuttiin käytävällä vastaan tulevia ihmisiä nurin. Se, joka pääsi elävänä perille, oli voittaja. Kun pienestä lapsesta asti tällaisia pelejä pelataan, niin ei psyyke voi terve olla missään tapauksessa. Pienen lapsen ja nuoren paikka on kotona isän ja äidin luona, ja totta kai pitää kaverien luona käydä, se on itsestäänselvää, mutta säännöthän pitää olla, ja pitää opettaa pienestä asti lapselle se, että ihmistä ei lyödä eikä sitä kohdella kaltoin muutenkaan, ei sanallisesti eikä voimaa käyttäen.

Meillä on sellainen malli tässä maassa nyt, että jos jotain tapahtuu, niin heti pitää olla kymmenen viranomaista, 40 uutta virkaa perustaa. Ei, meidän pitää tukea sitä, että perheillä on se hyvinvointi ja perheet hoitavat lapsensa itse. Ei yhteiskunta vastaa — yhteiskunnalla on vain hyvin kapea vastuu, mutta jos se tulee voimaan lakien kautta, se on ankara vastuu, ja siinä voi moni ihmiselämä mennä piloille sen jälkeen, kun istuu tuolla rangais-
tusta kärsimässä, kun 15 vuotta on täynnä ja rikosoikeudellinen vastuu tulee voimaan. Pienen lapsen paikka on kotona eikä tuolla hortoilemassa kaupunkien tai kuntien, kuntakeskusten kaduilla yöllä, myöhään yöllä, 10-vuotiaan lapsen esimerkiksi. Sen lapsen paikka

on kotona. Kyllä tässä maassa ollaan menty aika pitkälti väärille jäljille, kun tuntuu, että yhteiskunta on kaikesta vastuussa. Lapsen hoidosta vastaavat isä ja äiti, ja toivon mukaan edes jompikumpi on olemassa.

Olen hyvin murheellinen tästä, mihin tämä Suomi on viime aikoina ollut menossa. Tuntuu, että inhimillisyydellä ei ole enää mitään väliä, lähimmäisen rakastaminen ja lähimmäisen huomioiminen ovat jääneet täysin sivuseikaksi. Kun olin pieni poika, niin meille opetettiin, että naapuria tervehdittiin aina, oltiin kohteliaita, pojat totta kai joskus silloin tällöin tappelivat, se on selvä asia, mutta sitten pyydettiin kaverilta anteeksi ja oltiin taas huomenna kavereita. Pelattiin jääkiekkoa, hiihdettiin ja laskettiin mäkeä, tehtiin hyppyrimäkiä, niinhän se meni se elämä silloin, mutta nyt on sellaista menoa, että tuntuu, että poliisikaan ei uskalla enää näihin puuttua.

Tässä Suomessa on jotakin todella pahasti vialla. Tähän pitää meidän puuttua, ja omalla esimerkillämme teemme paljon. Ja ne perheet, jotka lapsia kasvattavat — toivon, että heillä on voimaa, ja yhteiskunnan pitää toimia niin, että lapsiperheillä menee tässä maassa paremmin kuin tällä hetkellä menee. Tilanne, missä nyt elämme, tekee minut hyvin murheelliseksi. Lapsen lähin omainen on isä ja äiti, ei viranomainen koskaan.

19.41 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Se on aivan järkyttävä häpeä, että Suomessa on edelleen koulukiusaamista ja kouluväkivaltaa. Se on häpeä, että toinen ihminen haluaa satuttaa toista tietäen, että siitä jää jälki. Se on häpeä, ettemme edelleenkään osaa aina puuttua niihin tilanteisiin, kun kouluväkivaltaa tai koulukiusaamista tapahtuu.

Kiitän edustaja Koposta lämpimästi tästä lakialoitteesta ja sen jättämisestä eduskuntaan. Olen itsekkin sen allekirjoittanut. Lakialoitteen ajatus on varmasti lähtenyt sivistysvaliokunnan lausunnoista, joissa tätä peräänkuulutettiin kovasti. Itsekin olin silloin jo kirjoittamassa luonnosta lakialoitteeksi, ja sen takia ilolla lähdin allekirjoittamaan tätä edustaja Koposen nopeasti koottua aloitetta, joka on sisällöltään erinomainen.

Tutkimusten mukaan kiusaaminen on vähentynyt, mutta kuten viime aikojen uutisoinnista olemme havainneet, sen muodot ovat raastuneet. Puhutaan kouluväkivallasta. Työtä koulukiusaamisen ehkäisemiseksi on tehty paljon vuosien varrella eri kouluissa, mutta käytännöt ovat edelleen kovin paikallisia. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti viime vuoden lopulla työryhmän pohtimaan kiusaamisen ehkäisyä ja koulurauhaa. Sen loppuraportti sisälsi muun muassa johtamiseen ja aiheeseen puuttumiseen liittyen monia hyviä toimenpiteitä, joita viedään toki eteenpäin.

Muutaman viikon päästä käsittelemme aihetta ministeri Anderssonin kanssa pyöreän pöydän keskusteluissa, ja kuluneina viikkoina myös Opetushallitukselta on tullut uusi opas kiusaamisen ehkäisyyn ja kiusaamistilanteiden käsittelyyn kouluissa ja oppilaitoksissa. Samalla Opetushallitus julkaisi myös Empatiapakkauksen, josta olen henkilökohtaisesti ollut kovin innoissani, koulujen tueksi. Tässä oppaassa selvennetään eri ammattilaisten rooleja ja velvollisuuksia sekä annetaan kouluille ohjeet siitä, miten kiusaamistilanteissa toimitaan. Ohjeiden ja keskusteluiden sijaan kuitenkin olen malttamaton pääsemään siihen tilanteeseen, että me todella alamme toimia ja jalkauttaa niitä hyviä käytäntöjä.

Joka ikisellä ammattilaisella on velvollisuus, virkavelvollisuus, puuttua kiusaamistilanteisiin. Oppilaitosten tulee olla kiusaamisen, syrjinnän ja rasismien vastaisia paikkoja, joissa on avoin, turvallinen ja välittävä ilmapiiri. On hyvin erikoista, ettei kiusaamisen vastaisista pykälästä löydy toisen asteen koulutuksen laista, sillä kiusaaminen on vähintään yhtä va-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

kava uhka myös lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppilaille kuin se on peruskoulun puolella. Juuri tähän tämä lakialoite tarttuu.

Lukiolaisista 85 prosenttia — korostan: 85 prosenttia — koki vuoden 2015 kouluterveyskyselyssä, etteivät koulun aikuiset puutu kiusaamiseen heidän toivomallaan tavalla tai riittävän nopeasti. Jos kaikille ei pystytä takaamaan turvallista oppimisympäristöä, seuraukset ovat nuoren kohdalla vakavat ja saattavat aiheuttaa jatko-opiskelupaikkojen ja työelämän ulkopuolelle jäämistä. Tämä jättää helposti myös jäljen mieleen. En malta olla pohjimatta sitä, kuinka monessa täysistunnon keskustelussa olemme kuluneiden kuukausien aikana puhuneet työllisyydestä, puhuneet nuorten kouluttautumisesta, koulupudokkuudesta, ja yksi taustalla oleva iso ilmiö on varmasti kiusaaminen, myös tutkimusten mukaan.

Malleja on, mutta paikallisuudesta on siirryttävä valtakunnalliseen valvottuun ja järjestelmälliseen toimintaan. Olen sitä mieltä, että paikallisesti toimivat käytännöt tulee saada levitykseen nykyistä paremmin.

Muutaman hyvän esimerkin haluan nostaa tähän keskusteluun vielä lisää. Minulla oli ilo tutustua Harjulan Setlementin tekemään urauurtavaan työhön, jota on tehty jo kymmenen vuotta. Heillä on Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkku, jossa heillä on esimerkiksi kehitetty kiusaamisen jälkihoidon malli. Tämänkaltaisen malli olisi varmasti hyvä joka ikiseen suomalaiseen kuntaan ja kouluun. Toinen hyvä esimerkki löytyy kotikunnastani Asikkalasta, jossa harjoitellaan tunnetaitoja kaikkien lasten kanssa peruskoulun puolella. Se, että tunnistaa omat tunteet, tunnistaa tunteen pettymyksestä, ärtymyksestä, onnellisuudesta, ystävyydestä, mistä tahansa, tunnistaa omat tunteet ja osaa sanoittaa ne, on jo ensimmäinen askel siinä, että yhteistä taivalta on helpompi kulkea. Lisäksi tuohon työkaluun, joka on digitaalinen, liittyy se mahdollisuus, että opettaja ja koulun rehtori pystyvät näiden tunteiden kautta tunnistamaan myös luokkien ilmapiiriä ja sitä kautta johtamaan sitä lasten toimintaa parempaan suuntaan ja pedagogiikkaa parempaan suuntaan ennaltaehkäisevällä tavalla.

Koulukiusaaminen on tragedia, johon myös meidän lainsäätäjien tulee puuttua nykyistä paremmin. Sanoista on päästävä tekoihin. Tämä on kerrassaan hyvä lakialoite, joka ei itsessään vaadi rahaa vaan enemmänkin huolenpitoa tässä kohtaa. — Kiitoksia.

19.47 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman! Tack, ledamot Koponen, för den här viktiga lagmotionen. Inget barn ska behöva utstå mobbning, och det finns ingenting som rättfärdigar en sådan behandling av andra, och det är vi vuxna som måste sätta stopp för det här. Det här gäller alla utbildningsstadier och alla utbildningsformer.

Enligt THL:s enkät Hälsa i skolan 2019 förekommer mobbning dubbelt så mycket i yrkesskolorna som i gymnasierna. Det här är statistik vi måste ta till oss av. Det ligger på allas ansvar att lära våra barn att osakligt beteende mot andra är förkastligt och kan ha allvarliga konsekvenser.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite käsittelee erittäin tärkeää ja ajankohtaista aihetta. Turvallinen opiskeluympäristö on kaikkien lasten oikeus, eikä yhdenkään lapsen pitäisi tulla kiusatuksi. Samalla on tärkeää, että tarkastelemme menetelmiä ja mahdollisuuksia kiusaamiseen puuttumiseksi ja että ryhdymme toimenpiteisiin. Kaikki kiusaamista torjuvat aloitteet ovat tärkeitä.

Tarvitaan lisää aikuisia lasten elämässä. Tarvitaan lisää keskustelua tästä aiheesta sekä lasten kanssa että myös nuorten kanssa. Mutta se, mitä eniten tarvitaan, on, että kaikki ai-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

kuiset suhtautuvat vakavasti tähän asiaan. Lapsille ei koskaan saisi sanoa ”hän teki niin, koska hän tykkää susta” tai ”pojat on poikia”.

Tarvitaan kaikki mahdolliset toimet niin, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mukava ja turvallinen opiskeluympäristö. Ja meillä aikuisilla on peiliin katsomisen paikka — lapset ottavat meistä mallia.

19.49 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiusaamisen jäljet ovat pitkät. Siihen tulee puuttua. Arvostamani edustaja Koposen kesäkuussa tekemän lakialoitteen on allekirjoittanut yli 100 kansanedustajaa, ja olen heidän joukossaan.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus elämään, turvallisuuteen, vapauteen ja koskemattomuuteen. Oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan koulukiusatuksi lukukauden aikana viikoittain tulevien määrä oli toki toisella asteella harvinaisempaa kuin perusopetuksessa. Lukiolaisista noin prosentti ja ammattikoululaisista 4 prosenttia koki tulleen kiusatuksi viikoittain. Jokainen tapaus on liikaa. Toisen asteen opiskelijat ovat jo aikuisiän kynnyksellä. Siinä iässä nuori alkaa ottaa vastuuta itsestään ja on myös usein rikosoikeudellisesti vastuussa teoistaan. Myös toisen asteen oppilaitosten tulee olla turvallisia paikkoja. Kaikenikäisten oppilaiden ja opiskelijoiden täytyy ymmärtää, että teoilla on seurauksensa ja niistä joutuu vastuuseen — myös kiusaamisesta.

Lakialoitteen tarkoituksena on säätää opettajalle tai rehtorille velvoite puuttua tiedossa olevaan lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa esiintyvään kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään koulutuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti. Asioihin puuttuminen ja niistä vakavasti puhuminen on yksi oleellisimmista keinoista. Tähän pyritään myös tässä lakialoitteessa.

Lainsäädännön osalta julkisen vallan tulee tehdä kaikki mahdolliset toimet, joilla nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä. Turvallisen oppimisympäristön vahvistaminen on yksi näistä keinoista. Puuttuminen kaikkeen epäasialliseen käytökseen on tärkeää. Asioista täytyy puhua myös oikeilla nimillä. Kun koulussa kiusattua oppilasta pahoinpidellään, ollaan jo varsin äärimmäisen kiusaamisen kanssa tekemisissä — niin äärimmäisen, ettei siitä pitäisi puhua kiusaamisena. Kyse on väkivallasta, ja asiaan tulee aina ottaa mukaan myös poliisi. Pelkät jälki-istunnot ja puhuttelut eivät silloin riitä.

Kun saamme lisättyä poliisien määrää eri puolilla Suomea, alueilla toimivat poliisit ehdivät tehdä koulupoliiseina hedelmällistä yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Tämä on erinomaista ennaltaehkäisevää työtä.

Kun nostamme oppivelvollisuusikää 18 vuoteen, tämän lakialoitteen ajatukset ja sisältö voitaisiin liittää tähän lainsäädäntöprosessiin. Tällaista vaihtoehtoa kannattaisi arvioida sivistysvaliokunnan työskentelyn yhteydessä. Kouluissa tapahtuvia lainvastaisia tekoja käsitellään liian usein kiusaamisena. Kiusaaminen voi olla rikos. Nuorten tulee ymmärtää tekojensa vakavuus.

Etelä-Karjalassa on kehitetty malli, jossa nuorta suojataan alistamiselta, pahoinpitelyltä ja uhkailulta. Poliisi tekee aidosti yhteistyötä koulun väen ja sosiaalipuolen kanssa. Mallissa korostuu välittäminen ja koulun kokonaisturvallisuuden suojeleminen. Kouluissa, jotka olivat mukana tässä mallissa, luovuttiin kiusaamis-sanan käyttämisestä — alettiin puhua lainvastaisesta teosta, joka täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Näillä sanoilla asia kerrottiin myös vanhemmille ja huoltajille. Puhuttiin pahoinpitelyistä, laittomista uhkauksista, varkauksista, yksityisyyden loukkauksista, viestintäsalaisuuden loukkaamisesta, identi-

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

teettivarkaudesta, salakuuntelusta tai vainoamisesta. Sekä teon tekijä että teon kohde saivat tukea ja apua. Väkivalta aiheuttaa pahaa oloa ja syrjäytymistä. Se vaarantaa lapsen kasvun ja kehityksen ja aiheuttaa mielenterveyden vaikeuksia. Kun käytämme teoista oikeita nimiä, viestimme kaikille osapuolille asian vakavuuden.

Etelä-Karjalan mallin tulokset ovat rohkaisevia. Hankkeen 200 tapauksesta vain yksi uusi eli teki uudelleen samankaltaisen teon. Koulut viestivät, että malli on ollut hyvä tuki opettajille ja rehtoreille. Sitä kannattaisi hyödyntää myös muualla Suomessa.

Ei jätetä opettajia yksin. Tehdään yhteistyötä huoltajien ja kotien kanssa. Kannustetaan oppilaitoksia kehittämään osallistavaan ja yhteisölliseen suuntaan, sillä hyvä ilmapiiri vähentää kiusaamista. Opetetaan kouluissa tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Huolehditaan opiskelijahuollon ja erityisopetuksen riittävästä resursseista ja kolmiportaaisesta tuesta koko koulupolun varrella.

On hienoa, että Opetushallitus on julkaissut oppaan koulukiusaamisen ehkäisemiseksi. Siinä sanotaan: ”Parasta kiusaamisen vastaista työtä on sen ennaltaehkäisy.”

Lämmin kiitos sivistysedustaja Koposelle mallikkaasta lakialoitteesta.

19.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Koposta kyllä nopeasti kiinni juostusta aloitteen tekemisestä. Siinä oli vauhtia. Edustaja Koponen nosti kisan pöydälle, enkä usko hänen tehneen sitä hännästä nostaen vaan hellästi syliin ottaen, ja tätä syliä ja turvaa me tarvitsemme myös siellä toisella asteella.

Edustaja Hoskonen hyvin kuvasi sitä, että vanhemmilla pitää olla se ensisijainen vastuu, mutta emme voi sille mitään, että yhteiskunta on muuttunut. Se velvollisuus, mitä esityksessä esitetään opettajille ja rehtoreille toiselle asteelle, on oman näkemykseni mukaan se oikea tie. Vanhemmilla pitää olla tietoa puuttua: jos ei vanhempi tiedä, ei vanhempi voi puuttua. Siinä mielessä on ollut mielenkiintoista kuulla myös tuosta äskeisessä puheenvuorossa olleesta mallista, joka on tuottanut niin hyviä tuloksia — ehkä sitä olisi syytä katsella tuolla hallituksenkin puolella. Jospa hyvää kannattaa kopioida.

Mutta niin kuin totta on, toinen aste on toinen askel, ja se on valitettavasti liian usealle nuorelle toinen kiusatuksi tulemisen paikka, ja siinä mielessä meidän pitää yhteiskunnassa pystyä reagoimaan näihin. Siinä mielessä kiitän vielä edustaja Koposta hyvästä lakialoitteesta ja toivotan sille sen arvoista paneutunutta käsittelyä, joka johtaa hyvään lopputulokseen. — Kiitos.

19.58 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ari Koposen lakialoite kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumiseksi lukioissa ja ammattioppilaitoksissa on todellakin erittäin kannatettava. Tämän aloitteen mukaan opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta sekä niihin syyllistyneen että niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle. Vastaava pykälä sisältyy jo nyt perusopetuslakiin, mutta ei siis vielä ainakaan tällä erää lukioita ja ammattikouluja koskevaan lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Kiusaaminen on Suomen kouluissa ja oppilaitoksissa valitettavan yleistä, ja se on saanut uusia, vakavia muotoja muun muassa nettikiusaamisen yleistymisen myötä. Netissä kiusattu voi joutua erittäin pahan ja laajan nöyryytyksen kohteeksi. Tänä vuonna puolestaan olemme saaneet lukea useista väkivaltatapauksista kouluissa. Joissakin näistä tilanteista koululle on jopa jouduttu hälyttämään ambulanssi. On selvää,

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

että kaikkiin tällaisiin tapauksiin on suhtauduttava ehdottoman tiukasti. Jokaisella tulee olla oikeus turvalliseen koulunkäyntiin.

Arvoisa puhemies! Äärimmäisen vakavasti on suhtauduttava myös nuorisojengien tekemiin ryöstöihin. Monet näistä rikoksista ovat olleet väkivaltaisia, ja Suomen päättäjien onkin tehtävä kaikki voitavansa, ettei maassamme ajauduta vastaavaan jamaan kuin Ruotsissa, jossa nuorisojengiläisten tekemät ryöstöt uhreihin mahdollisesti kohdistuvine häpäisyineen ovat olleet jo pitkään yleisiä. Ruotsin tie ei saa olla meidän tiemme.

Arvoisa puhemies! Kaikelle kiusaamiselle ja väkivallalle on laitettava nollatoleranssi. Niiden kohteeksi joutunut yksilö voi saada elinikäiset arvet tai keskeyttää opintonsa ja ajautua vaikeuksiin työmarkkinoilla, kuten tässä lakialoitteessakin todetaan. Moni kiusaaja vuorostaan — sinänsä tietenkin aivan aiheellisesti — katu myöhemmin elämässään lapsena ja nuorena tekemiään hölmöyksiä, jotka olisivat saaneet jäädä kokonaan tekemättä. Onkin kaikkien kannalta järkevintä puuttua kiusaamiseen ja väkivallantekoihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Koposta tästä erittäin hyvästä lakialoitteesta, jonka olen itsekin allekirjoittanut, ja toivon lakialoitteelle menestystä. Eduskunnan olisi mielestäni kohtuullista toteuttaa ehdotettu lainmuutos, jonka avulla moni kiusaamiskierre olisi mahdollista pysäyttää alkutekijöihinsä vanhempien tiedonsaannin ja väliintulon myötä. Lain muutos ei poistaisi ongelmaa kokonaan, mutta olisi silti askel oikeaan suuntaan. [Puhemies koputtaa] Samalla viestittäisimme, ettei kiusaaminen tai väkivalta ole millään muotoa hyväksyttävää.

20.01 **Ari Koponen ps:** Puhemies! Kuten huomaamme, tähän laajaan ongelmaan ei ole yhtä ratkaisua, vaan tarvitsemme useita lainsäädännöllisiä uudistuksia, resursseja sekä maanlaajuisia toimivia toimintamalleja kiusaamisen vastaiseen työhön. Tämä asia on yhteinen, ja siihen tarvitaan meitä kaikkia yli puoluerajojen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 161/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 31/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 161/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 192/2020 vp

Pöytäkirja PTK 144/2020 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 28-30/2020 vp

Lähetekeskustelu

Lisätalousarvioaloitteet LTA 28-30/2020 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.11.2020 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen